

T.C
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE MÜZE EĞİTİMİNE DAYALI ÖĞRETİM
UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA VE
TUTUMLARINA ETKİSİ

HAZIRLAYAN

Sebahat ÇERKEZ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ

KASTAMONU - 2011

EK: 2

TEZ ONAYI

Sebahat ÇERKEZ tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Eğitime Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Tutumlarına Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ

Jüri Üyeleri :

Üye: Doç. Dr. B. Ünal İBRET
*Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü*

Üye: Yrd. Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ
*Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü*

Üye: Yrd. Doç. Dr. Muammer ERGÜN
*Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü*

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. B. Ünal İBRET
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE MÜZE EĞİTİMİNE DAYALI ÖĞRETİM UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Sebahat ÇERKEZ

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ

Bu araştırma; ilköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına, akademik başarılarına etkisini incelemek için gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini Kastamonu ilinde Merkez ilköğretim Okulu'ndaki 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmada bilgi toplamak için (a) "Kişisel Bilgi Formu", (b) " Akademik Başarı Testi" ve (c) "Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada öntest- sontest kontrol gruplu model kullanılarak bir deneysel uygulama gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin özellikleri bakımından her iki grubunda denk olduğu çalışmaya, deney (N=28) ve kontrol (N=28) gruplarından toplam 56 öğrenci katılmıştır. Dersler, deney grubunda müze eğitimi uygulamalarına yönelik öğrenme yaklaşımları ile kontrol grubunda ise sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı öğrenme yaklaşımları temel alınarak 5 hafta süreyle işlenmiştir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına, akademik başarılarına etkisini tespit etmek için veri toplama araçlarında elde edilen nicel veriler kullanılmıştır. Nicel veriler SPSS istatistik programında yer alan tek faktör

üzerindeki tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA, bağımlı ve bağımsız gruplar için t-testi, korelasyon, frekans ve yüzde analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda, sınıf içi öğrenme yaklaşımlarına göre Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı müze eğitime dayalı öğrenme uygulamalarının kullanılmasının, öğrencilerin derse yönelik tutumlarına, akademik başarılarına anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Müze eğitime dayalı öğrenmenin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında, akademik başarılarında cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sonucunda akademik başarı ön test ve tutum ön test puanları arasında ilişki bulunmamasına rağmen, akademik başarı son test ve test tutum son test puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi öğretim uygulamalarının kullanılmasının sınıf içi diğer öğretim yöntemlerine göre başarıyı arttıran etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Kastamonu–2011, Sayfa: XVI + 138

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Müze, Müze eğitimi, Akademik başarı, Tutum

ABSTRACT

Master's Thesis

MUSEUM EDUCATION-BASED TEACHING SOCIAL STUDIES
COURSE APPLICATIONS ON STUDENTS 'ACADEMIC
EFFECTS OF SUCCESS AND ATTITUDES

Sebahat ÇERKEZ

Kastamonu University
Institute Of Social Sciences

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ

This research in primary 7 grade social studies class students' attitudes towards teaching applications based on museum education, took place to examine the effect of academic achievement.

The sample of this research was composed of seventh grade students from a Merkez Primary School, in the province of Kastamonu. Data were gathered through (a) "Personal Information Forms", (b) "Academic Achievement Test" and (c) "Attitude Scale". Totally 56 students were participated in the investigation. The number of students included in the treatment group (N=28) and in the control group (N=28) was the equal. The courses were examined for five weeks with regarding inquiry based learning approach in experimental group and traditional learning approach in control group. Courses in the experimental group learning approaches in museum education practices in the classroom with other learning methods used in the control group on the basis of learning approaches are covered for a period of 5 weeks.

Research, museum education practices used in social studies class the students attitudes towards learning approach is quantitative data used, to determine the effect of academic achievement data collection tools. The quantitative datas were evaluated by using two-way ANOVA for mixed measures, dependent (paired) and independent samples t-test, correlation, frequencies and percentage analysis in statistical programme, SPSS.

The results of this study, according to the social studies classroom approaches to learning out of school-based learning applications, the use of museum education, students' attitudes towards the course, showed significant effect on academic achievement. Museum Education Social Studies lesson based on students' attitudes towards learning are used in experimental group, significant effect of gender on academic achievement is not attained. At the end of the application, there was no correlation between pre-test academic achievement and pre-test attitude scale score, but there was significantly correlation between final-test academic achievement and final-test attitude scale score.

According to results, social studies lessons to increase the success of museum education in the use of teaching practices in the classroom in a way be said to be more effective than other teaching methods.

Kastamonu–2011, Sayfa: XVI + 138

Key words: Social Science, Museum, Museum education, Academic Achievement, Attitude

ÖNSÖZ

Dünyada gittikçe artarak karmaşık hale gelen sorunlar nedeniyle dünyanın sosyal yapısı bozulmaktadır. Toplumun psikolojik ve fizyolojik yapısını değiştiren bu durum insanların toplum içerisindeki rollerini de olumsuz etkilemiştir. İnsanlar dünyanın geleceği için eğitimin ne kadar önemli olduğunun farkına varmışlar ve bu ciddi görevleri üstlenen kurumlar okullar olmuştur. Dolayısıyla okullarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi ise ayrıca bir öneme sahiptir.

Değiştirilen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programından önce geleneksel yöntemlerle işlenen Sosyal Bilgiler dersi, programa sıkı sıkıya bağlı ve büyük ölçüde ders ve çalışma kitaplarına dayalıydı. Geleneksel yöntemde öğretmenler bilgiyi öğrenciye aktarırlardı. Ancak yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında, yaparak ve yaşayarak bilgiyi kendisi yapılandıran öğrenci; öğrenme etkinliğinin içerisinde aktif katılımcı olarak yerini almıştır. Bununla beraber hedeflenen amaçlara ulaşmak için eğitimde çeşitli öğretim etkinlikleri de uygulanmaya başlanmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulan sınıf ortamlarında öğrenci bilgiyi kendi oluşturmakta ve etkinlikler öğrenci materyallerine ve birincil bilgi kaynaklarına dayandırılmaktadır. Ancak öğretmenler, değişen programı yine sınıf ortamında geleneksel yöntemlerle ve ders kitaplarına bağlı kalarak işlemeye devam etmişlerdir. Oysa okul dışı müze eğitimi vb. uygulamalarla olay ve nesnelere yerinde inceleme ve araştırma fırsatı bulan öğrenciler, bilgiyi daha kolay yapılandırmakta ve algılamaktadırlar.

Yapılan araştırmalara göre, genelde sınıf içi öğretim yöntemlerinden düz anlatım yönteminin yaygın olarak kullanıldığını anlaşılmıştır. Bu çalışmayla Sosyal Bilgiler eğitiminin daha aktif ve daha objektif olarak nasıl verilmesi, öğrencilere dersi sevdirek onların bilgilerinin kalıcılığını hangi öğretim yöntemiyle sağlanması gerektiği, müze ile eğitim öğretim uygulamalarının Sosyal Bilgiler eğitimindeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada; öğrenciyi aktif kılmaya ve Sosyal Bilgiler dersini daha verimli hale getireceğine inanılan, müze eğitimi öğretim uygulamalarının etkililiği incelenmiştir. Buna yönelik yapılan uygulama ile elde edilen bulgularla değerlendirme yapılmıştır.

Bu araştırmada ilköğretim Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde müze eğitimi öğretim uygulamalarının kullanımının, öğrenci başarısına ve tutumlarına etkileri ortaya konmuş ve sınıf içi diğeri öğretim yöntemleriyle karşılaştırılması yapılmıştır.

Bu araştırma yoğun bir paylaşım ve ortak emeğin ürünüdür. Öncelikle, hayatım boyunca tüm kararlarımı destekleyen aileme, yüksek lisansım boyunca bana her konuda yardımcı ve destek olan tez danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Duran AYDINÖZÜ'ne, eleştirileriyle ve önerileriyle araştırmamı yönlendiren ve bana her zaman yol gösteren saygıdeğer hocam Doç.Dr. B. Ünal İBRET'e, çalışmamın başlangıç döneminde büyük emeği bulunan sayın hocam Yrd.Doç.Dr. A.Oğuzhan KILDAN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Tezimin uygulama boyutunda yardımını gördüğüm, geliştirdiği tutum ölçeğini kullandığım, Sakarya Üniversitesi'nden Yrd.Doç.Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN'a, araştırma süresince fikir alışverişinde bulunduğumuz Ankara Üniversitesi'nden Arş.Gör. Ramazan ALABAŞ'a, araştırmamın son aşamasında desteğini gördüğüm Arş.Gör. Oktay MERCİMEK'e, uygulama boyunca Kastamonu'da yardımlarını gördüğüm Sayın Erdoğan UZUNHASAN ve ailesine sonsuz teşekkür ediyorum.

Müze ile eğitim uygulamalarına katılan öğrencilere, ayrıca araştırmamın uygulama basamağında çalışmalarımı başarılı bir şekilde yürütebilmem konusunda sağladıkları her türlü kolaylık ve çalışma ortamından dolayı başta Merkez İlköğretim Okulu Müdürü Alaittin TIRPAN' a, okul müdür yardımcıları Nazmi Şahin ve Osman YAVUZ'a, Sosyal Bilgiler öğretmeni Erdoğan GÜL'e, okuldaki tüm meslektaşlarıma teşekkürü bir borç biliyorum. Uygulamanın yapıldığı Kastamonu Liva Paşa Konağı Etnografya Müzesi ve Kastamonu Arkeoloji Müzesi Müdürü Vekili Nimet BAL'a, uygulama sırasında desteğini gördüğüm müze çalışanlarından Cihat ÇAKIR' a, ayrıca Nihat İHTİYAR'a, M. Timur ÖREN'e, Murat DÜŞÜNMEZ'e, Necati AŞKAROĞLU'na sonsuz teşekkürler ediyorum.

Araştırmanın faydalı olması dileğiyle...

Sebahat ÇERKEZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
EKLER LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xv

I. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. VARSAYIMLAR VE SINIRLILIKLAR	9
1.5.1. Varsayımlar	9
1.5.2. Sınırlılıklar	9
1.6. TANIMLAR	10

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ VE YAPILANDIRMACILIK.....	11
2.1.1. Sosyal Bilimler İçerisinde Sosyal Bilgilerin Yeri	11
2.1.2. Sosyal Bilgiler	13

2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapılandırmacılık Kuramı	15
2.1.4. Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Öğrenme Öğretme Süreci	17
2.1.5. Yapılandırmacı 5E Öğrenme Modeli	18
2.2. MÜZE KAVRAMI VE MÜZE EĞİTİMİ.....	21
2.2.1. Müze Kavramı.....	21
2.2.2. Müze Tanımı	21
2.2.3. Müze Türleri.....	24
2.2.4. Müzenin İşlevleri.....	28
2.2.5. Müze Eğitimi.....	31
2.2.5.1. Müze Eğitiminin Tanımı.....	31
2.2.5.2. Müze Eğitiminin Temel İlkeleri	35
2.2.5.3. Müzede Öğrenme Etkinlikleri, Eğitim Yöntemleri	37
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	42

III. BÖLÜM

YÖNTEM.....	49
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	49
3.2. ARAŞTIRMA GRUBU	51
3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ VE ARAÇLARI.....	51
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu	51
3.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği	52
3.3.3. Akademik Başarı Testi	53
3.4. ARAŞTIRMA SÜRECİNİN AŞAMALARI.....	56
3.5. VERİLERİN CİNSİ VE KAYNAĞI.....	59
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	60
3.7. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN PROFİLLERİ	61
3.8. ARAŞTIRMA GRUPLARININ DENKLİĞİNİN SAĞLANMASI.....	62
3.8.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri.....	62

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM	65
4.1. AKADEMİK BAŞARIYA İLİŞKİN BULGULAR.....	65
4.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının “Akademik Başarı Testi” Deney Öncesi ve Sonrası Değişimlerinin Karşılaştırılması.....	65
4.1.2. “Akademik Başarı Testi” Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması	68
4.1.3. “Akademik Başarı Testi” Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması	69
4.1.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Akademik Başarı Testi” Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması	71
4.1.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Akademik Başarı Testi” Son Test Puanlarının Karşılaştırılması.....	72
4.2. TUTUMA İLİŞKİN BULGULAR.....	74
4.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Deney Öncesi ve Sonrası Değişimlerinin Karşılaştırılması	74
4.2.2. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması ..	76
4.2.3. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması	77
4.2.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması	79
4.2.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Son Test Puanlarının Karşılaştırılması.....	80
4.3. AKADEMİK BAŞARI VE TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR	82
4.3.1. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişki.....	82
4.3.2. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişki	84

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87
5.1. SONUÇLAR.....	87
5.1.1. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar	87
5.1.2. Akademik Başarı Ön Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar	88
5.1.3. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Son Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar	88
5.1.4. Akademik Başarı Son Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar	90
5.1.5. Akademik Başarı ve Tutum Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar	93
5.2. ÖNERİLER	94
KAYNAKÇA.....	97
EKLER.....	110

EKLER LİSTESİ

EKLER	110
EK-1: Kişisel Bilgiler Formu Örneği.....	111
EK-2: Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği.....	113
EK-2: “Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesi” Akademik Başarı Testi	116
EK-3: Müze Eğitimi Ders Planı (Yapılandırmacı 5e Modeli).....	126
EK-4: “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesine Yönelik Hazırlanan Başarı Testindeki Soruların Kazanımlara Göre Dağılımını Gösteren Belirtke Tablosu	129
EK-5: “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesine Yönelik Hazırlanan Başarı Testindeki Soruların Konulara Göre Dağılımı	130
EK-6: Öğrenci Çalışma Kâğıdı -Toprak Kaplar-.....	131
EK -8: Özgeçmiş.....	138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Sosyal Bilgilerin Değişik Yaklaşımlar Kullanarak İçeriğini Aldığı Belli Başlı Bilimler.....	12
Şekil 2.2. Müzelerin İşlevleri.....	30
Şekil 2.3. Müze Eğitiminin Boyutları.....	31
Şekil 2.4. Müzelerin Eğitim Yöntemleri.....	38
Şekil 3.1. Araştırmanın Şematik Deseni.....	50
Şekil 3.2. Cinsiyete Göre Deneklerin Özellikleri.....	62
Şekil 4.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Akademik Başarı Testi Öntest- Sontest Puan Ortalamalarını Gösteren Diyagram	71
Şekil 4.2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Tutum Öntest- Sontest Puan Ortalamalarını Gösteren Diyagram.....	79
Şekil 4.3. Akademik Başarı Ön Test Puanları ile Tutum Ön test Puanlarının Saçılma Diyagramı.....	83
Şekil 4.4. Tutum Son Test Puanları ile Başarı Son Test Puanlarının Saçılma Diyagramı.....	85

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Müze Eğitiminin Temel İlkeleri.....	36
Tablo 3.1. Tutum Ölçeğindeki Pozitif ve Negatif Maddelerin Puanlandırılma Ölçütü.....	52
Tablo 3.2. Madde Analizi Sonuçları	54
Tablo 3.3. 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Testin Madde Analiz Sonuçları	55
Tablo 3.4. Gruplardaki Deneklerin Diğer Özellikleri	63
Tablo 4.1. Akademik Başarı Puanlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
Tablo 4.2. Deney ve Kontrol Akademik Başarı Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	66
Tablo 4.3. Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	68
Tablo 4.4. Akademik Başarı Ön Test- Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	69
Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	72
Tablo 4.6. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	73
Tablo 4.7. Tutum Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	74
Tablo 4.8. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	75
Tablo 4.9. Tutum Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	76

Tablo 4.10. Tutum Ön Test- Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin T-Testi Sonuçları.....	78
Tablo 4.11. Cinsiyete Göre Tutum Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T- Testi Sonuçları	80
Tablo 4.12. Cinsiyete Göre Tutum Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	81
Tablo 4.13. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişkinin Gruplar Düzeyinde Sonuçları.....	82
Tablo 4.14. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişkinin Bütün Örneklem Düzeyinde Sonuçları.....	83
Tablo 4.15. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişkinin Gruplar Düzeyinde Sonuçları.....	84
Tablo 4.16. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişkinin Bütün Örneklem Düzeyinde Sonuçları	85

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MTA	: Maden Teknik Arama
PTT	: Posta Telgraf Teşkilatı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TCKB	: Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı
ICOM	: The International Council of Museums
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
NCSS	: National Council For the Social Studies
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
Der	: Derleyen
Çev	: Çeviren
Akt	: Aktaran
Bkz	: Bakınız
AB	: Akademik Başarı
F	: Frekans
X	: Aritmetik Ortalama
KO	: Karelerin Ortalaması
KT	: Karelerin Toplamı
N	: Veri Sayısı (Öğrenci Sayısı)
P	: Anlamlılık Düzeyi
R	: Korelasyon

S	: Standart Sapma
Sd	: Serbestlik Derecesi
T	: t değeri (t-testi için)
F	: F değeri (ANOVA için)
A	: Araştırmacı
Ö	: Öğrenci
Diğ	: Diğerleri
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri
Edt	: Editör
İ.Ö.O	: İlköğretim Okulu

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm; araştırmaya ait problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalardan oluşmaktadır.

1.1. Problem

Sürekli bir değişimin içerisinde olan toplumlar, karmaşık sorunlarla yüz yüze gelmektedirler. Toplumsal bir varlık olan insan için sosyal bilimler oldukça önemlidir. Dünyada son yüzyıl içerisinde yaşanan yenilik ve gelişmeler neticesinde eğitim anlayışı ve eğitime bakış açısı da değişmiştir. Dünyada ve ülkemizde eğitim alanında çeşitli problemler sorgulanmakta ve çözümler aranmaktadır. Hiç şüphesiz ki sorunların en önemlilerinden birisi de öğretimin sınıflarla sınırlı kalması ve öğretimin gerçekleştirildiği sınıflarda öğretmenlerin genellikle geleneksel yöntemleri kullanmalarıdır. Bu durum eğitim kalitesini düşürmekte, öğrenci tarafından öğrenilen bilgilerin kısa sürede unutulmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde ve tüm dünyada yaşanan gelişmeler doğrultusunda, diğer derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında da değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan 2004- 2005 öğretim yılında yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler müfredatı yapılandırmacılık (constructivism) yaklaşımı doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir (M.E.B, 2005). Öğrenciyi merkeze alan bu yaklaşımda, öğretmenin rolü yol gösterici ve rehber olmaktır. Yaparak ve yaşayarak bilgiyi kendi yapılandıran öğrenci; öğrenme etkinliğinin içerisinde aktif katılımcı olarak yerini alır.

Değiştirilen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programından önce geleneksel yöntemlerle işlenen Sosyal Bilgiler dersi, programa sıkı sıkıya bağlı ve büyük ölçüde ders ve çalışma kitaplarına dayalıydı. Geleneksel yöntemde öğretmenler bilgiyi öğrenciye sunarlardı. Yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulan programda ise öğrenci bilgiyi kendi oluşturmaktadır. Etkinlikler öğrenci materyallerine ve birincil bilgi

kaynaklarına dayandırılmakta, aktif durumda olan öğrenciler, öğrenmeyi öğrenmektedirler.

Programda disiplinler arası, dersler arası, ara disiplinler, üniteler arası ilişkilendirmeler yer almaktadır. Etkinlikler çerçevesinde işlenen derslerde sınıf/ okul içi etkinlikler okul dışı etkinlikler, inceleme gezileri de yer almaktadır. (M.E.B., T.T.K.B., 2008:1, Ata, 2006: 81) Bu geziler, fabrikalara, müzelere, resmi dairelere, sergilere, arkeolojik kazı yerlerine, atölyelere, tarihi mekânlara (tarihi yapılar, müze kentler, savaş alanları vb.) yapılabilir. Eğitimi okul duvarlarının dışına taşıyan bu yeni programla öğrenciler çevresindeki kurumlara yabancı kalmamakta, çevresini daha iyi tanımaktadırlar.

Sosyal Bilgiler öğretiminde; anlatım, soru-cevap, gösteri, gezi-gözlem, deney ve problem çözme gibi çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden özellikle gezi-gözlem ve gösteri yöntemleriyle öğrencilerin kavramları daha iyi öğrenmesi ve hayal güçleri gelişmesi sağlanabilir (Akbulut, 2004: 216). Müze eğitimi de gezi-gözlem, deney, gösteri vb. yöntemleri içinde barındırdığından öğrencilerde birçok becerinin gelişimine katkı sağlayacağı açıktır.

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgiyi ve beceriyi kullanan bireylerin yetiştirilmesinde elbette ki öğretim yöntem ve teknikleri büyük önem taşımaktadır. Belirlenmiş olan hedefleri tamamen sınıf içi öğrenme yöntemleriyle gerçekleştirmek mümkün değildir. Bilginin güç olarak kabul edildiği bu çağda öğrenme ve öğretme ortamları da çeşitlenmiştir. Yeni yaklaşım öğrenme ortamının niteliğinin de değişmesini gerekli kılmıştır (Dilaver ve Tay, 2008:104). Çeşitli öğretim yöntem ve teknikleriyle beraber, okul dışı ortamların eğitsel amaçlarla kullanımı öğrenmeye yapılandırmacı bir nitelik kazandırmıştır (Yurdakul,2005: 54). Nitekim öğrencilerde beceri ve bilgi kazandırmada yüksek bir başarı elde etmenin yolu farklı türden kaynak ve kanıtları barındıran müzeleri öğrenme ortamının içerisine almakla mümkün olacaktır.

İşsel bir süreç olan öğrenmede, zaman sabit kalmak suretiyle öğrenenlerin görüp ve işitilenlerin %50'sini, söylediklerinin %70'ini, hem söyleyip hem yaptıklarının %90'mı kolaylıkla hatırladıkları görüşünden hareketle (Büyükaragöz, ve Çivi, 1998: 55) uygun ders yöntem ve tekniğini kullanmak, öğrenmenin hatırd

kalması açısından önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler, kendilerinden ve hayatlarından bir şeyler bulamadıkları soyut kavramlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Nitekim bilgi edinme sürecinde esas kaynaklarla çalışmak yeni programın temel amacıdır. Birincil bilgi kaynakları arasında, Sosyal Bilgiler öğretiminde; sözlü, yazılı, görsel kaynakların yanı sıra tarihsel ve doğal nesnelere de yer almaktadır (Wella, 2005). Bu kaynaklarla çalışan öğrenciler analiz ve sentez yapabilme becerilerini geliştirerek edindikleri bilgiyi eleştirel düşünme sürecinden geçireceklerdir (Doğan, 2008: 13). Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan kaynaklar; öğrenmede kalıcılığın sağlanmasına, sosyal ve tarihi olaylardaki gerçekliğin algılanmasına, öğrenmeye ilgi duyulmasına, empati yeteneğinin gelişmesine imkan verir (Doğan,2008: 13-14).

Türkiye’de Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı temelde etkili ve üretken vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar (Barth ve Demirtaş, 1996: 2). Etkili ve üretken vatandaşları yetiştirirken Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından biri de bireylerin “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarına yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişmesidir” (MEB, 2009). Ulusal bilince sahip olması için bireylere, geçmiş ile gelecek arasında ilişki kurarak tarihsel empati kazandırmanın yolu ise müzeler, tarihsel mekan ve unsurların öğretim etkinliğine katılmasıyla gerçekleşebilir. Birden çok duyusuna hitap eden bu okul dışı eğitim yöntemiyle öğrenciler; gözlemlene, karşılaştırma, analiz, sentez, delil kaynaklarını değerlendirme gibi becerilerini geliştirirler.

Bu becerileri geliştirirken günümüz küresel dünyanın yorumlanması için öğrencilerin geçmişi coğrafi bakış açısıyla, hem mekânsal hem kronolojik fiziki ve beşeri hadiseleri anlayarak olaylara dikkatle bakabilmesi gerekmektedir. Geçmiş ve günümüze yorumlayan öğrenci, gelecek için planlar yaparak hayatında nasıl kullanacağını da öğrenmiş olur. Müze eğitimi ile bireyler, yaşayacakları yerlere, mesleklerine, nasıl yolculuk edeceklerine, dünyayı mekânsal olarak nasıl yorumlayacaklarına daha iyi karar verirler. Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularında olduğu gibi coğrafya konularında da müze ile eğitim uygulamalarıyla öğrencilere bu yaşantı olanakları sunulabilir.

Müze eğitimi ile bilginin yanında birçok beceri de kazandırıldığı için tarih, coğrafya ve Sosyal Bilgiler dersinde müfredat programında yer almıştır (M.E.B., 2008). Okullarımızda gezi-gözlem yöntemi doğrultusunda, okul dışı eğitim çalışmaları yapılmaktadır. Ancak amacına ulaşip ulaşmadıkları da tartışma konusudur. Bunun nedeni geziler konusunda bütün yükün ve inisiyatifin öğretmenlerin üzerinde olmasıdır. Bu yüzden okullarımızda gezi-gözlem gibi yöntemler yeterince kullanılmamaktadır. Maddi imkânların eksikliği, mesafe gibi çeşitli nedenlere bağlanan bu durum yüzünden öğrenci kendi yaşadığı çevreyi algılayamamakta ve beceri geliştirememektedir.

Eğitimde amaçlara ulaşmak için çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır. Genellikle müze eğitimi, sanat ve tarih öğretim yöntemi olarak etkili bir şekilde araştırılmış ve incelenmiştir. Ancak müzeler sadece sanat ve tarih biliminin değil coğrafya, hukuk, antropoloji gibi birçok bilimin tanıklarını da bünyesinde taşımaktadır. Önemli bir tarihi geçmişe sahip olan ülkemizde ise müzeler; eğitim ve öğretimin yöntemi olarak yeterince kullanılmamaktadır. Müzelerin; olay ve nesnelerin geçmişten gelen şahitlerini barındırması gerçeğinden hareketle Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması; öğrencilerin olay ve nesnelere yerinde incelemesini sağlamak ve karşılaştıkları soyut kavramları algılamalarını kolaylaştırmaktadır.

Çağdaş eğitim anlayışı olan yapılandırmacılık kuramı, ezberciliğe tamamen karşıdır. Bunun yerine çocuklarda hayal gücünün, yaratıcılığın gelişmesini ön planda tutar. İnsanlar ne kadar çok olay, nesne ve kişiyle etkileşim kurarsa kalıcı iz oluşur ve yaşantı meydana gelir. Bu etkileşimin yaşantılar haline dönüşmesi, bireylerin yaşantı eşiğini aşan etkinliklerle karşılaşmasıyla mümkündür (Semenoğlu, 2005: 91). Estetik duygunun, yaratıcılığın, hayal gücünün gelişmesini, empati becerisinin kazanılmasını sağlayan kurumlar olan müzelerde, bu etkinliklerle karşılaşan bir kimse okul yaşamı boyunca bir takım bilgileri ezberleyen bir başkasından daha verimli olacaktır.

Müzelerdeki eserler bizim sosyal dünyamızın gerçekleridir. Değerleri ve kolay erişilebilir olmaları onları öğrencilerle Sosyal Bilgiler dünyası arasında bağlantı kurma amacı için vazgeçilmez araçlar kılar. Ders kitaplarında karşılaştıkları soyut

kavramları, günlük hayatlarıyla ilgili somut gerçeklere ve ilgi çekici hikâyelere dönüştürür (Güleç ve Alkış, 2003: 67). Sosyal Bilgiler dersinde coğrafi bilgiye sahip bir birey, hadiselerin tarihini aydınlatmak için, coğrafyanın mekânsal ve doğal ortam odaklı önemini ve coğrafyanın tarihi hakkındaki bilginin değerini anlayacaktır (Taş,2007: 123). Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularının öğretimi içinde müze uygulamalarının etkili bir yöntem olarak kullanılması ile öğrencilerin geçmişle günümüz arasında bağ kurmaları sağlanıp, günümüz karmaşık yaşantı ve sorunlarına çözümler üreten bireyler olarak ülkeye katkı sağlamaları hedeflenmektedir.

Sınıf ortamında ortaya çıkarılması daha zor olan yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla, öğrencilerin yaşamın içerisinde nesnelere karşılaşmalarını sağlayarak, müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerdeki akademik başarı ve tutumlarındaki etkiyi sorgulamak araştırılması gereken bir çalışmadır.

Ülkemiz tarihinin zengin olduğu bir gerçektir. Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler öğretiminin özünde var olan yaparak yaşayarak öğrenme doğrultusunda, bugüne kadar tarih konularının öğretiminde kullanılan müzelerin coğrafya konularının işlenişinde de kullanılabilirdiğinden hareketle çeşitli açılardan ele alınarak, uygulama yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan müzeleri müfredatla ilişkilendirmek ve öğretmenlerin kullanımına sunmaktır.

1.2. Problem Cümlesi

Tüm bunlardan hareketle, araştırmanın problem cümlesini “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yöntem (müze eğitimi öğretim uygulamaları ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemleri) öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarına ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2.1. Alt Problemler

1. Akademik başarı deney ve kontrol grubu öğrencilerinin;
 - a) Ön test puanları arasındaki değişim anlamlı farklılık göstermekte midir?

- b) Son test puanları arasındaki değişim anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Akademik başarı puanları ön test- son test puanları arasında;
 - a) Deney grubunda anlamlı farklılık var mıdır?
 - b) Kontrol grubunda anlamlı farklılık var mıdır?
3. Akademik başarı ön test puanları cinsiyete göre; deney ve kontrol grubunda anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Akademik başarı son test puanları cinsiyete göre; deney ve kontrol grubunda anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin;
 - a) Ön test puanları arasındaki değişim anlamlı farklılık göstermekte midir?
 - b) Son test puanları arasındaki değişim anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test- son test puanları arasında;
 - a) Deney grubunda anlamlı farklılık var mıdır?
 - b) Kontrol grubunda anlamlı farklılık var mıdır?
7. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları cinsiyete göre; deney ve kontrol grubunda anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları cinsiyete göre; deney ve kontrol grubunda anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Akademik başarı testi ön test ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Akademik başarı testi son test ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Hayatımızla ilgili olan her şeyin sosyal bilgilerle bir bağlantısı vardır. Bu bağlamda sosyal bilgilerin bir disiplini olan coğrafyanın hayatımızın her alanına direk ve dolaylı olarak girdiği görülmektedir. Coğrafya; bireylere geçmişini hem

mekânsal hem de kronolojik bakış açılarından görerek tarihi, fiziki ve beşeri hadiseleri anlama derinliği katması ve olaylara daha bir dikkatle bakabilmeyi sağlaması açısından önemlidir (Taş, 2007: 125). Günümüze kadar ayakta kalan kalıntılar geçmiş hakkında bilgi edinmek için değerli bir kaynaktır (Taş, 2007: 124). Sosyal Bilgiler öğretimi ile insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleyerek onların yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı eleman olarak yetişmelerini sağlamak amaçlanır. Bu amaçlar ışığında müze ile öğretim coğrafya konularında bireyler doğa ile insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavramaktadırlar.

Bundan hareketle öğrenci merkezli eğitim doğrultusunda; Sosyal Bilgiler eğitiminin daha aktif ve objektif olarak nasıl verilmesi, öğrencilere dersi sevdirek, müze eğitimi uygulamalarının Sosyal Bilgiler eğitimindeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu uygulamaların sınıf içi diğer öğrenme yaklaşımlarına göre etkililiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca işlenen ünitenin coğrafya konularından seçilmesi ayrıca öneme sahiptir. Uygulanan öğrenme sürecinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için bireysel gelişim dosyaları (portfolyo-ürün seçki dosyası) kullanılmıştır. Bu dosyalama, öğrencilerin müze ile eğitim doğrultusunda oluşturulan çeşitli etkinliklerle öğrendikleri bilgileri kullanarak gerçek hayatla ilişkilendirilme durumlarını derinlemesine göstermek yani sürecin değerlendirmesi daha ayrıntılı görmek için yapılmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için müze eğitimi uygulamalarına dayalı öğrenme yöntemleri Sosyal Bilgiler dersi kapsamında uygulanarak, öğrencilerin “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesinde akademik başarılarının Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim her an ve her mekânda gerçekleşen bir süreçtir ve sadece okullar ile sınırlı olmayıp okul dışı kurumlarda da devam eden bir etkinlik olarak görülebilir (T.T.K.B., 2009; Erdoğan: 1995: 39). Eğitim tanım olarak; gelecek nesillerin toplum hayatında yer edinebilmek için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışı kazanma etkinliğidir (Başaran’dan akt. Doğan, 1989: 40). Öğretim ise, belli bir amaç

için gereken bilgileri verme, öğrenmeyi kolaylaştıracak düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemidir. Eğitimin öğretimden farkı, hayat boyu devam eden bir süreç oluşu ve öğrenmeyi insanın bütün yaşamına yaymış olmasıdır. Öğrenme ise bilgi, beceri ve anlayışları edinerek, davranışlarda yaşantıların oluşturduğu değişimdir (Adıgüzel, 2000: 130). Bu tanımlardan hareketle günümüzde okulların tek başına çocuk ve ergene yaparak ve yaşayarak eğitim ve öğrenme ortamları sunmayı başaramadığı bir gerçektir. Okul dışında da oluşturulan eğitim mekânlarında anlamlı aktif öğrenmelerin sağlanabileceği ortamlar hazırlanıp sunulabilir.

Toplumlardaki sanayi gelişmeleri ile gün geçtikçe insanlar geleneksellikten uzaklaştırmakta, yalnızlığa doğru itilmektedirler. Geçmişindeki kültürden uzaklaşan insanlar, yeni gelişmelere uyum sürecinde çeşitli sosyal ve psikolojik çalkantılar yaşamışlardır. Bu süreçte insanlara ışık tutan, insanoğlunun evrimsel gelişimini sergileyen kurumlar müzeler olmuştur (Seyirci, 1981: 28). Bu bağlamda müze eğitimi, özellikle zaman ve mekân içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası devam ettirme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları, eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, müzeyi bir yaşam biçimi haline getirme ve müzelere birer yaşayan kurum niteliğini kazandırma, kültürlerarası anlayış ve empati geliştirme gibi hedeflere hizmet etmektedir.

Günümüz son yıllarında okullar gibi tarihi mekânlar, şehitlikler, müzeler, çeşitli kurum ve kuruluşlar da eğitim sürecinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Özellikle müzeler eğitim öğretim sürecini zenginleştiren kurumlar olarak görülebilir. Her şeyden önce müzeler, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesinin gerçekleşmesine müsait bir ortam sunar. Müzeler sosyal bilimler alanlarına (tarih, sanat tarihi, coğrafya, resim, Sosyal Bilgiler vb.) ait derslerde kullanılacak somut materyalleri, tarihi eserleri bünyesinde barındırmaktadır. Yapılan çalışmalar doğrultusunda Talim Terbiye Kurulu tarafından 2008 yılında hazırlanan “Müze ile Eğitim” genelgesinde Sosyal Bilgiler dersi öğretim programıyla ilgili açıklamalarda, 6. ve 7. sınıflar için müzeleri, tabiat ve kültür varlıklarını birer uygulama laboratuvarı işlevine dönüştürmek amacıyla kazanımlar arası ilişkilendirmeler yapılmıştır (MEB, 2008, 68). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının müze ile eğitim

ilişkilendirilmesi doğrultusunda işlenen derslerin sonuçlarını görmek açısından da önemlidir.

Yapılan literatür taraması sonucunda ülkemiz ilköğretimlerinde müze ile eğitime dayalı çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Mevcut çalışmaların müze eğitimi etkinlik pratiklerini göstermeleri açısından yetersiz kalışı, öğrenme sürecinde olup bitenleri yansıtamadığı gözlenmiştir. Bu araştırma müze eğitimi öğrenme çalışmalarının Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarısı ve tutumlarını ne ölçüde geliştireceği konusunu bulgularlarıyla beraber ortaya koyması bakımından önemlidir.

1.5. VARSAYIMLAR VE SINIRLILIKLAR

1.5.1. Varsayımlar

Araştırmanın başlıca varsayımlar şunlardır:

1. Kontrol altına alınamayan çeşitli değişkenler (zaman, öğrencilerin derse aç, isteksiz ve yorgun gelmeleri gibi) deney ve kontrol grubunu aynı derecede etkilemiştir.

2. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmeye karşı ilgileri eşittir.

1.5.2. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2009-2010 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma, Kastamonu ili Merkez ilçesi Merkez İlköğretim Okulu'ndan seçilen 2 şube ve toplam 56 yedinci sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

3. Araştırma, ulaşılan kaynaklarla sınırlıdır.

4. Araştırma, müze ile eğitime dayalı öğretim uygulamalarına uygun kazanımlara göre yeniden düzenlenen “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi ile sınırlıdır.

5. Araştırma, müze ile eğitim uygulamalarının yapıldığı Kastamonu Arkeoloji ve Liva Paşa Konağı Etnografya müzeleri ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (M.E.B., 2005: 46).

Müze: Uluslararası müzeler Konseyi [The International Council of Museums] aşağıdaki tanımı yapmaktadır: “müzeler, toplum yararına kurulan iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı insanlık ve çevresinin maddi ve manevi mirasını sergileyen; herkese açık, koruma, araştırma, çalışma, sergileme mekânı olarak kâr amacı gütmeyen kalıcı kurumlardır” (ICOM, 2007).

Müze Eğitimi: Müzede öğrenmeyi ve deneyim kazanmayı sağlayacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesidir (Zilcioğlu, 2008: 7).

Tutum: Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal obje ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir tepki eğilimidir (Baysal, 1981: 13).

Akademik Başarı: Öğrencilerin seviyelerinin belirlenmesi, onların bilgiyi aynen hatırlaması, okuduğunu anlaması ve problem çözmesi gibi öğrenme ürünleri yani zihinsel faaliyetleridir (Baykul, 2000: 285).

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ VE YAPILANDIRMACILIK

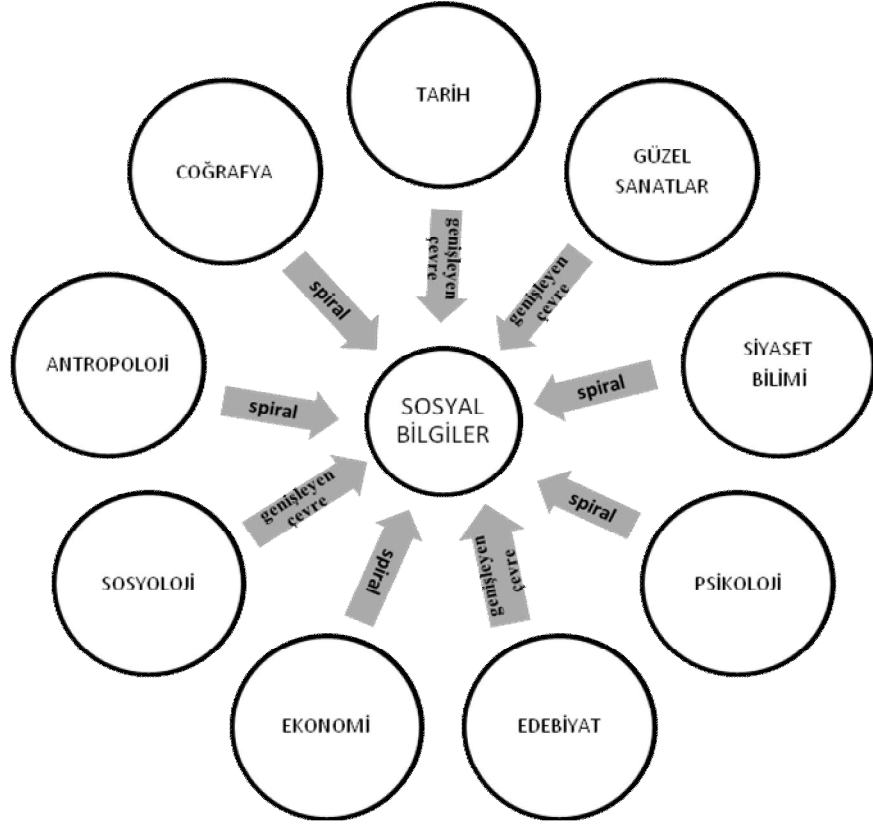
2.1.1. Sosyal Bilimler İçerisinde Sosyal Bilgilerin Yeri

Sosyal bilimler insan davranışlarını değişik yönlerden nesnel bir yaklaşımla inceleyen alanlardan oluşmaktadır. Buna bağlı olarak da sosyal bilimlerin içeriği kendi aralarında ilişkili ve karmaşık birçok sosyal insan yaşantısından türetilmiştir. Martorella' ya göre; sosyal bilimler, dünyanın ve yaşamın insani ve toplumsal yönlerini inceleyen bir akademik disiplinler grubudur. Sosyal bilimlere ait akademik disiplinler, Sosyal Bilgilerin yapı taşlarıdır (Akt. Öztürk, 2006: 38).

Sönmez'e göre sosyal bilimler, insan tarafından yapılandırılan gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanmıştır (Sönmez, 1998: 2). Bu tanımdan anlaşıldığı gibi sosyal bilimler insan tarafından yapılandırılan gerçekle uğraşmaktadır. İnsan tarafından oluşturulan gerçekler pek çok olguyu içerebilir. Bu gerçeklerin; kişi, kurum ve toplum arasındaki ilişkileri etkileme biçimleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan toplumsal olgular sosyal bilimlerin konusu olabilir.

Sosyal Bilgiler vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimler ve beşeri bilimlerin kaynaştırılmasıdır” (Barr ve diğ. Akt. Öztürk, 2006: 24). Birbiriyle etkileşim halinde olan bu sosyal bilimler zaman zaman bütünleşerek ortak bir noktada buluşmaktadır. Örneğin, coğrafyanın konusu olan bir kavram tarihin içinden çıkabilir. Çünkü insan ve insanın oluşturduğu her şey, sosyal bilimlerin temel konusudur. Sosyal bilimlerden aldığı içeriği disiplinler arası bir anlayışla harmanlayan Sosyal Bilgiler, çeşitli yaklaşımlarla kaynaştırarak içeriğini oluşturur.

İçeriğini coğrafya, tarih, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, güzel sanatlar ve edebiyat gibi sosyal bilimlerden almaktadır.

Şekil 2.1. Sosyal Bilgilerin Değişik Yaklaşımlar Kullanarak İçeriğini Aldığı Belli Başlı Bilimler

Kişilerin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Çağdaş anlayışa göre sosyal bilimler, bu sorumlulukları yerine getirmede çok yönlü, disiplinler arası bir yaklaşım izlemektedir. Kişilere belli bilgi edinme yollarını ve belli beceri kazandırma ile bunu toplumlar arası bir etkileşim ortamı içinde sürdürme amaçlarına öncelik vermektedir. Genel manada ifade ettiğimizde, insan tarafından meydana getirilen gerçekler ve toplumsal olgular sosyal bilimlerin alanıdır. Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri de çocuğun sosyalleşmesini sağlamak ve onun iyi bir vatandaş

olarak yetiştirmektedir. İlköğretim kurumlarında bu amaca hizmet eden derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir.

Sosyal bilimler, insan ilişkilerini ve insan tarafından yapılandırılan gerçeği inceleyen bir bilim dalı iken, Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin içerisindeki bir okul programıdır. Demokratik düzende iyi ve yararlı vatandaş yetiştirmeyi amaçladığından insan ilişkileri üzerinde de durmaktadır. Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgularını toplumda gerekli olan yönleriyle ele almakta, bir toplumu oluşturan bireylerin, o toplumdaki yaşayışı, ilişkileri, kültürü, öteki toplumlarla olan ilişkileri içindeki yeri ve bu konulardaki ortak ve temel bilgilerin oldukça kapsamlı bir bölümünü oluşturmaktadır (Sözer, 1998: 3). Sosyal Bilgileri ayrıntılı irdelemek yararlı olacaktır.

2.1.2. Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi gibi günümüzde ilköğretim okullarında yer alan ancak Sosyal Bilimler denilen sosyoloji, ekonomi, siyaset, psikoloji, antropoloji, hukuk, eğitim v.b disiplinlerden seçilerek ilköğretim yaşındaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yakın özelliklere sahip duruma getirilen konular içermektedir. Sosyal Bilgilerin tanımına baktığımızda; Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [NCSS] Sosyal Bilgileri şöyle tanımlamıştır:

“Sosyal Bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır” (Öztürk, 2006: 24).

Sönmez’e (1998: 3) göre Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak

tanımlanmıştır. Sosyal Bilgiler tüm sosyal bilimlerin kesiştiği bir alan olarak ta düşünülebilir. Toplumsal hayatı düzenleyen her türlü etkinlik, toplumsal olgular ve ilişkiler Sosyal Bilgilerin içine girer.

Türkiye’de Sosyal Bilgiler insan ilişkileri göz önünde tutularak insanların kendileri, sosyal ve fiziksel çevreleriyle olan ilişkilerini kapsayan bir bilim olarak tanımlanabilir. Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler Vatandaşlık Eğitimi Programı (1) Türk demokratik toplumundaki sorumluluk sahibi vatandaşların görevlerine uygun amaçlar üreten (2) içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını kaynaştırarak oluşturan ve (3) ömür boyu vatandaşlık becerilerinin uygulanmasını öngören bir eğitim planıdır (Barth ve Demirtaş, 1996: 1.8). Türkiye’de, sözü edilen bu özellikleri ilköğretimin ilk üç yılında hayat bilgisi dersi; 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda ise, Sosyal Bilgiler dersi yerine getirmeye çalışır.

Sosyal Bilgiler dersi kullanmanın amacına göre değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Erden’e göre ise; “İyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır” (Erden, 1998: 8). Burada sözü geçen iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmekten çıkarılacak anlam, bireylerin bilgiyi sorgulamadan kabullenmesi değildir; vatandaşlık bilincini kazanırken yapılandırdıkları bilgi, beceri, tutum ve değerleri bütünleştirmeleridir. Böylelikle bireylerin sosyal ve iyi vatandaş olarak yetiştirilmeleri, kendileri ve toplum hayatı için gerekli genel bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazanmaları ve meslek edindiklerinde ekonomik anlamda üretken olmaları sağlanmış olur (Şimşek, Aydınöz, İbret, 2009: 516).

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri de Erden’in tanımında da görüldüğü üzere, öğrenciyi iyi bir vatandaş/birey olarak yetiştirmektir. Eğitim kurumları bu işlevi, öğrencinin toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, yaşadığı sosyal ve fiziksel çevreyi, ait olduğu toplumdaki kurum ve kuruluşları tanımasını sağlayarak toplumdaki rollerinin ve statülerinin gerektirdiği davranışları, toplumun kendisine sağladığı imkânları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir. İşte, ülkemizde ilköğretim okullarındaki Sosyal Bilgiler dersi yukarıdaki işlevleri sağlamaya yönelik olarak okullarımızda

okutulmaktadır. Sonuç olarak “Sosyal Bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” denilebilir (Öztürk, 2006: 24).

2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapılandırmacılık Kuramı

Yapılandırmacılık; bilgi nedir? , öğrenme nedir? , nesnellik mümkün müdür? , gibi sorulara yanıt arayarak bilginin doğasıyla ilgili bir felsefe, bir bilgi kuramı olarak ortaya çıkmıştır (Howe ve Berv, 2000: 19; Özkan, 2001; Açıkgöz, 2004; Yanpar, 2006: 88). Yapılandırmacılık geleneksel bilgi kuramlarından farklı bir kuramdır. Bu kuramda bilgi, öğrenenin var olan değer yargıları ve yaşantıları tarafından üretilir, bireyin yaşantısından bağımsız değildir, bilginin transferi yeniden yapılandırılması söz konusudur (Demirel, 2006: 233). Bilgi, yalnızca dış dünyanın bir kopyası değildir; bilgi bireysel olarak oluşturulduğunda insanların içinde vardır. Her birey öğrenirken, anlamı, bireysel ve sosyal olarak yapılandırır. Gerçekte öğrenme, bu anlamlandırma ya da anlam yapılandırma sürecidir (Özden, 2003: 55). Dolayısıyla bilginin insanların nesnelere üzerindeki etkinlikleriyle oluştuğu düşünülmektedir (Yurdakul, 2005: 40).

Yapılandırmacılık; öğretimle ilgili bir kuram değil, bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır. Yapılandırmacılık bilgiyi en baştan kurmaya dayanır. Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmiş, zamanla öğrenenlerin bilgiyi nasıl oluşturduklarına ilişkin bir kuram haline dönüşmüştür (Demirel, 2006: 233). Dolayısıyla nesnellik terk edilmekte, bilginin keşfedilmek yerine yorumlandığı, ortaya çıkarılmak yerine oluşturulduğu savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 20).

Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırmacı eğitim bireye, bilgiyi oluşturma fırsatı verir; bilgiyi yorumlama gücü katar; bilgiyi geliştirmesine olanak sağlar ve bilgiyi yapılandırmasına yardımcı olur. Nitekim bu durum bilginin doğasının bir gereğidir (Saban, 2002: 167). Yine bu kurama göre; bilgi iç kaynaklıdır, öğrenme öğrencinin kendisi tarafından oluşturulur. Öğrenciler, duyduklarını okuduklarını ve gördüklerini aktif olarak alıp önceki bilgilerine dayandırarak yorumlarlar (Hanley, 1994).

Anlaşıyor ki öğrencilere kendi düşünme şemalarını oluşturmak için önceki bilgi ve deneyimlerini kullanmaya iten aktiviteler kullanarak öğrenme anlamlı kılınabilir (Yanpar, 2006: 89).

Şimdiye kadar uygulanan programlar da, öğrenciyi merkeze alan, karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan *ilerlemecilik* ve *yeniden kurmacılık* akımlarının etkisinde hazırlanmış olmakla birlikte, yüklü içerikleriyle uygulamada becerilerin geliştirilmesine olanak vermemiştir. Ezberci, öğrencinin pasif alıcı olduğu bir anlayışın gelişmesine neden olmuştur. Program daimicilik ve esasicilik akımına daha uygun bir görünüm kazanmıştır.

1997’de zorunlu eğitimin süresinin kesintisiz 8 yıla çıkarılmasına paralel olarak, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yeni bir *İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* 1998’de M.E.B. tarafından kabul edilmiştir (M.E.B, 1998: 62). 12 Eylül 1980 askeri müdahalesini izleyen yıllarda başlayan tek disiplinli Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri 1998 yılında terk edilmiş; yerini 4. ve 7. sınıfları kapsayacak şekilde Sosyal Bilgiler dersi almıştır. 1998 programı, insan hakları ve trafik gibi birçok güncel konuyu eğitim ve öğretim programına taşımıştır. 1999’da yaşanan deprem felaketleri insanların bu konularda ne kadar bilinçsiz ve ilgisiz olduğunu da kanıtlar niteliktedir. 2000’li yıllara gelindiğinde hala Türkiye’de Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretimi tam anlamıyla geleneksel yöntemlerle yapılmaktaydı.

20. yüzyılın son çeyreğinde, eğitimin hedefleri de değişmiştir. Evrensel düşünebilen, etnik ve ulusal sınırlar içinde kalmayan, uzlaşmacı, her türlü bilgi, kural ve değeri sürekli sorgulayabilen; sorunlara çözüm üretebilen, hoşgörülü, laik ve özgürlükten yana olan, boyun eğmeyen, insanı ve doğayı sevip kollayan, olaylara çok boyutlu bakabilen, doğrudan demokrasiyi benimseyen, seçme, seçilme, denetleme ve yaptırım hakkını kullanabilen; görev ve sorumluluktan kaçmayan, hakkını arayabilen, ekip halinde çalışabilen, yaratıcı olan; bilim, sanat ve felsefe ile ilgilenebilen, sporla uğraşabilen, kendini sürekli yenileyip geliştirebilen, dinamik değerler kurabilen; serbest rekabetçi, barışçıl kişiler yetiştirmek, eğitimin yeni hedefleri olmuştur (Sönmez, 1998: 54).

1998 yılından itibaren yoğun program geliştirme çabalarına girişilmiş ve dünyadaki gelişmeler de göz önünde bulundurularak yeni bir program hazırlıkları

başlamıştır. Bu çalışmalar 2005 yılında ürün vermiştir. Milli Eğitim Bakanlığınca pilot okullarda uygulanıp verimli olduğu sonucuna varılan yeni Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 2005- 2006 öğretim yılından itibaren bütün illerde uygulanmaya konulmuştur (M.E.B., 2005). Tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikli öğrenmeye vurgu yapan sosyal yapılandırmacılık esas alınmıştır. Ayrıca Türkiye’de sosyal oluşturmacı (inşacı, yapılandırmacı) mantıkla hazırlanan yeni programlarda millilik vurgusu da doğru bir şekilde yer almış görünmektedir. Üniter devlet yapısı içinde milliyetçiliğin böylesi çağdaş bir yorumunun yapılması, romantik Atatürk Milliyetçiliği’nden çok akılcı Atatürk Milliyetçiliği’ne yer verilmesi, Atatürk’ün sınıflara gerçek anlamda girmesi “Gazi Ekibi” diye nitelenen ekibin Türkiye’ye özgü bir sosyal oluşturmacılığın temellerini ne derecede başarılı bir şekilde attığını göstermektedir (Dilek,2007:48).

2.1.4. Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Öğrenme Öğretme Süreci

İnsanlar hayatlarını idame ettirebilmek ve anlamlı kılabilmek için, yaşamlarının her anında, farklı öğrenme durumlarıyla yüz yüze gelmektedirler. Öğrenmenin oluşması ve kalıcılığının sağlanması ise bireyin öğrenme- öğretme sürecine aktif ve etkili bir biçimde katılımı ve çevresiyle etkileşimi sonucunda olanaklıdır. İnsanların toplum içinde etkili bir şekilde yaşamlarını devam ettirebilmeleri, toplumla hem uyum içinde olabilmelerine hem de topluma yenilikler katabilmelerine bağlıdır.

Öğrenme yaşantıları, eğitim durumlarının öğrenci açısından düzenlenmesi, kazandırılması planlanan öğrenme yaşantılarının bir düzeneğe göre sıralanmasıdır (Demirel,2006:135). Bu etkinlikler planlanıp sıraya konulurken bireyin gereksinimlerinden yola çıkılmalıdır. Yapılandırmacı öğrenme ortamında dersler, ders kitabının yönlendirmesi doğrultusundan çıkarak yapılmakta, öğrencilerin araştırma yapmaları ve farklı kaynaklara ulaşmaları desteklenmektedir. Öğrenciler bu durumda, öğretmenin kişisel alan bilgisi ve ders kitaplarının kapsamı sınırlarında bilgiyi pasif biçimde kaydeden durumuna düşmemektedirler. Bu kuramdan önce geleneksel anlayış çerçevesinde oluşturulmuş sınıflarda öğrencilere deneyim kazanma olanakları sunulmuşsa bile bu deneyimlerin gerçek yaşamla ilişkileri eksik

kalmıştır. Bu durum öğrencinin öğrenmede ortamındaki motivasyonunu olumsuz etkilemekte ve düşürmektedir (Dewey, 2007: 31).

Öğrenme süreci tüm bireyler için aynı olamaz, fiziksel yapılar her birey için değişken süreçlerin oluşmasına yol açmaktadır (Demirel, 2006: 137). Yapılandırmacı öğrenme öğretme sürecinde etkileşimli, öğrenci katılımını destekleyen çoklu kaynaklar kullanılmaktadır. Öğrencilerin yapılandırdıkları ana verilerin ve çoklu kaynakların kullanılmasıyla öğrenme kalıcı hale gelmekte ve yapılandırılan bilginin yaşamda uygulanabilirliği ve bilginin yeniden üretimi kolaylaşmaktadır (Fer ve Cırık, 2007:1).

Dewey'e (1936) göre bireyin yaşadığı çevre ve kültür ona deneyim sunmaktadır. Öğreticiler fiziksel, sosyal ve kültürel çevrelerin sunduğu deneyimlerden faydalanmalıdırlar. Yaşantı (deneyim) seçimleri, kişilerin öğrenme sürecinde hangi öğrenme biçimini tercih ettiğini gösterir. Kişilerin kullandığı öğrenme biçimlerinin farklılaşması, yeni yaşantılar seçmesine yol açacaktır (Kolb, 1984: 58). Bu da öğrenme sürecinde bilginin bireyler tarafından yapılandırılmasını sağlayacaktır.

2.1.5. Yapılandırmacı 5E Öğrenme Modeli

Türkiye'de eğitimin kalitesini arttırmak ve tüm dünyada oluşan değişikliklere ayak uydurmak için farklı dönemlerde öğretim programlarında değişikliğe gidilmiştir. Son olarak yapılandırmacılık felsefesiyle değiştirilen Sosyal Bilgiler müfredatında öğretim metotlarında, içeriklerinde, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında değişiklik olmuştur. Bir öğrenme teorisinin sınıf ortamında kullanılmasına *öğrenme modeli* denir. İlgili literatüre bakıldığında uygulama modelleri olarak dört aşamalı model, 5E modeli, 7E modelinin kullanıldığı görülmektedir.

Öğrenme etkinlikleri modelleri içerisinde en çok kullanılan Rodger Bybee'nin geliştirdiği 5E modeli ile ilgili aşamalar aşağıda sıralanmıştır (Saygın, 2003: 6). Keser ve Akdeniz tarafından yapılan bir araştırmada da 5E modeli kullanılmıştır (2003: 41-59).

1-Dikkat Çekme- Giriş (Engage-Enter)

- 2- Keşfetme (Exploration)
- 3-Açıklama (Explanation)
- 4-Bilgiyi Derinleştirme (Elaboration)
- 5-Değerlendirme (Evaluation).

Dikkat Çekme- Giriş: Başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden birisi de motivasyondur. Bu nedenle bu öğrenme döngüsünün ilk basamağı, öğrencilerin dikkatlerinin çekildiği, ön bilgilerinin ortaya çıkarıldığı *dikkat çekme- giriş* basamağıdır. Öğretmen tarafından günlük hayattan birtakım örnekler verilebilir, çeşitli gösteri deneyleri yapılabilir ya da öğrencilerde merak uyandıracak sorular sorulabilir. Günlük hayattan ayırt edici bir olay, soru ve diğer bazı eylemler öğrencilerin konu üzerine olan dikkat ve ilgilerini artırır (Bybee akt. Kıldan 2008: 14). Bu aşamada eğlendirici ve merak uyandırıcı bir girişle derse başlanır ve öğrencilere anlatılacak olayın nedeni hakkında sorular yöneltir. Burada önemli olan doğru cevabı bulmaları değil, değişik fikirler ileri sürmelerini, soru sormalarını teşvik etmektir. Bu aşamada öğretmenin görevi kavramları tanıtmak değil, sorular yönelterek öğrencilerde merak uyandırmaktır. Böylelikle öğretmen, öğrencilerin konu ya da kavram hakkında ne düşündükleri ve varsa ön bilgilerinin ne düzeyde olduğu hakkında fikir edinmiş olur.

Bu safha öğrencileri bazı zihinsel dengesizlikler yaratma veya gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumları kullanmaya sevk etmede kullanılır. Daha sonraki aktiviteler için çalışma zemininin organizasyonu yapılır. Bu aktiviteleri tahmin etmeleri için onların ilgileri canlandırılır, öğrencilerin öğrenme durumlarına odaklanmaları için soru sorma, problem tanımlama, dikkat çekici olaylar-resimler gösterme, problem durumu ile ilgili rol yapma gibi tüm yollar giriş evresinde kullanılır (<http://www.miamisci.org/ph/lpintro5e.html>. 08.05.2011).

Keşfetme: Bireyler birlikte çalışarak, uygulamalar yaparak, öğretmenin yönlendireceği ortamlarda çalışarak sorunu çözmek için düşünceler üretirler. Bu basamakta öğrencilerin materyallere dokunup onları serbest bir şekilde incelemelerine ve araştırmalarına fırsat verilir. Öğretmen bu aşamada, öğrencilerin kavrama ilişkin olarak yanlış anlamalarını açığa çıkartmak üzere güvenli, güdümlü ve açık araştırma deneyimlerini ve sorularını kolaylaştırmalıdır (Wilder &

Shuttleworth, 2005; 37). Öğrenciler bir bilim adamı gibi araştırabildikleri, keşfedebildikleri, sorgulayabildikleri bu süreçte bireysel olarak ya da grupla birlikte yeni bilgiler toplamaya başlarlar. Öğretmen burada öğrencilerin yaptıklarını gözlemler düşündürücü sorular yönelterek öğrencilere yol gösterir.

Açıklama: Bu safhaya gelindiğinde öğrencilere karşılaştıkları durumlarla ilgili düşüncelerini açıklamaları ve problemleri çözmeleri için yardımcı olunur, çözüm yollarıyla ilgili açıklamalarda bulunmaları sağlanır. Öğretmen öğrencileri açıklama yapmaya teşvik eder, her öğrenciye ulaşmaya çalışır. Bu aşamada öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Kavram ve olguların açıklamasına yardımcı olacağından video, bilgisayar yazılımı ve konu üzerine yazılmış olan kaynaklar gibi birçok öğretim stratejilerinden bu süreçte faydalanabilmektedir. Aynı zamanda açıklanacak olan kavram ya da olgu öğretmenin sorduğu soruların ışığında mutlak öğrenci katılımı ile sağlanır. Yani prensip, tanım ya da kavram öğretmen-öğrenci işbirliği ile ortaya çıkarılır.

Derinleştirme: Sözcük anlamından da anlaşıldığı gibi bilgi derinleştirme basamağı, veri ya da kaynağın öğrenciler tarafından sınıflandırılması, tanımlanması, açıklanması, yeteneklerinin benzer yeni durumlarda uygulamasını sağlar. Genellikle deneysel sorgulama, inceleme projeleri, problem çözümü ve karar verme etkinliklerini kapsamaktadır (Morse, G., Roberts, D., Szesze, M., Wayne, V., 2004). Bu aşamada öğrenciler birbiriyle tartışmaya girer ve çeşitli etkinlikler içine girerler (Çepni ve diğ.,2000).

Değerlendirme: 5E modelinin son basamağı değerlendirme basamağıdır. 5E modelindeki değerlendirme, bir sonraki sorgulamaya yol açacak, açık uçlu soruları, gösterileri ya da sıkça sorulan kontrol sorularını içerir. Bu aşamadaki değerlendirme çoktan seçmeli bir test değildir. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun alternatif değerlendirme teknikleri uygulanır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir; Performans değerlendirme, ürün seçki dosyası (Portfolyo), kavram haritaları, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme, proje, drama, görüşme, yazılı raporlar, gösteri, poster, grup ve/veya akran değerlendirmesi, kendi kendini değerlendirme vb.

Bu model sayesinde öğrenci aktif bir şekilde derse katılabiliyor ve bilgiyi kendisi keşfedebiliyor; böylelikle öğrenilenler daha kalıcı hale getirilmiş oluyor. Ayrıca öğrenciye araştırma, keşfetme ve sorgulama becerileri kazandırır. 5E modeli etkinlikleri öğrenciler arasında iletişimi kuvvetlendirir ve işbirliğini sağlar. Dersi monotonluktan kurtararak öğrencide dikkat ve motivasyonu artırır. Öğrencinin özgüveninin artmasını sağlayarak düşüncelerini özgür bir biçimde dile getirmesine olanak verir. Öğrenci öğrendiklerini günlük yaşantısında da kullanabilir. 5E modeli, ders plan ve programlarının öğrencilerin ön bilgilerinden hareketle biçimlenmesini esas alır. Bu da öğrencileri merkeze alan etkinliklerin düzenlenmesini sağlar. Müze eğitimi ders planları bu model ışığında düzenlenmiştir.

2.2. MÜZE KAVRAMI VE MÜZE EĞİTİMİ

2.2.1. Müze Kavramı

Dilimizde bugün kullanılan “müze” sözcüğü Grekçe “ mouseion” kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde Musa’lar (ilham perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina’da Musa’lara ayrılan tepe anlamına gelmektedir (Gürçay,1968: 14; Gerçek, 1999: 1; Doğan N. K.,1989: 16). Aynı kelime Latinceye ve diğer dillere de geçmiştir. İngilizcede museum, Fransızcada Musee, Almancada museum olarak kullanılmaktadır (Gerçek, 1999: 1; Allan, 1963:6; Doğan N. K., 1989: 16).

2.2.2. Müze Tanımı

İnsanoğlu kendisini geliştirme arzusu içerisinde geçmişin bilinmesi ve geleceği aydınlatmak amacıyla objeler biriktirmiştir. İnsanın doğasında kaynaklanan bu duygulara daha sonra araştırma geliştirme, estetik, inceleme, eğitim ve öğretim faktörleri de eklenince bu yapıtların gelişerek çoğalması ile müzelerin hayat buluş süreci gerçekleşmiştir (Demir,2001:3). Toplumların gelişimi için önemli olan müzelerin çeşitli tanımları mevcuttur. Bu tanımlar:

Müze-i Hümayun ya da Müzehane-i Hümayun denilen Osmanlı İmparatorluk Müzesi'nin Osman Hamdi Bey'den sonraki müdürü Halil Erdem Bey müzeyi şu şekilde tarif eder: “ İlim, Fen ve Sanatların her şubesine mahsus eserler ve eşyadan oluşan koleksiyonların teşhir ve muhafaza edildiği binalara müze denir”. Cumhuriyetin ilk müzeler müdürü, İlk Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Hamit Zübeyr Koşay'ın da kısaca müze tanımı şöyledir: “ Çağımızda müze; sanat, ilim ve kültür eserlerini bir araya toplayıp sergileyen ve umumun ziyaret ve istifadesine sunan bir kurumdur” (Gerçek, 1999: 10).

Atagök tarafından müzenin tanımı şöyle yapılmıştır. “Müze; toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur (Atagök,1985: 1).

San'ın yaptığı müze tanımına baktığımızda; “İnsanın yaratıcı etkinlik ve edimlerinin ürünlerini ve doğanın ürünlerini toplayan, saklayan, koruyan, bunlar üzerinde bilimsel araştırmalar yapan ve değişik bakış açılarıyla sergileyen kurum ve ortamlardır” (San,2001: 5). Bu vurgulanması gereken bir durumdur. Ülkemizde bu değişik bakış açılarını yansıtan kurumların varlığının desteklenmesi gerekmektedir.

Uluslararası müzeler Konseyince [The International Council of Museums] müzeler, toplum yararına kurulan iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı insanlık ve çevresinin maddi ve manevi mirasını sergileyen; herkese açık, koruma, araştırma, çalışma, sergileme mekânı olarak kâr amacı gütmeyen kalıcı kurumlar olarak tanımlanmıştır (ICOM,2007).

Bir bilim adamı ve bir müze çalışanı için müze, esas itibariyle araştırma ve belgelerin korunması için kurulmuş bir kurum iken; yukarıdaki tanıma baktığımızda müzenin eğitim amacı güttüğü ve halkı tatmin etmek için düzenlendiği görüşüne varılabilir.

Artık bir müzenin yalnızca geçmişi değil bugün olanı da gösterdiğini kabul etmemiz gerekmektedir. Her müze ruhsal bir hazine saklar; bütün karşı akıntılara ve karışıklıklara rağmen ulusal ruhun belirli yanlarını aksettirir ve canlılığını, bütünlüğünü gösterir. Yurttaşlık, coğrafya, tarih onun duvarları arasında her yerde bulunmaktadır (Rebetez,1969: 5).

İngiltere Müzeler Birliği'nin [The Museums Association United Kingdom] tanımına göre; Müze, kamu yararı için maddi kanıtları ve bu kanıtlarla ilişkili bilgileri toplayan, belgeleyen, muhafaza eden, sergileyen ve yorumlayan bir kurumdur." (Mclean'dan akt. Demir,2001: 5).

Kamu yararı kavramından yola çıkarak müze eğitimi ile toplum arasındaki ilişki son yıllarda gittikçe kuvvetlenmiştir. Bireylerin kendi amaçları doğrultusunda topladıkları ve düzenledikleri müzeler, artık toplum tarafından şekillendirilebilmekte ve çeşitli misyonlar üstlenmektedir.

Ülkemizde T.C. Kültür Bakanlığı'nın tanımına bakacak olursak; "Kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede etkili olan daimi kuruluştur" (T.C.K.B., 2011). Bireylerin dünya görüşünü geliştirmede etkisi olan bu kuruluşlar, günümüzde eğitsel fonksiyonlarının bilincine varmıştır.

Işık' a göre müzeler, buldukları çevrenin dününe, başından geçen olaylarına dair eser ve kanıtları muhafaza etmekle beraber, konuların işlenmesine ve yerel tarihinin incelenme ve öğretilmesine yardım ederler (Işık,2008: 295). Bu tanımda müzelerin, tarihi gelişimi sergileyen kurumlar olmakla beraber günümüzün yaygın eğitim kurumlarından biri olduğu gerçeği görülmektedir (Atasoy,1998: 51). Eğitim kurumları olarak okullar, kolej ve üniversiteler ise eğitimsel anlamda tarihin gelişimini öğrencilere aktaran kurumlardır. Her ikisi de gelişen ve değişen kurumlar olarak, topluma hizmet eder, gelişmeyi göstermeyi ve gelecek kuşaklara aktarımı amaçlar (Erbay,1998: 47).

Geçmişten geleceğe bir kültür köprüsü oluşturan müzelerin, koleksiyonlarında buldukları nesnelere koruyup, sergilemeleri; günümüzde var olma nedenlerine yetmemekte ve bu nedenle yenilik ve değişiklik gerektiği savunulmaktadır (Atasoy,1997:97). Bu bağlamda müzeler, koleksiyonlarındaki nesnelere sergilemenin yanı sıra; onları işlevsel sanatsal yönleriyle bireye ve topluma öğretmek, tarihsel ve toplumsal açıdan değerlendirilmesini sağlamalıdır (Atasoy, N.Y.,1997: 104).

Sonuç olarak müze; belirlediği içerik ve program çerçevesinde barındırdığı ve barındıracağı varlıkları, kişiye zevk vermek, bilgi ve bilinç kazandırmak, eğitmek,

duyarlılık ve heves aşlamak amacıyla inceleyen; içeriklerini açıklayan; araştıran; gelecek kuşaklara aktaran ve onları sergileyip, tanıtan; kar, kazanç beklentisi olmayan; kültürel, tarihsel zenginliği motive eden; bilimsel ve kültürel, devamlı bir kuruluştur (Vardar,1996: 19).

2.2.3. Müze Türleri

Müze fikrinin oluşmaya başladığı antik çağlardan bu yana, toplumlarda meydana gelen sosyal, ekonomik ve teknolojik kaynaklı değişim ve gelişmelere paralel olarak müzecilik, toplumda doğan yeni gereksinimler ışığında gelişmiş ve farklılaşmıştır. İçerik ve niteliklerine göre yapılan birçok sınıflandırma mevcuttur. Abacı'nın araştırmasına göre müzeler (Abacı,1996: 8):

- a) Sanat Tarihi müzeleri
- b) Sanat Müzeleri
- c) Tarih Müzeleri
- d) Bilim Müzeleri
- e) Diğer Müzeler

Doğan'ın araştırmasında geçen bir başka sınıflandırmaya baktığımızda (Doğan, 1989: 23);

A. Bağlı Oldukları Kurumlar Açısından Müzeler

A.1. Milli Müzeler

- a) Bakanlık Kanadıyla Devlete Bağlı Müzeler
- b) Belediye Kanalıyla Kent İdaresine Bağlı Müzeler

A.2. Özel Müzeler

A.3. Vakıf Müzeleri

A.4. Üniversite Müzeleri

A.5. Askeri Müzeler

B. Konuları Açısından Müze Çeşitleri

- i. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri
- ii. Güzel Sanatlar Müzeleri
- iii. Etnoğrafya ve Folklor Müzeleri
- iv. Bilim ve Doğa Tarihi Müzeleri
- v. Açık hava Müzeleri
- vi. Anıt ve Saray Müzeleri
- vii. Bölge Müzeleri
- viii. İhtisas Müzeleri
- ix. Eğitim Müzeleri

Müze türlerini belirlemede genellikle yaklaşım müzeleri koleksiyonlarına göre sınıflandırmaktır. Ancak tek bir bakış açısıyla sınıflandırmak bazı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Madran'ın konuyla ilgili detaylı bir araştırmasında yer verdiği, ICOM' un 1995'te toplanan 18. Genel Kurulu'nda yer alan bildiriden yola çıkılarak yapılmış detaylı bir gruplandırmaya göre, müzeler şu başlıklar altında toplanmıştır (Altun, 2007: 816).

- ***Koleksiyonlarına Göre Müzeler***; genel, tarih, sanat, arkeoloji, etnografya, doğa tarihi, jeoloji, bilim, endüstri müzeleri, vb.
- ***Bağlı Olduğu İdari Birime Göre Müzeler***; devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız veya özel müzeler, ticari kuruluş müzeleri
- ***Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler***: ulusal müzeler, bölgesel müzeler, yerel müzeler.
- ***Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler***: eğitici müzeler, uzmanlaşmış müzeler, genel toplum müzeleri.
- ***Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre***: geleneksel müzeler, açık hava müzeleri, anıt müzeler.

Ülkemizdeki sınıflandırmaya baktığımızda (Altun, 2007: 817);

- ***Koleksiyonlarına Göre Müzeler:*** En geniş grubu Arkeoloji Müzeleri oluşturur. Etnoğrafya müzelerinin de sayısı çoktur, ancak çağdaş sergileme örneğini yansıtmamaktadır. Askeri Müze, Sanat Müzeleri, Endüstri Müzesi (Rahmi Koç Sanayi Müzesi), Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzesi (Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tabiat Tarihi Müzesi) örnekleri kısıtlıdır. Diğer müzeler içerine girebilecek Sağlık Müzesi, Karikatür Müzesi, Oyuncak Müzesi gibi çeşitli uzmanlık müzeleri bulunmaktadır.
- ***Bağlı Buldukları İdari Birime Göre:*** Ülkemizdeki müzelerin çoğu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın idaresi altındadır. Diğer müzeler idari çeşitlilik altında karşımıza çıkmaktadır. Erbay yönetsel farklılıkları açısından müzeleri, “Ulusal Yönetime Bağlı Müzeler”, “Özerk Yönetime Bağlı Müzeler”, “Özel Yönetime Bağlı Müzeler” olarak üç grupta toplamıştır. (Altun, 2007: 817) Bunlar:

a-Ulusal Yönetime Bağlı Müzeler

- ***Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzeler:*** İstanbul Arkeoloji müzeleri, Türk İslam Eserleri Müzesi, Topkapı Sarayı, Ayasofya, Anadolu Medeniyetleri Müzesi vb.
- ***T.B.M.M.'ne Bağlı Müzeler:*** Milli Saraylar, Köşk ve Kasırlar (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Ihlamur Kasrı, Yıldız- Şale Köşkü, Maslak Kasırları, Aynalı- Kavak Kasrı).
- ***Cumhurbaşkanlığı'na Bağlı Müzeler:*** Çankaya Köşk Müzesi.

b- Özerk Yönetime Bağlı Müzeler

- ***Belediyelere Bağlı Müzeler:*** Atatürk Müzesi, Aşıyan Müzesi, Şehir Müzesi, Tanzimat Müzesi, Yerebatan Sarnıcı (İstanbul Büyükşehir Müzesi), Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi, Konya Etnoğrafya Özel Müzesi, Kütahya Altıntaş Açık hava Müzesi, Kütahya Tavşanlı Belediye Müzesi, Sivas İnönü Etnoğrafya Müzesi, Trabzon Atatürk müzesi vb.

- **İl Özel İdare Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** Eskişehir Yunus Emre Etnoğrafya Müzesi, Eskişehir Yeşil Efendi Osmanlı Evi, Sakarya Ali Fuat Paşa Kuvay-ı Milliye Müzesi, Samsun Atatürk Evi.
- **Kaymakamlıklara Bağlı Müzeler:** Cizre/ Mardin Müzesi.
- **Milli Park Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** Zafer Müzesi (Milli Park Müdürlüğü- Afyon), Kabatepe Tanıtma Merkezi (Milli Park Müdürlüğü Eceabat).
- **Çeşitli Bakanlıklara Bağlı Müzeler:** Olgunlaşma Enstitüsü 100. Yıl Müzesi (MEB), Atatürk Orman Çiftliği Atatürk Evi Müzesi (Tarım ve Orman Bakanlığı), Meteoroloji Müzesi, Denizcilik Müzesi (Çevre Bakanlığı), MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı), TRT Müzesi, TCDD Milli Mücadelede Atatürk Konutu ve Demiryolları Müzesi, PTT Müzesi (Ulaştırma Bakanlığı).
- **Genel Kurmay Başkanlığı'na Bağlı Müzeler:** Anıtkabir ve Müzesi, İstanbul Askeri Müzesi, İstanbul Havacılık Müzesi, İstanbul Deniz Müzesi, Florence Nigtingale Müzesi (Selimiye Kışlası).
- **Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** İstanbul Türk Vakıf Hat Sanatı Müzesi, İstanbul Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi
- **Eğitim Kurumuna Bağlı Müzeler:** İstanbul Resim ve Heykel Müzesi (M.S.G.S.Ü.), ODTÜ Müzesi, Boğaziçi Üniversitesi Müzesi, Oyuncak Müzesi (Ankara Üniversitesi), Sabancı Müzesi (Sabancı Üniversitesi).
- **Özel Yönetime Bağlı Müzeler:** Sadberk Hanım Müzesi, Rahmi Koç Sanayi Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi, Osmanlı Bankası Müzesi, T.C. Ziraat Bankası Müzesi, Haluk Perk Müzesi vd.
- **Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre:** Müzelerimizin çoğu, bu geleneksel sergileme yöntemini kullanmaktadır. Ülkemizdeki anıt müze örnekleri arasında Anıtkabir ve Ayasofya bulunmaktadır.

Açıklanan sınıflandırmalara bakıldığında araştırmada uygulama yapılan Kastamonu Arkeoloji ve Liva Paşa Konağı Etnoğrafya Müzesi, Doğan'ın

sınıflandırmasına göre konuları açısından müze çeşitlerine, ülkemizdeki sınıflandırmada ise koleksiyonlarına göre müze çeşitlerine girmektedir.

2.2.4. Müzenin İşlevleri

Geçmişte olduğu gibi müzelerin işlevleri sınırlı değildir. Müzelerin hedeflerine, kaynağına ve yönetimine bağlı amaçlar olarak genel bir sınıflandırma olabilir. Nitekim müzeler böyle farklı bir sınıflamada olsalar bile hepsinin ortak amacı; toplama, koruma (bakım- onarım), belgeleme, sergileme ve eğitim olarak beş maddede sıralanabilir (Mercin,2002: 44).

a) *Toplama*

“Sanatsal ve kültürel geçmişi korumayı amaçlayan müzeler, toplumun, duygu, düşünce ve hareketlerini yansıtan yapıtları toplarlar” (Atagök’ten akt. Abacı,1996: 11). Her müze kendi politikaları ve programları doğrultusunda toplama işlevlerini uzman personeli aracılığıyla yapmaktadır.

Müzelerin eserleri bir çatı altında toplama isteği, onların zaman ve mekânda dağınık bir takım objeleri kolaylıkla izlenmesini sağlama amacından kaynaklanmaktadır. Müzeler toplama işlevlerini, satın alma, kazılar sonucu elde etme, bağış yapma (hibe) ve değiş- tokuş yoluyla yerine getirmektedirler (Abacı,1996: 11).

b) *Koruma, Bakım, Onarım*

En zor işlevlerinden biri şüphesiz ki koruma işlevidir. Koruma, sergileme ve depolama sırasında doğal ve dış etkenlerden olumsuz etkilenmelere karşı alınan önlemlerdir. Yüzyıllar öncesinde yapılmış birçok eser ya da eşya doğa koşulları ve kimyasal özellikleri neticesinde bozulmaya ve çürümeye yüz tutmaktadır.

Müzelerdeki koruma işlevini üç kısımda ele almalıdır: Bunlardan birincisi konservasyon, ikincisi restorasyon (onarım) ve üçüncüsü de depolamadır. Müzeler, eğitim fonksiyonuyla sadece eserler yoluyla bilgi aktarma değil, bireylere koruma ve

muhafaza bilincini kazandırması bakımından da önemli bir kurumdur (Mercin,2002: 47).

c) Belgeleme

Müzelerin yazılı, görsel ve işitsel yöntemlerle yaptıkları tespit işlemine belgeleme denir. Bir nesne ya da yapıt müzeye girer girmez ona nerede, ne zaman ve nasıl elde edildiğini gösteren bir etiket konmalı ve bu bilgiler ayrıca numaralı bir fiş kataloguna kaydedilmelidir (Allan'dan akt. Abacı,1996: 13).

Koleksiyonlardaki eserlerin tek tek etiketlenmesi ve bunların fotoğraflanması çok yararlıdır. Günümüzde teknolojik aletlerden (slayt, video kamera, CD Rom) yararlanılarak belgelemenin daha kalıcı ve işlevsel olması sağlanabilir (Mercin,2002: 45).

d) Sergileme

İnsanların müzedeki eserlerle karşılaştığı bölümü oluşturur. Müze koleksiyonundaki eserleri bireylere hissettirerek ve anlatarak tanıtılmalıdır. Müzeler bünyelerinde çok ve eşsiz eserler barındırabilirler, fakat anlam ifade etmeyen sunumlar amaçlarına ulaşamaz ve halkın çoğunluğunun bu eserlerden haberleri bile olmaz (Mercin,2002: 47).

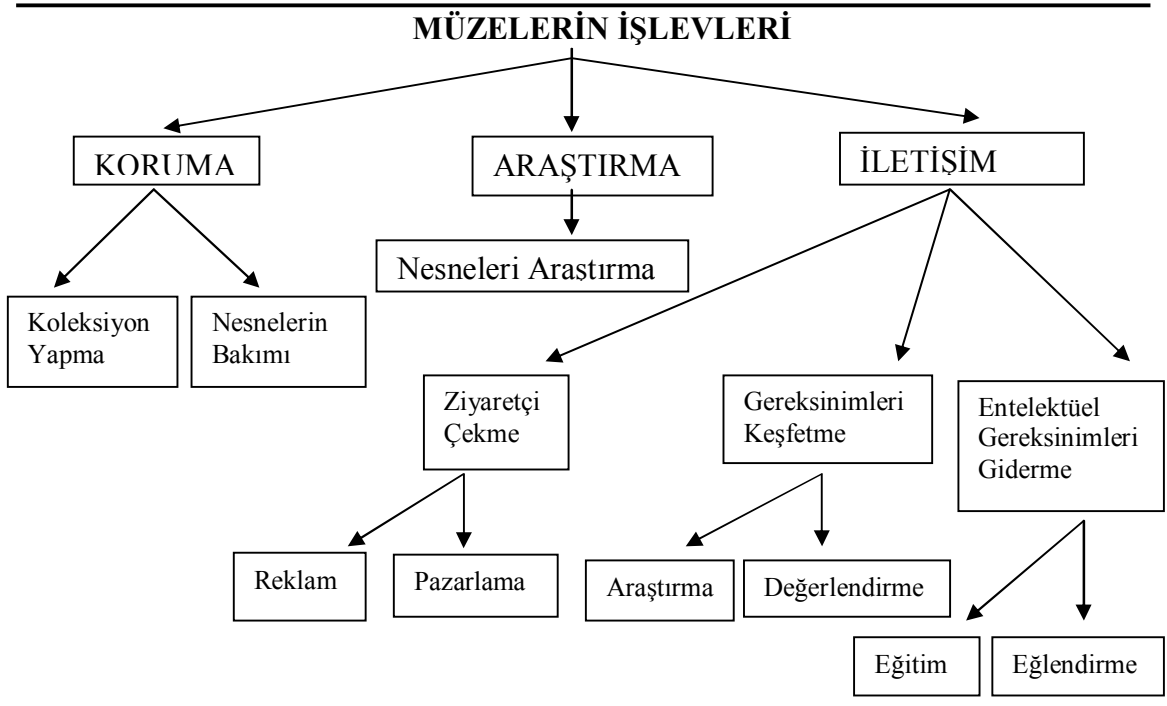
e) Eğitim

Müzeler; eskiden var olan sorumlulukları yanında artık bugün, önemli bir misyon olan eğitim rolünü de üstlenmişlerdir. Pierre Rebetez'e göre çağımızın müzelerine eğitsel ve kültürel görevler yüklenmektedir (Rebetez,1969: 7). Bunlar:

1. Müze bir şeyler öğretmelidir.
2. Müze kişinin yaratıcı güçlerini geliştirmelidir.
3. Müze kişiyi topluma hazırlamalıdır.
4. Müze aynı zamanda boş zamanlarla ilgili faaliyetlerle birleştirilmelidir.

Müzeler başka işlevleri yanında bir iletişim sistemi olma özelliğini de taşımaktadırlar. “Müzenin temel bir işlevi olarak iletişim; ziyaretçileri müzeye çeken (reklam ve pazarlama), onların gereksinimlerini keşfeden (araştırma ve değerlendirme) ve entelektüel gereksinimlerini gideren (eğitim ve eğlenme) etkinlikleri içerir” (Hooper- Greenhill’ den akt. Onur,2003: 9). Şekil 2.2.’de bu işlevler gösterilmektedir.

Toplumunu aydınlatmak görevinin bilincine varan müzecilik anlayışı varlığını sürdürebilmek için çağın gereksinimlerine ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Eğitim anlayışıyla paralellik gösteren bu değişim neticesinde müzeler koleksiyonlarıyla; insanların ilgilerini çekmek, beğeni ve kültür düzeylerini yükseltmek, aynı zamanda geçmiş kültürler ile günümüz kültürleri arasında sentez yapabilme yetisini kazandırmayı amaç edinir. Bu işlevini ayrı bir başlık altında ayrıntılı irdelemek yararlı olacaktır.

(Kaynak: Hooper- Greenhill, *Museum and their visitors*, 1996’den geliştiren Bekir Onur: 11)

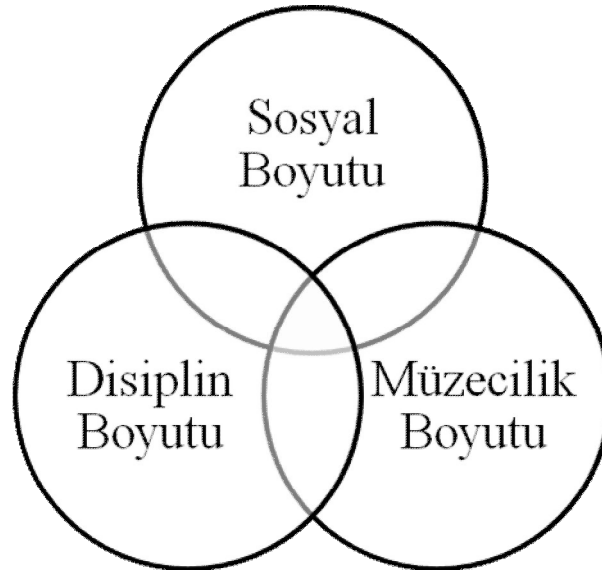
Şekil 2.2. Müzelerin İşlevleri

2.2.5. MÜZE EĞİTİMİ

2.2.5.1. Müze Eğitiminin Tanımı

Son yıllarda tüm dünyada görülen ekonomik- sosyal çalkantılara uğrayan toplumlar, pek çok sorunları irdeledikleri gibi, müzelerin nasıl faydalı olacağı sorusu üzerinde de durmaktadırlar. Geleneksel yapısından sıyrılması gereken müzeler, böylelikle bilgi çağının getirdiği yenilik ve değişimlere ayak uydurabilecektir (Atasoy,1997: 97).

Bu değişimlere uyum sağlarken müzeler artık edilgen bir kurum kimliğinden çıkarak, aktif ve toplumun eğitiminden sorumluluk duyan ve bunu etkinlikleriyle kanıtlayan kurumlar olmuşlardır. (Abacı,1996: 5) Çağdaş müzecilik anlayışının bir parçası haline gelmiştir. Topluma zaman ve mekân boyutunu, tarih ve coğrafya bilincini kazandırarak arasındaki bağı canlı tutmak amacını gütmektedir. Müze eğitiminin müzecilik boyutunun yanında kesiştiği sosyal ve disiplin boyutları da mevcuttur. Müze eğitiminin boyutları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Allard, M ve Larouche, M.C.,1998: 2).

Şekil 2.3. Müze Eğitiminin Boyutları

Şekil 2.3'deki boyutlar incelendiğinde müze; “Toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur. Müze sadece bir bina ve koleksiyon değildir; müze belgeleri oluşturur, fakat bir kütüphane değildir; müze eğitir, fakat bir okul değildir. Müzeler üstlendikleri görevleri nedeniyle, birer açık üniversite, her hangi bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği öğrenmenin bir zevk olabileceği kültür merkezidir” diyebiliriz (Atagök,1990:17; Erdoğan,2003:3). Anlaşıldığı üzere müzeler bir yapı olmaktan çıkmış; çeşitli disiplinlerin var olduğu, öğrenmenin zevkli ve eğlenceli hale dönüştüğü, sosyal görevlerin yüklendiği eğitim kurumları haline gelmiştir.

Eğitim, yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışı elde etme etkinliğidir (Başaran'dan akt. Doğan,1989: 40). Eğitimin belirli bir zaman ve planla sınırlı olan öğretimden farkı, yaşam boyu devam eden bir süreç oluşu ve öğrenmeyi insanın tüm yaşamına yaymış olmasıdır. Öğretim belli bir amaç için gereken bilgileri verme, öğrenmeyi kolaylaştıracak düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemidir. Öğrenme ise belli bilgi, beceri ve anlayışları edinme, davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların oluşturduğu değişmedir (Adıgüzel,2000:130). Okullar yalnızca çocuk ve ergene yaparak ve yaşayarak öğrenme ortamları sunmayı başaramamaktadır.

Çoğalan ve gelişen amaçlara yönelik olarak müzeler çalışmalar yapmaktadırlar. “Müzelerin amacı olarak akla gelen en önemli konu eğitimidir. Ancak eğitim amacı koleksiyon için tek amaç olamaz. Her yeniliği yakalayacak düzeyde olmasına dikkat edilmeli, müzelerin geleceğe yol gösterici olduğu unutulmamalıdır” (Erdoğan,2003: 4). Müze eğitimi, müzelerin dünyası ile eğitim dünyasını birleştirerek; etkili aktif öğrenmenin sağlandığı, çağın gereksinimlerine ayak uydurabilecek, geleceği aydınlatabilecek nitelikte olmalıdır.

Ezberciliğe karşı olan yeni eğitim anlayışı; çocuklarda hayal gücü, yaratıcılık, eleştirel ve yansıtıcı düşünme vb. becerilerin gelişmesini vurgular. Bu becerilere sahip bir insan, öğrenim hayatı boyunca bilgileri ezberleyen bireylerden daha aktif ve üretken olacaktır. İşte müzeler estetik duygunun, yaratıcılığın, hayal gücünün

gelişmesini, empati becerisinin kazanılmasını sağlayacak ortamları sunan kurumlardır.

“Eğitim ortamı, eğitsel etkinliklerin meydana geldiği, öğretme öğrenme süreçlerindeki iletişim ve etkileşimin; personel, araç gereç, tesis, organizasyonlarla bütünleşip oluşturduğu çevredir” (Alkan,1979: 36). Okul yapıları, materyal ve kaynak yetersizliği, eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerdendir (İbret ve diğ.,2011: 2). Ancak “Eğitim bilimcilere göre öğrenme fiziksel, sosyal ve psikolojik yönlerden uygun ve hoş bir çevrede oluşabilir” (Alkan,1979:36). Kolb’a göre de bu oluşturulan çevrelerde somut yaşantı becerisini kazanmış öğrenciler; birlikte olmaktan mutlu, bu konuda oldukça başarılı, yeni görüş- düşüncelere açık, incelemeye hazır ve istekli olduklarını vurgulamışlardır. Açıkça görülmektedir ki, eğitim okul dışında da gerçekleştirilebilir ve anlamlı öğrenmeler sağlanabilir.

Müze eğitim programında birbiriyle bir bütünü oluşturan üç temel unsur yer alır (Akt. Bozdoğan,2008: 287). Bunlar:

1. Hedefler (Amaçlar): Bireye eğitim yoluyla kazandırılacak özellikleri ifade eder.
2. Öğretme ve öğrenme etkinlikleri (Eğitim Durumları): Bireyi hedefe ulaştırmak için belli öğretme tekniklerinin kullanılması, eğitim durumunun bir plana göre yürütülmesi gerekmektedir. Müzelerde belirlenen hedeflere ulaşmak ancak bireyin öğrenmesi yani uygun eğitim yaşantıları geçirmesiyle mümkün olacaktır. Birey bu tür uygun eğitim yaşantılarını ancak bu yaşantıların geçirilmesini sağlamak için düzenlenmiş bir ortamda yer alan insan gücü dışı öğelerle etkileşimde bulunarak kazanılabilir.
3. Değerlendirme: Her eğitim etkinliğinin sonunda belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının bilinmesi için değerlendirme işlemine başvurulur. Değerlendirme, öğretim sonrasında bireylerce öğrenilemeyen ya da öğrenmede güçlük çekilen yerleri tanıyıp bunun nedenlerini araştırarak öğretimi daha etkili duruma getirmek için gereklidir.

Çeşitli amaçlar doğrultusunda etkinlikler düzenlendiği takdirde gezilerin eğlence amaçlı olmaktan çıkıp istenilen düzeye ulaşacağı unutulmaması gereken bir gerçektir.

Ata'ya göre; bir devlet kurucusu ve lider olarak Atatürk, yurt gezilerinde müzelere ve tarihi mekânlara özellikle önem vermesiyle, Türkiye'de kültür politikasının ana hatlarını çizmiştir. "9 Mart 1930 günü Antalya Müzesini gezen Atatürk Aspendos'ta incelemelerde bulunurken müze müdürüne; '- Bu tiyatroyu restore ediniz ama kapısına kilit vurmayınız. Burada temsiller veriniz, güreşler düzenleyiniz' demiştir" (Ata,2000: 9). Bu sözler ve Atatürk'ün vatanı gezerken müzeleri ve eski sanat eserlerini gözden geçirmesi verdiği önemi göstermektedir.

Müzeler günümüzde gelişmiş ülkelerde temel eğitim kurumlarından biri olarak görülmekte hem formal hem de informal eğitime katkıda bulunmaktadırlar (Akmehmet, 2008: 50; Shabbar,2001: 68). Pek çok müze türü vardır. Müze olarak adlandırılmayan müzeler bile vardır. Doğa merkezleri ve hayvanat bahçeleri, tarihsel evler, yorum parkları müze türleri olarak düşünülebilir; çünkü bunlar eğitim amaçlı koleksiyonlar sağlarlar ve sergilerler (Gartenhaus,2000: 34).

Tarihsel açıdan baktığımızda 19. yüzyılın ortalarında müzelerin işlevlerinden birinin eğitim olması kabul görmüş, 20. yüzyıla birlikte müzelerin sayısında büyük artış olmuş ve klasik müzecilik yerini çağdaş müzeciliğe bırakmıştır. Bu yeni gelişmeler ışığında müzeler, aktif öğrenme ortamına dönüşmüştür. Artun'a göre "Müzeler hem nesnelerin hem de toplumsal hayatın örgütlenmesindeki yeni formların yaratılması için bir sahne oluşturmaktadır" (Artun,2006: 173). Kısaca müzeler, hayatın sanata dönüştüğü mekânlardır denilebilir.

20. yüzyılda müzeler, farklı derslerle ilişki kurulabilecek nesnelere içermeleri ve bu nesnelere bağlantılı farklı eğitim etkinlikleri sunmaları nedeniyle öğrenciler için ideal bir öğrenme ortamına dönüşmüşlerdir. Öğretmenler öğrencileriyle birlikte müzelere giderek sergideki nesnelere incelemelerinin yanında müzelerden ödünç nesnelere almışlar, müzelerden eğitim kurumları olarak faydalanmışlardır (Hooper-Greenhill,1999: 45-47).

Okul, öğretmen ve müze işbirliği olmaksızın müze eğitimi olamaz (Rose,1958: 11). "Okul müze işbirliğine dair çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Ata'ya göre okul-

müze iş birliğini tarih dersi-müze iş birliği olarak yorumlamak mümkündür. Yani, okul programları arasında müzelerin ve tarihi çevrenin en verimli kullanılabileceği ders, tarih dersidir. Mercin'e göre müzelerin eğitsel rolü özellikle sanat eğitimi açısından önemlidir. Başka bir deyişle müzelerin eğitsel işlevinin ana teması sanat eğitimidir" (Şahan,2005: 8). Araştırma alanlarına göre yorumlar farklılık göstermektedir. Ancak müzelerin her ders için verimli şekilde kullanılabilecek uygulama alanları mevcut olduğu unutulmamalı ve öğretmenlerin müzeleri ve bunlardan faydalanma yöntemlerini öğrenmeleri gerekmektedir (Rose,1958: 11).

Sonuç olarak müze eğitiminin geniş tanımını yaparsak; müzede öğrenmeyi ve deneyim kazanmayı sağlayacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesidir (Zilcioğlu,2008:7). Müze eğitimi; müze objeleri ve onların içerdiği anlamlar ile ziyaretçiler arasında ilişki kurmanın aracıdır diyebiliriz.

2.2.5.2. Müze Eğitiminin Temel İlkeleri

Okul, öğrenmenin ve bilginin tek kaynağı değildir (Demirdelen,2002: 158). Yaşam boyu eğitim sürecinde çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin, yaşantılara dayalı etkin kullanımını içeren müze eğitimi, tarihi kültürel zenginlikleriyle Ülkemiz için yeni ve ihtiyaç duyulan bir alandır. Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar (ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları: <http://www.erg.sabanciuni.edu>):

- a) Öğrenme aktif bir süreçtir
- b) İnsanlar görürken öğrenir
- c) Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir
- d) Öğrenme dili kullanmayı gerektirir
- e) Sosyal bir faaliyettir
- f) Ortamla bağlantılıdır
- g) Öğrenmek için bilgiye ve zamana ihtiyaç vardır
- h) Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir.

Müze eğitimi, özellikle zaman ve mekan içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası devam ettirme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları, eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, müzeyi bir yaşam biçimi haline getirme ve müzelere birer yaşayan kurum niteliğini kazandırma, kültürlerarası anlayış ve empati geliştirme gibi hedeflere hizmet etmektedir (O.D.T.Ü.,2003).

Temel birtakım ilkelere dayanan müze eğitimi Hooper- Greenhill'e göre, müze eğitiminin temel bir felsefesi vardır. Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerinin gereksinimlerini ve ilgileri arasında ilişki kurmak bu felsefenin başlıca ilkelerindedir (Onur,2003: 10). Tablo 2.1'de müze eğitimi temel ilkeleri yer almaktadır.

Tablo 2.1. Müze Eğitiminin Temel İlkeleri

MÜZE EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ
Müze eğitimi sürekli, yaşam boyu eğitimidir.
Her müzenin sunduğu eğitim kendine özgüdür.
Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak esastır.
Koleksiyonları incelemek, eğitim için uygun nesnelere seçmek, bağlantılarını kurmak ön koşuldur.
Ziyaretçilerin çevreyle ve nesnelere etkin bir etkileşim içinde olması sağlanmalıdır.
Olguları/bilgileri iletmekten çok duylara, düş gücüne, yaratıcılığa yönelmek önemlidir.
Müzedeki öğrenme <i>nesnelere öğrenme</i> dir, duyları temel alır, yaşantıya dayanır.
Müze eğitimi zorunlu değil, gönüllüdür.
Müzedeki öğrenmenin hoşla gitmesi, haz vermesi beklenir.
Müzedeki öğrenme, somuttan soyuta giden düşünmeyi geliştirir

(Kaynak: Onur,2003: 12)

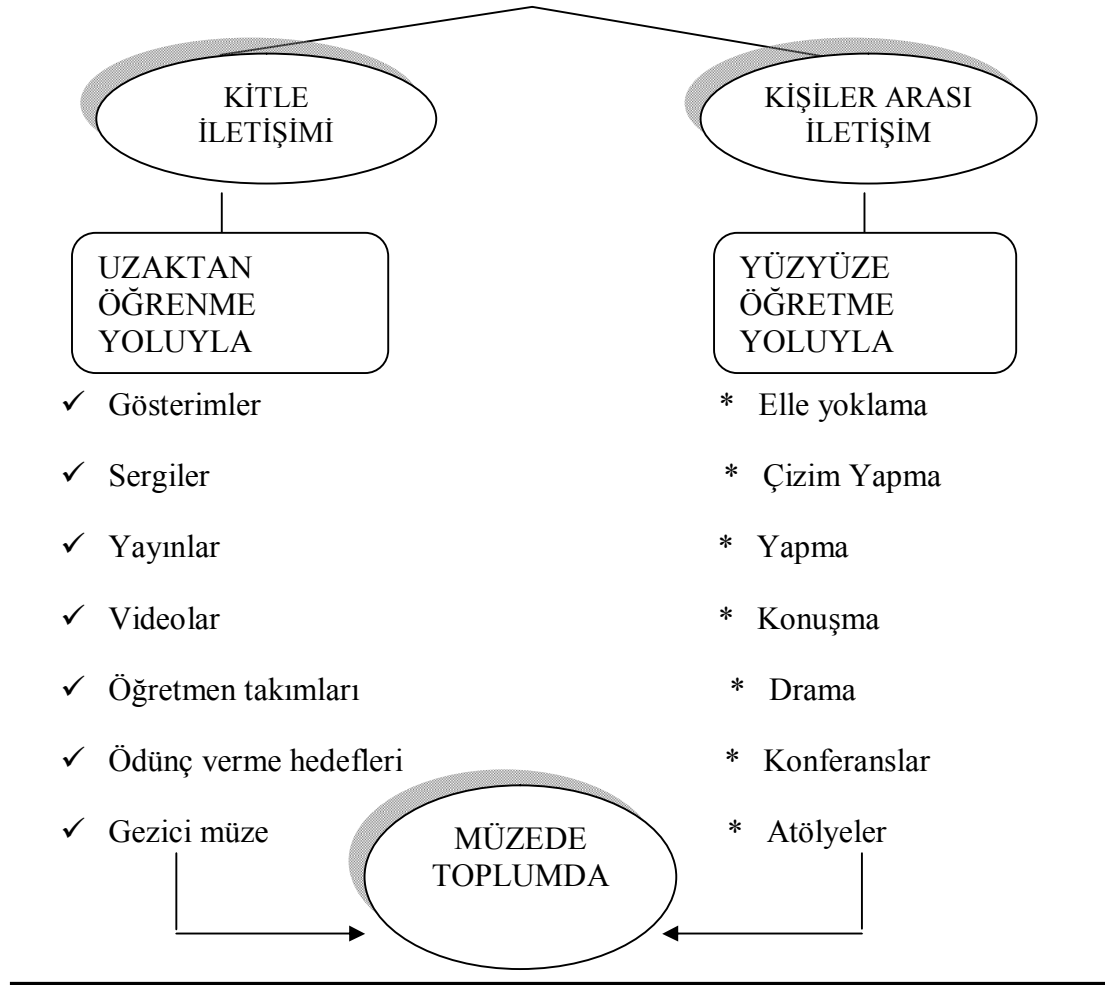
2.2.5.3. Müzede Öğrenme Etkinlikleri, Eğitim Yöntemleri

Çağdaş toplumdaki sanayi gelişmeleri gün geçtikçe insanı geleneksel kültürden uzaklaştırmakta, yalnızlığa doğru itmektedir. Geleneksel kültürden uzaklaşan insan, yeni gelişmelere ayak uydurmak zorunda kalınca çeşitli sosyal ve ruhsal dengesizlikler yaşayabilmektedir. Bu dengesizliklerden insanın uzaklaşması için, evrimsel gelişimini sergileyen, yol gösteren, ders veren, konuşan bir dersane olan müzelere ihtiyaç vardır (Seyirci,1981: 28).

Günümüzde tarihsel mekânlar ve unsurlar öğrenim araçları olarak değerli görülmektedir (Pinto,2007: 121). Müzelerin halk tarafından benimsenmesi için öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Ayrıca müzelerin tanıtılmasında, müzelere izleyici kazandırmak ve mesajlarını topluma ulaştırmak için eğitim-öğretim etkinlikleri de önemli rol oynamaktadır (Masaracı,2002: 85).

Müzede gerçekleştirilen yüz yüze öğretilerde çok farklı öğretim biçimleri ve etkinlik türleri – elle yoklama, çizim yapma, drama vb. kullanılmaktadır (Onur,2003: 10). Bu etkinlikler çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin oluşturduğu toplumun iletimsel ve yaratıcı potansiyellerine ulaşip onu harekete geçirmenin yollarından biri olacaktır (Masaracı,2002: 85).

MÜZELERİN EĞİTİM YÖNTEMLERİ

(Kaynak: Hooper- Greenhill, Museums and their visitors, 1996'dan Akt. Gökmen, 2004: 10).

Şekil 2.4. Müzelerin Eğitim Yöntemleri

Yukarıdaki şekilde de görülmektedir ki müzede yüz yüze öğrenme son derece esnekler. Koleksiyonlar, sergiler, binalar, maket, video kullanımı, atölye çalışmaları, drama çalışmaları, bilgi panoları, etiketler, kurslar, yazılı gereçler, personel, müze dükkânı, vb. hepsi öğrenme ve öğretme kaynağı olabilir. Örneğin; müze objeleriyle ilgili, el becerisine dayalı bir takım workshoplar, çizim, boyama, seramik çalışması, maske gibi ya da yine müze içeriğiyle ilgili olarak öyküler oluşturma, bu öyküleri yazma biçiminde yaratıcı yazınsal çalışmalar, bu öykülerden çıkarak yaratıcı drama canlandırma etkinlikleri yapılabilir (San,2001: 8). Anlatılan etkinliklerin yanı sıra

geçici sergiler, rehberli geziler, dia- film gösterileri, sanal müzeler, söyleşiler, seminerler, atölye eğitimleri çağdaş müze etkinliklerinin başında gelmektedir (Yücel,1999: 87). Buna göre müzede eğitim gerçekleşirken, müzeye gelmeyi aklının ucundan geçirmeyen insanların ayağına etkinliklerle gidilmiş olunacaktır.

Düşünmeyi geliştiren müzedeki öğrenme süreci önemli bir özelliğe sahiptir. Duyular aracılığıyla somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, gözlemden genellemeye ulaşmak mümkünleşir. Soyut bilgilerin öğretilmesi, oldukça güçtür. Bu yüzden, eğitim – öğretim sürecinde, somut kavram ve bilgilerde başlanarak, soyut kavram ve olaylara doğru bir eğitim ve öğretim sırası izlenmesi gerekir (Doğanay,2002: 154-155). Müzeler; öğrencilerin hiç rastlamadığı ya da duyularıyla hiç tecrübe etmediği olguları somutlaştırarak, onların görmesi, dokunması, koklaması, aletleri tutabilmesi ve araçları kullanabilmesi gibi olanakları öğrencilere sunar (Seidel ve Hudson,1999: 21). Onlar için yaşayan ortamlar tasarlayarak ziyaretçilerin ilgisini çekmekte, merak duygusunu kışkırtarak motivasyonunu arttırmakta, onlara aktif olma ve öğrenme için fırsat vermektedir (Hein,2002: 3-6; Seidel ve Hudson,1999: 31).

Olguları elde etme öğrenmenin önemli bir parçasıdır; ancak öğrenciler için çok derin kavrayış, duygular ve pratik beceriler elde etme de geliştirilmelidir (Seyirci,1981: 30). Örneğin Sosyal Bilgiler öğretmeni sınıfta saatlerce toprağın önemini anlatmasından ziyade öğrencileri yakınındaki bir arkeoloji müzesine götürmesi daha yararlı olacaktır. Böylelikle öğrenciler, toprağın geçmişten günümüze kullanım alanlarını görüp, birinci elden kaynaklarla konunun önem ve içeriğini kavramış olacaklardır. Bu okul dışı öğretimin öğrencilere kazanımları şunlardır: gözlem, değerlendirme, sınıflama, dinleme, hipotez kurma, iletişim becerilerinin artması, kavram bilgisinin gelişmesi, görsel kanıtı değerlendirmeyi öğrenmesi, değişim ve sürekliliği algılaması, tarihsel çevreyle empati kurmasıdır (Safran,2006: 57; Safran ve Ata,1998: 91).

Okul dışı öğretim yöntemi olan müze ile eğitim etkinlik yöntemlerini aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz.

a. Nesne Merkezli Eğitim:

Müzelerdeki nesnelerin amaçlı ya da amaçsız iletilerini okumak olanaklıdır. Nesnelerin yorumları durağan değildir, değişkendir. Bu özellikte nesnelerin eğitim-öğretim sürecinde güçlü yönlerini göstermektedir (Hooper- Greenhill,1999: 123). Üst düzey beceri ve kazanımların gerçekleşmesinde, müze eğitimi yöntemlerinden birisi de nesne merkezli eğitimidir. Müzelerin bünyesinde barındırdığı nesnelere öğrenme sürecinin bir parçasıdır. Piaget'e göre, bilginin bireyler tarafından, eşyalar ve nesnelere üzerine yapılan etkileşimler sonucunda yapılandırıldığını, dışarıdan hazır bir şekilde verilemeyeceğini ifade etmiştir (Ülgen,2001: 91). Bu etkileşim durumunda nesnelere katalizör görevini üstlenecektir. Dolayısıyla doğal varlıkları ve maddi kültürü yansıtan nesnelere çalışmak duyarın kullanılması yoluyla beynin çalışmasını gerektirecektir (Hooper- Greenhill,1999:121).

Basit heykel, çömlek ve aletlerden, değerli dokümanlara kadar geçmişe ait nesnelerin kullanılmasıyla bu kurumlar farklı kültür ve çağlardan insanlarla aramızda bağlantı kurarlar. Müzeler iç görü (sempati) gücünü artıran bir ortam yaratarak, birey ve nesne arasındaki gizli bağı oluşturur ve kuvvetlendirir (Seidel- Hudson,1999: 20-21; Gökmen,2004: 8). Koleksiyonlarını sergilerken kişiyi, tarihi olayı, belli bir disiplini merkeze alır (Paris ve Hapgood,2005: 43). Çocuk kendi iç görüşüyle tanıştığı nesnelere yaşamaya başlar. Nesnenin ne amaçla, ne zaman yapıldığı; hangi döneme ait olduğu, insanlığa ve doğaya yararları gibi sorular çocuğun hayal dünyasını harekete geçirerek, okullarda kazanılması zor olan becerilerin edinilmesini sağlar. Kitapların soyut metinleri müzenin somut (nesnel) ve görsel yapısı ile birleştirildiğinde, öğretim daha ilgi çekici olacak ve öğrenciler müzeleri kaynak olarak kullanmada daha deneyimli olacaklardır (Seidel- Hudson,1999: 39).

Nesne merkezli eğitimle müzelerin eğitim- öğretime katkısı, okul çağı çocuklarının derslerini müzelerde işlemesi, objelerle görsellik katılarak tarihi canlandırmanın, bazı olayların sergileniş biçimiyle konuyu kavrama açısından, anlamayı kolaylaştırdığını göstermektedir (Geleş,2002: 167).

b. Drama

Müze eğitimi çerçevesinde uygulanan bir diğer öğrenme faaliyeti de dramadır. Drama müzedeki nesnelere ve konularla özdeşleşen ve bir müze deneyimi sonrasında hazırlıksız bir şekilde rol yapma esasına dayanan eğitim yöntemidir (Atasoy, N. Y., 1997: 107). Pierre Rebetez'e göre bir müzede şarkı söylenir, dans edilir, oyunlar ve kültürel aktiviteler organize edilebilir (Rebetez, 1969: 23).

Drama ve rol oynama, müze eğitim programlarına alınan bir yöntemdir. Drama konusunda eğitim almış müzeciler, rol oynama, metinli monolog, kısa oyunlarla yarattıkları karakterleri canlandırmakta ve ziyaretçilerle doğaçlanarak (spontane) konuşup iletişim sürecini kurmaktadır. Bu etkinlik süresi 20 ile 30 dakika arasında sınırlı tutulmaktadır. Bunun nedeni ziyaretçilerin müzenin tamamını gezeceğinin düşünülmesidir (Kuruoğlu, 2002: 278; Şahan, 2005: 5).

Müzelerde yaratıcı drama ise; doğaçlama, rol oynama, tiyatro, drama tekniklerinden yararlanır (Modan, 1995: 12). Olay, olgu, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırmaya yönelik olan yaratıcı drama çalışmaları çocuk oyunları gibi belli kuralları ve bu kurallar içerisindeki sınırsız özgürlükleri içerir (Yeğen, 2002: 1). Yaratıcı drama, dramanın gösteri için yapılmayan, süreç merkezli, doğaçlamaya dayalı bir biçimdir (Oruç, S. ve Altın, B. Necati, 2008: 133). Öğrenciler bir lider tarafından hayal etmeye, rol oynamaya ve insan deneyimleri üzerinde düşünmeye yönlendirilirler. Müzelerde yapılan drama çalışmalarında gerçekleşen bir öğrenme; etkileşim sağlama ve sosyalleşme ile beraberinde, güven ve kendine saygıyı getirir. Ayrıca yaşantıya dayalı kalıcı öğrenmeler sağlanabilir (Adıgüzel, 2000: 142). Bu çalışmalar; bir topluma ait olma, bir grubun üyesi olmanın getirdiği güç, iletişim ve problem çözme yetilerinin gelişmesini sağlayarak; deneyim, yaşantı, gözlem, duygu ve yaşamın gözden geçirildiği oyunsu süreçlerle canlandırılmasıdır. Bu sayede içe kapanık öğrencilerinde aktif olarak etkinliğe katıldığı görülecektir. Kendilerine aktif olma fırsatı verilen öğrencilerin yaşantıları ile bağlantı kurulduğunda konuya ilgi ile yaklaşımları sağlanacaktır (Akmehmet, 2001: 1). Tiyatro ve drama etkinlikleri ziyaretçilere öğrenme yolları sunmanın aktif araçlarından biridir ve ziyaretçinin senaryoya dahil edildiği interaktif bir uygulamadır (Hein, 2002: 168). Bu uygulamalar sergi alanı içerisinde ve ya çok amaçlı salonlarda gerçekleştirilebilmektedir.

c. Nesnelere Temas (Hands – On) / Elle Yoklama

Müze koleksiyonlarının bir eğitim aracı olarak ele alınmalarının en önemli rolü, koleksiyonlarındaki nesnelere ile öğrencinin doğrudan ilişki ve temas içinde olmasıdır (Erbay,1998: 47). Nesnelere, bizim anlam dayatmalarımıza durmadan tepki vermelerinin yanı sıra, özellikle dokunma yoluyla beden ve beynimizin de yanıtını içeren tepki verdiğimiz bir maddeselliğe sahiptirler (Hooper- Greenhill,1999: 125). Piaget'e (1970) göre bireyler, nesnelere bilmek ve tanımak için, onlarla etkileşime girmeli ve sonuçta onları dönüştürmelidirler. Yerlerini değiştirmeli, düzeltmeli, birleştirmeli, parçalara ayırmalı ve parçaları tekrar bir araya getirmelidir. Bilgi, en ilkel (dokunmak, itmek ve çekmek, gibi) duyuşal-motorsal hareketlerden, zihin tarafından gerçekleştirilen içselleştirilmiş en karmaşık (bir sıraya koymak, birleştirmek gibi) entelektüel hareketlere kadar eylemler veya işlemlerle ilişkilendirilir (Philips ve Soltis,2005: 49).

Değişik konular dâhilinde sergilenen objeler, model veya araçlara ziyaretçilerin dokunma yoluyla fiziksel ve düşünsel etkileşim sağlanmasıyla bu uygulamalar sayesinde bireyler sergideki nesnelere bağ kuracaklardır. Bu da farklı bir duyu organının da aktif edilmesini sağlayacak, öğrenmeyi somutlaştıracak yaparak ve yaşayarak öğrenmenin gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır. Böylelikle bireylerin öğrenme sürecinde ilgileri artacak, hevesli ve eğlenceli farklı deneyimlerle kendi öğrenmelerini yapılandıracaklardır (Atasoy,2001: 35-36).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde sanat ve tarih ve Sosyal Bilgiler eğitimi alanlarında müzeler eğitim amacıyla kullanılmıştır. Ata (2002) tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişki görüşlerini ortaya koyduğu çalışmasında tarih öğretmenlerinin müze ortamlarının eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin olumlu düşüncede olduklarını ifade etmiş, fakat uygulamadaki yetersizliklerinin de bilincinde olduklarını belirtmiştir. Öğretmenler müze eğitiminin amaçlarına uygun gerçekleşebilmesi için müze yönetimlerinin öğretimde aktif rol oynaması gerektiğini ifade etmektedirler. Okul programlarının müze gezilerine izin verecek esneklikte olmaması, sınıfların kalabalık olması, gezi

prosedürünün ağırlığı ve ders programının yoğunluğu öğretmenlerin öğrencileri müzelere götürmemelerine neden olduğu tespit edilmiştir.

ODTÜ Geliştirme Vakfı tarafından desteklenen müze eğitimi projesi ile müze eğitimine yönelik bir program geliştirilmeye çalışılmıştır. Projenin amacı, okullarda ve müzelerde, öğretmen, öğrenci ve uzman girdilerine dayanarak düzenlenen bir müze eğitimi programının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki etkililiğinin incelenmesidir. 1997 yılından itibaren sürdürülen çalışmalarda öğretmen, öğrenci ve müze uzmanlarına kuramsal bilgiler ile müzelerde yapılan uygulamalara dönük araç-gereçlerin kullanıldığı çeşitli seminerler verilmiş, uygulama ve sergiler yapılmıştır (Paykoç, 2003). ODTÜ Müzesinde yapılan ilk çalışma ve 2003 yılına ait iki uygulama sonrasında yapılan gözlemler ve değerlendirmeler ile birlikte öğretmen ve öğrencilerin öğrenme sürecinden bilişsel ve duyuşsal kazanımlar elde ettikleri görülmüştür. Bu çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla, öğrencilere öğrenme sürecine ilişkin sorular sorulmuştur ve öğrencilerin yaptıkları uygulamalardan zevk aldıkları, başka müzeleri, kazıları gezerek uygulama ve incelemeler yapmak istedikleri belirlenmiştir (Uğur, 2004).

Alkış ve Güleç (2003) tarafından yapılan bir çalışmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik müze kullanımları değerlendirilmiştir. Bursa ilinde üç okulda görev yapan otuz sınıf öğretmenine uygulanan ‘müze gezileri anketi’ sonuçlarında öğretmenlerin uygulamalar sırasında yaşadıkları sorunlara değinilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, müze gezileri öncesinde ve sonrasında öğrencileriyle birlikte yürüttükleri etkinliklerde sözlü anlatım, soru-cevap ve tartışma gibi geleneksel yöntemlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin yaratıcı drama ve öykü anlatma gibi farklı öğretim yöntemlerini kullanamadıkları belirtilerek, öğretmenlere bu alanda hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Gürkan (2004), İlköğretim II. kademedeki müze eğitiminin yeterli düzeyde verilip verilmediğini ve öğrencilerin müzelere genel bakış açılarını saptamak, bir müze eğitimi uygulamasının sanat eğitimine ne gibi katkılar sağladığını belirlemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler getirmek amacıyla bursa ilinde “ilköğretim II. kademe eğitiminde müze eğitiminin önemi üzerinde araştırma” adlı

yüksek lisans bitirme tezi hazırlamıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen 12 soruluk bir anketin ön ve son test sonuçlarından elde edilmiştir. Araştırmada yer alan gezi değerlendirme sorularının yorumunda öğrencilerin hemen hepsinin çok zevk aldıklarını, bu uygulamanın eğitici ve yaratıcı olduğunu, kalıcı bilgi sağladığını ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gürkan (2004: 79) araştırma sonucunda müze eğitiminin, öğrencilerin kalıcı ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirmesine yardımcı olduğunu, öğrenciye farklı bir bakış açısı kazandırdığını, onların sanata ve tarihe karşı daha duyarlı ve bilinçli olmalarını sağladığını belirtmiştir.

Sanat eğitiminde bir başka araştırma olan Utku'nun "İlköğretim 5. sınıf Düzeyi Sanat Eğitiminde Müze Eğitiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi" adlı yüksek lisans tezine baktığımızda araştırma 2006-2007 öğretim yılında 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmada nicel veri toplama yönteminden yararlanılmış ve deneysel desen yöntemlerinden tekrarlı ölçümler deseni kullanılmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan tutum ölçeği ile elde edilmiştir. 5. sınıf öğrencilerine sanat eğitimi kapsamındaki müze eğitimine yönelik tutumlarını ölçmek için hazırlanan tutum ölçeği, müze eğitimi verilmeden önce(ön test) ve müze eğitimi verildikten sonra (son test) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış programın uygulandığı ile M.E.B. programının uygulandığı öğrenciler arasında tutum puanları açısından, yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı grup anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, M.E.B.'in Görsel Sanatlar Programı ile Özel Tevfik Fikret Okulları tarafından hazırlanan program karşılaştırıldığında Özel Tevfik Fikret Okullarının hazırladığı M.E.B. tarafından onaylanmış programın müze eğitimi kapsamında, kazanımları ve etkinlikleri bakımından daha etkili sonuçlar verdiği, içeriğinin daha olumlu tutumlara neden olduğu düşünülerek yeni araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur (Utku, 2008).

Akmehmet (2005) Sosyal Bilgiler programı tarih öğretiminde İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin okul dışı eğitim ortamı olarak kullanılabilmesi için bir program önerisi geliştirmiştir. Program önerisi kapsamında Sosyal Bilgiler dersinin İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde nesne merkezli işlenmesi için eğitim etkinlikleri oluşturulmuştur. Çalışmasında 1998 Sosyal Bilgiler Programı esas alınarak ilköğretim 4. Sınıflar için tarih öğretimi için uygulama yapılmış ve

değerlendirilmiştir. 2004 Sosyal Bilgiler Programına yönelik olarak uygulama ve değerlendirme aşamaları uygulanamadığından, ilköğretim birinci kademeyi kapsayan öneriler getirilmiştir

2005 yılında Demir tarafından yapılan çalışmada, İzmir ilindeki İlk ve Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören elli kişilik bir deney grubuna iki yıl boyunca Galeri Eğitim Programı uygulanmış ve uygulamanın sanat eğitimi alan öğrenciler üzerindeki etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda programın sonuçlarının olumlu olduğu görülmüştür. Yapılan ön ve son anket sonuçlarına göre Galeri Eğitim Programı'nın öğrencilerin sanat kavramları hakkında bilgi edinme, sanat etkinliklerine ilgi duyma, sanatsal etkinliklerine katılarak kendilerini ifade edebilme ve sanatsal bakış geliştirme düzeylerinde artış olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sanat tarihine ait kavramları durağan sınıf ortamı yerine görerek, inceleyerek ve dokunarak aktif olabilecekleri bir ortamda işlemeleri, yaptıkları çalışmalarını araştırma yaparak, sorgulayarak, keşfederek ve eğlenerek yürüttüklerini göstermiştir.

Erim (2005) tarafından yürütülen bir çalışmada, Bursa Anadolu Arabaları Müzesi kullanılarak öğrencilerin gelecek tasarımlarını oluşturmalarındaki etkisi incelenmiştir. Öğrencilerin algısında oluşmuş müze anlayışından farklı olan ve ilgilerine hitap eden bir müzede sanat eğitimine yönelik yürütülen bu çalışma, Bursa ili sınırları içerisindeki biri özel diğeri resmi iki ilköğretim okulunun 7. sınıflarından seçilen birer sınıfla sınırlı tutulmuştur. Araştırma verilerinin nitel yöntemlerle analiz edilmesi sonucu, araştırmanın öğrencilerin hayal güçlerini kullanarak yaratıcı tasarımlar ortaya koymalarını sağladığı görülmüştür.

Kuşan (2005) tarafından yapılan uygulamada, yeni müfredattaki Milli Eğitimin amaç ve ilkelerini araştırılmış, müze eğitimi ile örtüşenler belirlenerek İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin müze ortamında islenilmesine yönelik bir program geliştirilmiştir. Bu program doğrultusunda Türk İslam Eserleri Müzesi uygulama alanı olarak seçilmiştir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerine yönelik müze çalışma planları tasarlanmıştır. Araştırmada ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerine hazırlanan çalışma planlarından biri uygulanmış, uygulamanın öğrencilerin

motivasyonlarını arttırdığı, sorgulama becerilerini kullanarak bilgilerini yapılandırmalarına yardım ettiği belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi konulu araştırmasında Yeşilbursa (2006) geleneksel yöntemle işleniş, tarihi yerlerle öğretim yöntemine göre işleniş arasında, öğrencilerin akademik başarılarını ve bilgilerin kalıcılığını sağlama bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Öntest- sontest- kalıcılık karşılaştırmalı deneysel yöntemin kullanıldığı çalışmanın örneklemini deney (25) ve kontrol (25) toplam 50 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından, daha çok duyu organına hitap eden, tarihi yerlerle öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yöntemine oranla daha başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Çulha (2006) tarafından yapılan çalışmada, tarihsel mekânların Sosyal Bilgiler öğretim sürecinde kullanılmasına yönelik etkinlikler geliştirilip uygulanmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları öğrenme süreçlerine ilişkin sonuçlar ortaya koyulmuştur. Nitel araştırma yöntemleriyle yürütülen çalışmada 7. sınıfa devam eden öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Yaşadıkları öğrenme süreci betimlenmiş, 6 öğrenciden oluşan örneklem ile çalışmalar yürütülmüştür. Öğrencilerin tarihsel kanıtları kullanarak ve tarihsel mekanları inceleyerek keşfederek öğrenme süreçlerinin harekete geçtiği, öğrenme sürecinde bilişsel ve fiziksel becerilerini kullanarak aktif oldukları, güçlü bir empati duygusu geliştirerek tarihsel bilgilerini yapılandırdıkları ve sıradan insanların tarihi ile yüz yüze gelme imkanı buldukları, akranları ile sosyal etkileşim içerisine girerek zevk aldıkları bir öğrenme süreci yaşadıkları araştırmanın bulguları arasındadır. Araştırma sürecinde öğrencilerin birincil tarihsel kanıtlarla çalışmalarına rağmen tarihsel bilginin yapılandırılmasında tarihçilerin rolünü fark edemedikleri tespit edilmiştir.

Bozdoğan (2007) tarafından yapılan, bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki öneminin incelendiği çalışmada betimleme (survey) yöntemi ile Ankara ili sınırları içerisinde on yedi okul merkez alınarak öğretmen, idareci, öğrenci ve öğrenci velisinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada bilim ve teknoloji müzelerine yapılan gezilerin okullarla sınırlı kaldığı, okulların da bürokratik işlemler,

maddi imkânsızlıklar ve müfredatın yoğunluğu nedeniyle bu tür etkinliklere gerektiği kadar yer veremediği sonucuna varılmıştır. Bilim ve teknoloji müzelerinde yürütülen uygulamaların sonuçları da değerlendirilmiştir. Deneysel modele göre tasarlanan bu kısmın sonuçlarına göre Feza Gürsey Bilim Merkezi ve Enerji Parkında bulunan araç-gereçlerin ve burada yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fen konularına karşı ilgilerini ve akademik başarılarını anlamlı bir şekilde geliştirdikleri görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretiminde müzelerin kullanılmasına yönelik başka bir araştırma da Akyüz (2009) tarafından yapılmıştır. Araştırma kapsamında İstanbul Rahmi M. Koç Müzesi koleksiyonunda sergilenen ve Sosyal Bilgiler dersi sanayi devrimi ile ilgili ünitelerin kazanımlarını sağlayabilecek dört obje seçilerek farklı öğrenci grupları ile çalışmalar yürütülmüştür. Uygulanan çalışma sonrasında öğrencilerin mekân algılama, değişim ve sürekliliği kavrama, zaman ve kronolojiyi algılama, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirdikleri belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersleri konularının öğretiminde düzenlenecek müze ile eğitim faaliyetlerinin programlanması konulu çalışmada Ekelik (2010) hangi konuların öğretiminde hangi müzelerden, müze ile eğitim faaliyetleri kapsamında yararlanılabileceğini ele almıştır. Ayrıca, müzelerde yapılması gereken etkinlikler de planlanmıştır. Bu çalışmada; Konya il merkezinde bulunan toplam on müze hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. İlköğretim Sosyal Bilgiler ders programı, her sınıf kademesine ait birer tane (4, 5, 6 ve 7.) ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı incelenmiş ve ders müfredatındaki konuların içeriklerine uygun olarak, hangi müzelerde dersler işlenebileceği tablolar halinde verilmiş işlenecek dersler için müze ile eğitim etkinlik planlarına yer verilmiştir.

Filiz (2010)' in Müze Eğitimi ile yapılan Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrenciler için ifade ettiği anlamın ortaya koyulması amacıyla yaptığı çalışmada 6. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde Talim Terbiye Kurulu'nun tavsiye ettiği ünitelerle ilgili müze etkinlikleri geliştirilmiştir. Araştırmada betimleyici fenomenoloji desen uygulanmıştır. Dört farklı müze etkinliği geliştirilerek geziler düzenlenmiş ve etkinliğe katılan öğrencilerin düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Etkinliğe katılan on öğrenci araştırmanın örneklemini

oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda öğrencilerin, derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği, merak duygusunu harekete geçirdiği, araştırma sürecinde aktif rol aldığı, dersi eğlendirici ve keyif alarak öğrendikleri, tarihsel bilginin yapılandırılmasında bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda kazanımlar elde ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Nitekim yapılan çalışmalar doğrultusunda, müzelerin eğitimle iç içe olarak kullanılmasının eğitim-öğretim sürecinin etkinliğini arttırdığı ve aktifleştirdiği konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu nedenle eğitimciler günümüzde, müzelere ve tarihi mirasa eğitsel alanlar ve kaynaklar olarak değer verme konusunda uzlaşarak (Fauble,1992; Hooper- Greenhill, 1992; Stone ve Molyneaux, 1994; Mitchell, 1996; Filipe, 1999; Hein, 2002; Pinto, 2007) gelecek nesillerin, tarihi mirası anlamalarını sağlayacak yaklaşımlar geliştirmelidirler.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, araştırmanın uygulama basamakları, verilerin kaynağı ve özellikleri ile analizinde kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada; “İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi öğretim uygulamalarının derse yönelik tutuma, akademik başarı düzeylerine etkisini” ölçmeye yönelik olan deneysel desen (ön test-son test kontrol gruplu desen) kullanılmıştır.

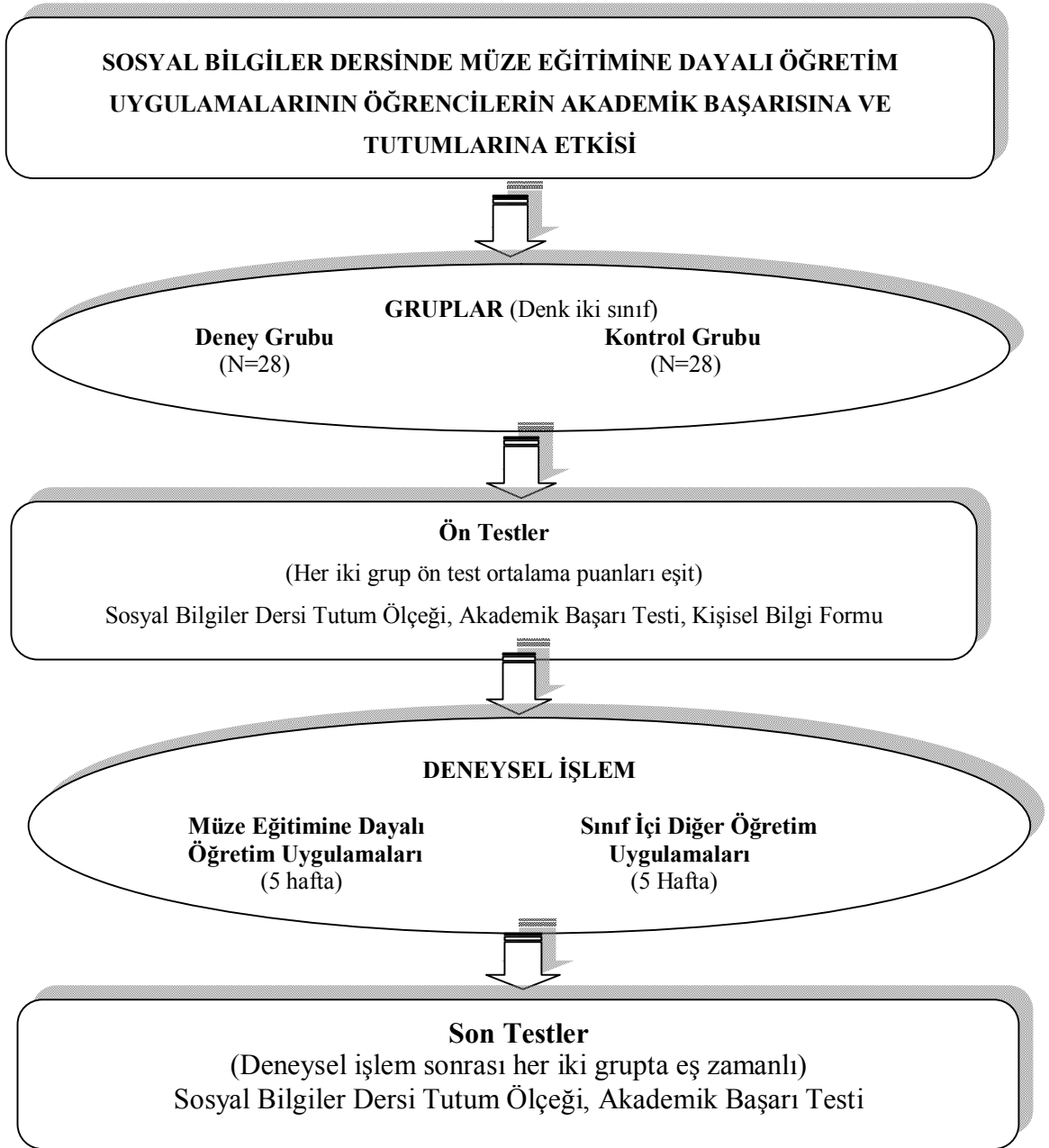
Deneysel modeller, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma desenleridir (Karasar,2008: 87). Büyüköztürk (2008:187) ise deneysel deseni, değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkilerini test etmek amacı için kullanılan araştırma desenleri olarak tanımlamıştır.

Sosyal bilimlerde yaygın kullanılan iki faktörlü karışık desen ya da split-plot faktörel desen olarak da isimlendirilen ön test-son test kontrol gruplu deneysel desende katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçülürler. Bundan dolayı bu desen ilişkili bir desendir. Aynı zamanda farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle bu desen ilişkisiz bir desendir (Büyüköztürk,2006: 21). Modelde grupların yansız atama yoluyla eşitlenmeleri için özel bir çaba harcanmamıştır. Grupların hangisinin deney ve hangisinin kontrol grubu olacağı yansız bir seçimle kararlaştırılmıştır.

Kullanılan deneysel desende, deney grubu üzerinde etkisi incelenen bağımsız değişken “Müze Eğitimi Öğretim Uygulamaları” yaklaşımıdır. Kontrol grubunda ise sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerine dayalı bir yaklaşım izlenmiştir. Başka bir ifadeyle; bu grup üzerinde, ölçülen özellikleri olumlu veya olumsuz etkileyecek bir değişken kullanılmamıştır. Her iki grupta da “Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum”,

“akademik başarı” olmak üzere aynı bağımlı değişkenler gözlenmiş; ön test, son test puanları kullanılarak gruplar arasında ve grup içinde karşılaştırmalar yapılmıştır.

Bağımlı değişkenlerle ilişkisi araştırılan başka faktör de araştırmada bulunmaktadır. Bu da cinsiyet’tir. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin bu faktöre göre akademik başarı, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum, ön test, son test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı yorumlanmıştır. Şekil 3.1’de araştırmanın deseni şematik olarak gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Şematik Deseni

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kastamonu ili Merkez İlköğretim Okulu'nda öğrenim görmekte olan tüm 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır.

Araştırma grubu Kastamonu ili Merkez ilçesinde bulunan random yöntemi ile seçilmiş Merkez İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencilerinden belirlenmiştir. Bu okuldan iki denk sınıf deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri ve Araçları

1. Öğrencilerin denkleştirilmesinde ve öğrenciler ile ilgili bir takım özelliklerin araştırmada araştırılan bağımlı değişkenlere ilişkin durumlarının belirlenmesi için “Kişisel Bilgi Formu”.

2. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği”.

3. “Ekonomik ve Sosyal Hayat” ünitesi ile ilgili olarak sahip oldukları akademik başarı düzeylerini ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını ölçmek için “Akademik Başarı” testi,

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının özellikleri aşağıdaki şekildedir.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sahip olduğu çeşitli özellikler bakımından ve cinsiyet gibi araştırmada araştırılan bağımlı değişkene göre durumlarının karşılaştırılmasında kullanılmak üzere 11 sorudan oluşan bir “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır.

Kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri, anne babalarının eğitim düzeyleri, neler olduğu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

Tutum, psikolojide farklı şekillerde tanımlanmıştır. Yaşam ve deneyimlerle örgütlenen ve bir öğrenme süreci sonunda oluşan tutum, bireyin davranışlarını yönlendirici bir unsur olarak karşımıza çıkar (Tavşancıl,2002). Tutumların ölçülebilmesi tanımlanabilmesine bağlıdır. Tutum; belirli bir nesne, olgu, kurum, durum, olay v.b. kavram ya da diğer insan yahut canlılara karşı öğrenilmiş olumlu veya olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran akt Öztürk,2008: 117). Kişilerin tutumu onun bir nesneye, fikre, insana ve olaylara karşı duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler ve şekillendirir (Aydın,2002: 281). Nitekim derse karşı olumlu veya olumsuz tutum, öğrencilerin o dersi öğrenmeleri arasında kuvvetli bir ilişki vardır.

İlköğretim ikinci kademe 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğindeki maddeler “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” şeklinde belirtilen 5’li dereceleme ölçeğinde düzenlenmiştir. Ayrıca ölçeğin başına; ölçeğin amacı, ölçekteki madde sayısı, yanıtlama biçimi hakkında bilgi veren bir yönerge yazılmıştır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler cevaplayanları olumlu veya olumsuz olarak etkilememesi için karışık olarak verilmiştir. Olumsuz ifade maddeleri “1=Tamamen Katılıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılmıyorum, 5=Hiç Katılmıyorum” biçiminde puanlandırılmış, olumlu ifadelerin bulunduğu maddeler ise bunun tam tersi şeklinde yapılmıştır (Çalışkan,2009: 448-457).

Tablo 3.1. Tutum Ölçeğindeki Pozitif ve Negatif Maddelerin Puanlandırılma Ölçütü

	OLUMLU MADDELER İÇİN	OLUMSUZ MADDELER İÇİN
Tamamen Katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kararsızım	3	3
Katılmıyorum	2	4
Hiç Katılmıyorum	1	5

Çalışkan (2008) tarafından geliştirilen, araştırmada kullanılan “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği”, müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin tutumlarına etkisini araştırmak için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere eş zamanlı olarak ön test ve son test olmak üzere iki defa uygulanmıştır. Uygulama öncesinde deney ve kontrol grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından cevapları nasıl yapacakları hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilerin gerçek duygu ve eğilimlerini ortaya koymaları için gereken koşullar sağlanmıştır. Otuz üç sorudan oluşan ölçekte cevaplar için öğrencilere 20 dk. süre verilmiştir.

3.3.3. Akademik Başarı Testi

Çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının başarıya etkisinin ölçülmek istendiği için programın amaçları göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin “Ekonomik ve Sosyal Hayat” ünitesinde kazanımlar göz önünde tutularak, sahip oldukları başarı seviyelerini belirlemek amacıyla bu test araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Testin oluşturulmasında farklı kaynaklardan da (ders kitapları, OKS kitapları, geçmiş yıllardaki sınavlarda çıkmış sorular) yararlanılmıştır. Ayrıca iki Sosyal Bilgiler öğretmeni ve iki ölçme ve değerlendirme uzmanı tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan bu test dört seçenekli ve çoktan seçmeli olarak yapılandırılmıştır.

Başarı testinin kapsam geçerliğinin sağlanması için testte bulunan soruların üniteyi dengeli olarak örnekleyen ve kapsadığı soruların her birinin ölçmek istediği davranışı gerçekten ölçen bir test (Tekin,2004: 45) olmasına özen gösterilmiş ve 64 soru halinde hazırlanmıştır. Testteki sorular ünitedeki kazanımlarla ilişkilendirilerek hazırlanan belirtke tabloları ile uzman görüşlerine sunulmuştur. Hazırlanan belirtke tabloları iki Sosyal Bilgiler öğretmeni ve iki ölçme ve değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanlarının ve öğretmenlerin görüşleri göz önüne alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve testlere son hali verilmiştir.

Testin güvenilirliğini belirlemek için ise, başarı testi Kastamonu ilinde bulunan Ali Fuat Darende ve Merkez İlköğretim Okullarında daha önce bu dersi almış 197 sekizinci sınıf ilköğretim öğrencisine uygulanmıştır. Geliştirilen başarı testini öğrencilerin cevaplaması için öğrencilere 65 dakika süre verilmiştir. Elde edilen

veriler İteman programında analiz edilerek güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 64 soruluk test güvenilirlik çalışmasından sonra 40 soruluk testler haline getirilmiştir. 40 soruluk test için her bir maddeye yönelik olarak yapılan analiz sonuçları Tablo 3.2'de verilmektedir.

Tablo 3.2. Madde Analizi Sonuçları

Madde No	P	r_{jx}	Madde No	P	r_{jx}	Madde No	P	r_{jx}
1*	.80	.36	23*	.41	.29	45	.65	.69
2*	.78	.36	24	.59	.54	46	.54	.61
3*	.70	.31	25	.54	.69	47	.64	.58
4*	.54	.37	?26*	.40	.39	48	.50	.60
5*	.61	.25	27*	.16	.23	49	.45	.57
6	.86	.44	28	.60	.68	50*	.34	.19
7	.75	.42	29*	.29	.10	51	.37	.48
8*	.71	.38	30*	.20	.08	52	.52	.63
9	.67	.59	31	.56	.47	53	.50	.55
10*	.76	.35	32	.56	.57	54*	.27	.25
11*	.49	.30	33*	.27	.21	55	.65	.57
12*	.20	.21	34	.52	.54	56*	.30	.30
13*	.63	.31	35	.71	.65	57	.45	.60
?14*	.57	.39	36	.61	.65	?58*	.35	.39
15	.60	.47	37*	.27	.10	59	.60	.55
?16*	.52	.38	38	.43	.52	60	.59	.51
17	.47	.47	39	.50	.59	61	.56	.58
18	.59	.46	40	.54	.67	62	.41	.44
19*	.58	.32	41*	.47	.39	63	.57	.60
20*	.57	.36	42	.65	.66	?64*	.39	.40
21*	.73	.38	43	.43	.57	65		
22*	.51	.36	44	.60	.57	66		

* Testten çıkarılan maddelerdir.

Her bir maddenin madde güçlük indeksleri ve madde ayırt edicilikleri incelediğinde, madde ayırt edicilikleri düşük olan 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 19,

20, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 33, 37, 41, 50, 54 ve 56. maddeler testten çıkarılmıştır. Bir maddenin ayırt edicilik değerinin 40'dan yüksek olması o maddenin bilenle bilmeyen öğrencileri oldukça iyi ayırt ettiğini gösterir (Tekin, 2004:249; Büyüköztürk, 2006:171; Bayrakçeken,2007: 263).

Ayırt edicilik değeri 40 referans olarak kabul edilmiş ve bu değerin altında olan maddeler testten çıkarılmıştır. Ancak bu durum testte kalması gerekli olan birkaç soru için uzman görüşleri doğrultusunda (14, 16, 26, 58 ve 64) ihlal edilmiştir.

64 soruluk yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Ekonomik ve Sosyal Hayat” ünitesi için hazırlanan akademik başarı testinin genel analiz sonuçları Tablo 3.3'te verilmektedir.

Tablo 3.3. 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Testin Madde Analiz Sonuçları

N	\bar{X}	S	P	Güvenirlik	Ayırtedicilik
197	33.65	13.40	.53	.93	.56

Tablo 3.3'te 197 öğrenciden elde edilen sonuçlara göre akademik başarı testinin genel madde analiz değerleri görülmektedir. Bu testin aritmetik ortalaması (\bar{X})=33.65, Standart sapması (S)= 13.40 olarak tespit edilmiş, sorulara ait güçlük düzeyi ortalaması ise (p)=.67 olarak belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu güçlük düzeyi, soruların orta zorlukta olduğunu (ne zor ne de kolay) göstermektedir. Başarı testlerinde sorulara ait madde güçlük derecesi ortalamasının (p) .50 civarında olması istenir (Tekin,2004: 249). Dolayısıyla bu akademik başarı testinin madde güçlük derecesi ortalamasının 50'ye yakın olması gerekli ölçüte uygun olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Yapılan madde analizi sonuçlarında cronbach alfa güvenilirlik katsayısının ise 93 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç da testin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğunun göstergesidir (Büyüköztürk,2006: 171). Teste ait ayırt edicilik düzeyinin ise 56 olduğu görülmektedir. Akademik başarı testleri ile ilgili olarak

yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında başarı testin ayırt edicilik düzeyinin 40 ve üzerinde olması testin bilen ve bilmeyen öğrencileri çok iyi ayırt ettiği şeklinde değerlendirilmektedir (Büyüköztürk,2006: 171). Geliştirilen bu başarı testinin de bilen öğrenci ile bilmeyen öğrenciyi ayırt edebildiği ve ayırtedicilik derecesinin oldukça iyi olduğu söylenebilir.

3.4. Araştırma Sürecinin Aşamaları

Araştırma sürecinin aşamaları hazırlık, uygulama, veri toplama ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

1. Hazırlık Aşaması: Öncelikle araştırmada kullanılacak veri toplama araçları için ön hazırlık yapılmış ve gerekli çalışmalar yapılarak kullanılacak veri toplama araçları geliştirilmiştir. Daha sonra uygulama için ilgili makamlardan gerekli olan izinler alınmıştır. Hazırlanan veri toplama araçları araştırma grubunu belirlemek için Kastamonu ili Merkez ilçesinde bulunan Merkez İlköğretim Okulu'ndaki 7. sınıflara uygulanmış ve Merkez İlköğretim Okulu'ndaki iki denk grup tespit edilmiştir. Merkez İlköğretim Okulu 7/E sınıfı deney, Merkez İlköğretim Okulu 7/C sınıfı ise kontrol grubu olarak random yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma, 2009–2010 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Sosyal Bilgiler dersi “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesinde yapılmıştır.

Çalışmanın başında araştırma grubu öğretmenlerinin araştırmanın önemine inanmalarını sağlamak için yapılacak çalışmalar ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Özellikle deney grubundaki öğretmene araştırmanın konusu, niteliği, nasıl yürütüleceği ve müze eğitiminin ne olduğu, öğrenme öğretme süreci, öğretmen ve öğrencilerin rolleri konusunda gerekli bilgilerin verilip çalışmaların onun tarafından yürütülmesi plânlanmıştır. Ancak öğretmeni bu şekilde bir eğitime almanın çok zaman alacağından ve uygulama için plânlanan zamanın yakın olmasından dolayı, deney grubundaki eğitim araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ayrıca araştırma sürecini birebir görmek, yaşanan sıkıntıları daha iyi tespit etmek, karşılaşılan sorunlara çözümler üretmek ve daha başarılı bir uygulama gerçekleştirmek için deney grubu uygulama faaliyetlerini araştırmacının kendisinin gerçekleştirmesinin daha uygun ve doğru olduğu kararına varılmıştır. Kontrol

grubundaki eğitim ders öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin Müze ile eğitime dayalı uygulamalara ilişkin bilgilendirilmesinden sonra, araştırma grubundaki öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, başarılarına etkisini belirlemek amacı ile bir araştırma yapılacağı ve kendilerinin de bu araştırmanın denekler olarak seçildikleri söylenmiştir. Daha sonra bu iki gruptaki öğrencilere, çalışmada kullanılacak “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi ile ilgili Akademik Başarı Testi ve Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinin ön testleri ayrıca Kişisel Bilgi Formu 06-13 Mart 2010 tarihleri arasında uygulanmıştır. Yapılan ön testlerden sonra 13–16 Mart 2010 tarihleri arasında yaklaşık 4 ders saati deney grubundaki öğrencilere müze eğitimi süreci hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca; müze ile eğitim, müze eserlerini kullanma, müzede araştırma yapma ve etkinlik çalışmalarında kullanabilecekleri çalışma yapıları ve ürünler hakkında örnek uygulama çalışmaları yapılmıştır. Bu şekilde öğrencilere müze eğitimi uygulama becerileri kazandırılmaya çalışılmıştır. Sürecin daha iyi takip edilebilmesi açısından öğrencilere, bu ünite kullanacakları kişisel gelişim dosyalarını hazırlamaları ve ünite yapılacak çalışmalar hakkında genel bilgiler verilmiştir. Kontrol grubunda ise, ünite sınıf içi diğer öğrenme yaklaşımlarıyla (anlatım, soru cevap, gösteri) işleneceği için öğrencilere bu konularda ek bir açıklama yapılmamıştır.

Müze ve okul idaresinden de gerekli izin alınarak öğrencilerin müze eğitimi uygulamalarını yapabilmek için uygun ortamlar Kastamonu Etnoğrafya ve Kastamonu Arkeoloji Müzelerinde oluşturulmuş ve öğrencilere eldeki tüm imkânlar sunulmuştur. Araştırma sürecinde müzede yüz yüze öğrenme son derece esnek oluşturulmuştur. Koleksiyonlar, sergiler, , maket, video kullanımı, atölye çalışmaları, drama çalışmaları, bilgi panoları, etiketler, yazılı gereçler, personel, müzedeki eserler, öğrenme ve öğretme kaynağı haline getirilmiştir. Bu şekilde uygulamaya yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanmıştır.

2. Uygulama Aşaması: 29 Mart 2010 ile 30 Nisan 2010 tarihleri arasında haftada 4 ders saati olmak üzere 5 hafta süre ile gerçekleştirilmiştir. Haftada 3 ders saati olan Sosyal Bilgiler dersini, bu çalışma uygulanırken deney grubu öğrencileri okul dışına taşımışlardır. Diğer bir deyişle bu süreç içerisinde örtük program kullanılmıştır. Buna göre öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmelerini

sağlayacak haftalık Sosyal Bilgiler ders saati arttırılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi, deney grubu öğrencileri müze ile eğitime dayalı öğrenme ile kontrol grubu ise sınıf içi diğer öğrenme uygulamaları ile işlenmiştir. Bu çalışma uygulanırken deney grubu öğrencileri öğrenmeyi dört duvar arasının dışına taşımışlar; araştırmalarını ve öğrenmelerini okul dışında müzede gerçekleştirmişlerdir.

Müze ile eğitim uygulamalarının gerçekleştirildiği deney grubunda Sosyal Bilgiler dersi “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi uygulaması kısaca şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

Gerekli ön koşullar ve hazırlıkların tamamlanmasından sonra dersin amaçları ve ünite ve kazanımlarla ilgili araştırmacının hazırladığı çalışma yaprakları öğrencilere verilmiştir. Müzede derse olan ilgileri çekilerek kendilerini ve müzeyi tanımaları için drama etkinliğiyle konuya giriş yapılmıştır. Daha sonra araştırmacı tarafından hazırlanan müze ile eğitim ders planları doğrultusunda konular işlenmiş, müzede hazırlanan atölyede uygulama çalışmaları yapılmıştır. Ön bilgilerini kullanarak yapılacak olan etkinlik için getirilen araç gereçler ile neler yapılacağı üzerinde tahminler yapılmış, ne gibi bir ürün yapılması gerektiği öğretmen tarafından açıklanmış, nasıl ve ne şekilde olması ile ilgili gerekli yönergeler verilmiştir. Müze objeleriyle ilgili, el becerisine dayalı bir takım etkinlikler boyunca, çizim, boyama, seramik çalışması, bakır işleme, halı dokuma gibi ya da yine müze içeriğiyle ve ünitenin kazanımlarıyla ilgili olarak öyküler oluşturma, bu öyküleri yazma ve canlandırma biçiminde yaratıcı yazınsal çalışmalar, bu öykülerden hareketle yaratıcı drama canlandırma etkinlikleri yapılmıştır. Ünite kazanımları çerçevesinde hazırlanan çalışma yaprakları ve etkinlik dosyaları araç ve gereçler öğrencilere ulaştırılmıştır. Öğrencilerin beklenen ürünü ortaya koyabilmeleri için konu ile ilgili müzedeki kaynaklardan derin bir araştırma yapmaları sağlanmış ve yaptıkları araştırmaları rapor haline getirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin uygulama sonucunda kazandıkları bilgileri kullanarak yapılması istenen ürün için çalışabilecekleri ortamlar oluşturulmuş ve gerekli rehberlik öğretmen tarafından yapılmıştır. Öğrenciler bireysel ve grup olarak hazırladıkları çalışmaları sınıfa sunmuşlar; konu ve yapılan çalışmalar, karşılaşılan problemler ve bu problemlerin çözümleri ile ilgili

tartışmalar yapmışlardır. Daha sonra ise yapılan çalışmalar öğretmen tarafından değerlendirilmiş ve konu genel hatları ile özetlenmiştir.

Deney grubunda öğretmen daha çok ortamı ve öğrenmeyi düzenleyici, destek sağlayıcı, yönlendirici, rehber rollerini yerine getirmiştir. Öğretmen, öğrencilere müze ile eğitime dayalı öğrenme süreci esnasında çeşitli yönergeler, bilgi öğrenme kartları, çalışma kâğıtları, formlar ve öğrenmelerini destekleyici çalışmalar vermiştir. Ayrıca öğretmen tarafından, öğrencilerin yaptıkları çalışmalara geri dönütler verilmiş ve gerekli yerlerde onları yönlendirilerek yapılan müze eğitimi sürecinde ve etkinliklerin gerçekleştirilmesinde öğrenme-öğretme sürecine öğrencilerin aktif katılımları sağlanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin hazırladıkları çalışma dosyaları her derste incelenmiş ve öğrencilere geri bildirimler verilmiştir.

Uygulama aşaması deney ve kontrol gruplarında eş zamanlı bir şekilde tamamlanmıştır.

3. Veri Toplama ve Değerlendirme Aşaması: Uygulama aşamasının bitiminde, 5-7 Mayıs 2010 tarihleri arasında deney ve kontrol gruplarına “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi ile ilgili akademik başarı testi, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Ölçeklerden elde edilen ön test, son test ile ilgili veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programına girilmiş ve analizler yapılmıştır. Yapılan analizler veri analizi başlığı altında ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

Araştırma süreci sonunda deney grubundaki öğrencilerin ve öğrenci gruplarının hazırladıkları ürünler ve çalışmalar araştırmacı, Sosyal Bilgiler öğretmeni, okulun diğer öğretmenleri, idarecileri ve müze çalışanları tarafından incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu ürün ve çalışmaların okuldaki diğer öğrencileri müzelere ve tarihi yerlere gitme konusunda özendirileceği düşünüldüğünden okul bünyesinde diğer öğrencilere sergilenerek gösterilmiştir.

3.5. Verilerin Cinsi ve Kaynağı

1. Öğrenci sayısı,
2. Öğrencilerin demografik özellikleri,

3. Öğrencilerin, uygulanan “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi “Akademik Başarı Testi” puanları,
4. Öğrencilerin "Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği" puanları.

3.6. Verilerin Analizi

Çalışmanın genel amacı çerçevesinde cevapları bulunmaya çalışılan alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler SPSS paket programında farklı istatistiksel analizler kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada; deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarılarında ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında deney öncesinden sonrasına olan değişimlerinin karşılaştırılması için tek faktör üzerinde tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA testi kullanılmıştır. Bir split- plot desen ya da karışık desen olarak da tanımlanabilen öntest- sontest kontrol gruplu desen, biri tekrarlı ölçümleri (öntest- sontest), diğeri de farklı kategorilerde bulunan denekleri (deney- kontrol gruplarını) gösteren iki faktörlü bir deneysel desendir. Bu desende bir denek, deney ve kontrol gruplarının sadece birinde yer alır ve 2x2’lik bir desende gelen dört deneysel koşuldan sadece ikisinde bağımlı değişkene ilişkin ölçülürken diğeri ikisinde ölçülmez. Böyle bir desenden elde edilen verilerin analizinde deneysel işlemin etkili olup olmadığını sınamak amacıyla tek faktör üzerinde tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA kullanılabilir (Büyüköztürk,2001: 37).

Deney ve kontrol gruplarının akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği; ön test puanları, son test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak için bağımsız gruplar için t- testi kullanılmıştır. Bu test, gruplar arasında gözlenen farkların istatistiksel olarak manidar olup olmadıklarını ya da bu farkların basit bir şekilde şansla oluşup oluşmadığını test eder (Büyüköztürk,2006: 39). Akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön test son test puanları arasında; deney grubunda, kontrol grubunda anlamlı fark olup olmadığını görmek için bağımlı gruplar için t-testi kullanılmıştır. Bu test, ilişkili iki örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan (birbirinden) anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılır (Büyüköztürk, 2006: 66). Akademik başarı ve tutum puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde

korelasyon analizi yapılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin derecesini ve yönünü belirlemek amacıyla kullanılan istatistik yöntemlerden birisidir (Büyüköztürk,2008:221). Değişkenlerin bağımlı veya bağımsız olması dikkate alınmaz. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değişen değerler alır ($-1 \leq r \leq +1$). Katsayı, ilişkinin olmadığı durumda 0, tam ve kuvvetli bir ilişki varsa 1, ters yönlü ve tam bir ilişki varsa -1 değerini alır (Büyüköztürk, 2008:221-225).

3.7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin (Deneklerin) Profilleri

Çalışma Kastamonu Merkez İlköğretim Okulunda 2009–2010 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde yapılmıştır. Merkez İlköğretim Okulu’ndaki 7. sınıflar arasından 7/C ve 7/E sınıfı denk gruplar olduğu tespit edilmiştir. Merkez İlköğretim Okulu’ndaki 7/E sınıfı deney, 7/C sınıfı kontrol grubu olarak random yöntemi ile tayin edilmiştir. Çalışmaya katılan toplam öğrenci (deneklerin) sayısı 56’dır.

Çalışmanın yapılacağı sınıf olarak 7. sınıfların seçilmesinin nedenlerinden biri, bu öğrenci grubunun bir sonraki yıl Sosyal Bilgiler dersini görmeyecek olmaları dolayısıyla bu sınıfa kadar ders hakkında edindikleri olumsuz tutumun, uygulama sonucunda giderilebileceğine inanılmasıdır. Başka bir neden ise, 2006-2007 eğitim öğretim yılında tüm ilköğretim okullarının 6. sınıflarda başlayan yeni Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı, 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren 7. sınıflarda da değiştirilmiş ve uygulamaya başlanmıştır. Nitekim değiştirilen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına rağmen geleneksel yöntemlerden uzaklaşmayan öğretmenlerin sınıf içi uyguladıkları öğrenme yöntemleri ile ve programın uygulanması konusunda müze eğitimi uygulamalarını karşılaştırma olanağı bulunacaktır. Üçüncü bir neden ise; çalışmanın asıl amacı olan “müze eğitimi öğrenme yöntemleriyle öğrenme gerçekleştirildiğinde öğrencilerin başarıları artacak” hipotezinin sınıf içi diğer öğrenme yöntemleriyle karşılaştırılabileceği en son sınıfın 7. sınıflar olmasıdır.

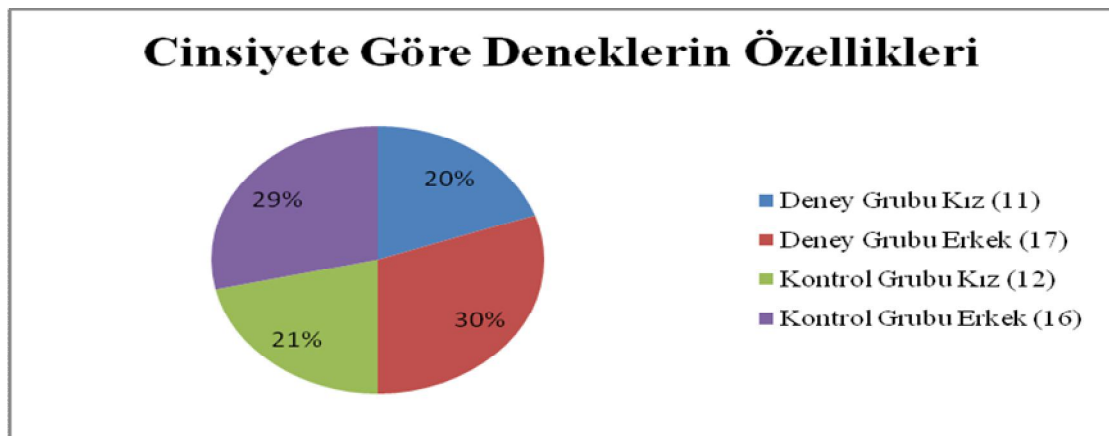
Araştırma uygulamasını için Kastamonu ili Merkez ilçesinde bulunan Merkez İlköğretim Okulu’nun uygulama okulu seçilmesinin nedenleri; okulun Kastamonu Arkeoloji ve Etnografya Müzelerine ulaşım olanakları bakımından yakın olması, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin bilimsel araştırmalara ilgi duymaları söylenebilir. Bu nedendir ki araştırmacının araştırma için gerekli ön koşulları ve araştırma sürecini daha iyi düzenleyebileceği düşüncesi bu okulun seçiminde etkili olmuştur.

3.8. Araştırma Gruplarının Denkliğinin Sağlanması

Çalışma, deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup üzerinde uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre özellikleri belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin özelliklerini belirlemek için kişisel bilgi formundan elde edilen verilerin deney ve kontrol gruplarına göre yüzde ve frekans dağılımları yapılmıştır. Daha sonra öğrencilerin araştırma kapsamındaki “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi için hazırlanan akademik başarı testinden aldıkları ön test puanları ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum testlerindeki ön test sonuçları arasındaki farklara, bağımsız gruplar için t-testi kullanılarak bakılmıştır. Her iki grubun denliğini gösteren bu sonuçlar bulgular bölümünde ayrıntılarıyla verilmiştir.

3.8.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri

Araştırma kapsamında deneklerin denkleştirilmesi amacıyla uygulanan Kişisel Bilgi formuna verdikleri cevaplar bakımından öğrenciler birbirleri ile eşleştirilmeye çalışılmıştır. Sahip olduğu kişisel özellik bakımından dengi bulunmayan öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Ölçekte belirlenen özellikler göz önünde tutularak birinde 29 diğeriinde 31 öğrencinin bulunduğu her iki sınıftan 28’er kişi olmak üzere toplam 56 öğrenci denkleştirilmiştir. Denkleştirilen deneklerin Kişisel bilgi formu ile elde edilen araştırmada bağımlı değişken cinsiyete göre durumları aşağıda ayrıntılarıyla verilmiştir.

Şekil 3.2. Cinsiyete Göre Deneklerin Özellikleri

Şekil 3.2’de deney ve kontrol gurubundaki deneklerin cinsiyete göre özellikleri bakımından her iki grubun birbirine yakın olduğu görülmektedir. Toplam

deneklerin, deney grubu kız öğrenci sayısı %20, kontrol grubunda ise %21'dir. Erkek öğrenci yüzdesine bakıldığında deney grubunda %30, kontrol grubunda %29 olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4. Gruplardaki Deneklerin Diğer Özellikleri

ÖZELLİK	DÜZEY	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
		f	%	f	%
Ailenin Ortalama Aylık Geliri	577 TL ve daha az	2	7	3	11
	578 TL – 750 TL arası	4	14	2	7
	751 TL - 1000 TL arası	3	11	5	18
	1001 TL - 1250 TL arası	5	18	5	18
	1251 TL - 1500 TL arası	9	32	8	28
	1501 TL ve daha yukarı	5	18	5	18
Annenin Eğitim Durumu	Okur - yazar değil	-	-	4	14
	Okur – yazar	1	3	1	4
	İlkokul mezunu	19	68	13	46
	Ortaokul mezunu	4	14	5	18
	Lise mezunu	3	11	5	18
	Üniversite/Yüksekokul mezunu	1	4	-	-
	Üniversite üstü eğitim	-	-	-	-
Babanın Eğitim Durumu	Okur - yazar değil	-	-	2	7
	Okur – yazar	-	-	1	3
	İlkokul mezunu	7	25	9	30
	Ortaokul mezunu	7	25	2	7
	Lise mezunu	7	25	9	30
	Üniversite/Yüksekokul mezunu	7	25	7	23
	Üniversite üstü eğitim	-	-	-	-
Annenin Meslek Durumu	Memur	-	-	2	7
	Öğretmen	1	3	-	-
	Emekli	1	4	1	3
	İşyeri Sahibi	-	-	-	-
	İşçi	3	11	1	4
	Serbest Meslek	1	4	3	11
	Ev Hanımı	20	71	21	75
	Diğer	2	7	-	-
Babanın Meslek Durumu	Memur	8	29	13	46
	Öğretmen	1	3	-	-
	Emekli	2	7	1	4
	İşyeri Sahibi	-	-	3	11
	İşçi	14	50	6	21
	Serbest Meslek	3	11	5	18
	Diğer	-	-	-	-

Tablo 3.4'teki kişisel bilgiler formundan elde edilen veriler ışığında, deney ve kontrol gruplarının, ailenin ortalama aylık geliri, anne- baba eğitim durumu, anne-baba meslek durumu, özellikleri bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile ortalama aylık gelir yüzdeleri bakımından denk geldiği aralıklar şekilde görülmektedir. Gelir aralıklarına bakıldığında 577 TL ve daha az gelire sahip aile sayısı deney iki ve kontrol grubunda üçtür. Aynı şekilde 1001 TL- 1250 TL arası; 1501 TL ve daha yukarı gelire sahip aile sayısı deney ve kontrol grubunda birbirine eşittir.

Anne babanın eğitim durumuna göre deneklerin özelliklerinin gösterildiği tablodan anlaşılacağı üzere; deney ve kontrol grubunda üniversite üstü eğitime sahip anne ve baba mevcut değildir. Hem deney hem de kontrol grubunda çoğunlukla anneler ilkokul mezundur. Deney ve kontrol grubunda üniversite üstü eğitime sahip anne ve baba mevcut değildir.

Kontrol grubu ve deney grubunda çoğunlukla anne mesleği ev hanımlığıdır. Deney Grubunda % 71 olan bu oran kontrol grubunda % 75'dir. Her iki grupta da iş yeri sahibi olan anne yoktur. Emekli annelerin oranı birbirine oldukça yakındır. Bu durumda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin kişisel bilgiler formu ile belirlenen özelliklerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın temel amacına uygun olarak deneysel çalışma sonunda akademik başarı (AB), Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanlarına deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca müze eğitime dayalı uygulamaların etkililiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.1. Akademik Başarıya İlişkin Bulgular

Uygulamalar sonrasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarılarına ait bulgular aşağıda açıklanmıştır.

4.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının “Akademik Başarı Testi” Deney Öncesi ve Sonrası Değişimlerinin Karşılaştırılması

Farklı işlem gruplarında yer alan öğrencilerin akademik başarı ön test ve son test ortalama puanları ve standart sapma değerleri Tablo 4.1’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1. Akademik Başarı Puanlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Grup	Ön test			Son test		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
Deney	28	44.10	15.32	28	92.68	5.44
Kontrol	28	44.82	12.67	28	58.84	15.34

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere; müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ön test ortalama puanı 44.10 iken bu deney sonrasında 92.68 olmuştur. Sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunda öğrencilerin akademik başarı ortalama puanları ise sırası ile 44.82

ve 58.84'tür. Bu verilere göre müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin akademik başarı puanları, sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarına göre daha fazla artış gösterdiği görülmektedir. Deney grubunun standart sapma değerlerine bakıldığında, uygulama öncesi olan puanlardaki değişimin uygulama sonrasında oldukça azaldığı, dolayısıyla uygulama sonrası öğrencilerin akademik başarı puanları açısından birbirlerine oldukça benzediği söylenebilir. Ancak kontrol grubunun standart sapma değerlerine bakıldığında ise uygulama öncesine göre uygulama sonrası standart sapma değerlerinin arttığı, dolayısıyla kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı puanlarında meydana gelen değişkenliğinin oldukça fazlalaştığı şeklindedir.

Tablo 4.2'de deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanlarının uygulama sonrasındaki artışın uygulama öncesine anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları görülmektedir.

Tablo 4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Deneklerarası	12249.11	55			
Grup	8143.08	1	8143.08	107.09	.00
Hata	4106.03	54	76.04		
Denekler içi	39271.25	56			
Ölçüm (Ön test-Son test)	27032.14	1	27032.14	355.51	.00
Grup*Ölçüm	8143.08	1	8143.08	107.09	.00
Hata	4106.03	54	76.04		
Toplam	21520.36	111			

Tablo 4.2'deki veriler incelendiğinde, deney ve kontrol grubunun uygulama öncesi ve uygulama sonrası ön test ve son test toplam akademik başarı puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık meydana gelmiştir ($F_{(1,56)} = 107.09$; $p < .01$). Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin akademik başarı puanları

için ölçüm ayrımı (deney öncesi ve sonrası) yapılmadan değerlendirildiğinde farklılaşma olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu tabloya göre, akademik başarı testi ile ilgili olarak öğrencilerin ön test-son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($F_{(1-56)}= 355.51$; $p<.01$). Bu sonuç, grup ayrımı yapılmadan değerlendirildiğinde öğrencilerin başarı puanlarının uygulanan öğretim uygulamalarına [deney grubu için müze eğitimi uygulamaları; kontrol grubu için sınıf içi diğer öğrenme uygulamaları] bağlı olarak farklılaşma gösterdiği şeklinde açıklanabilir. Nitekim her iki uygulama sonucunda da öğrencilerin akademik başarı ön test-son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişim meydana gelmiştir.

Yukarıdaki bulgulara bakıldığında, farklı öğrenim uygulamalarıyla ders gören öğrencilerin akademik başarı puanları deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık göstermektedir. Anlaşılacağı üzere; farklı uygulama gruplarında olmak ile tekrarlı ölçüm faktörlerinin akademik başarı puanları üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{(1-56)}=107.09$; $p<.01$). Bu bulgu, müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarı puanlarında deney öncesine göre gözlenen değişimin, kontrol grubundaki öğrencilerin başarı puanlarındaki gözlenen değişimlerden farklı olduğunu göstermektedir. Yani deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanları değişik öğrenme uygulamalarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Dolayısıyla gerçekleştirilen uygulamaların bir sonucu olarak akademik başarı puanları değişmektedir. Öğrencilerin akademik başarı puanlarında gözlenen bu farklılıkların müze eğitimi uygulamasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durumda müze eğitimi uygulamalarının sınıf içi diğer öğrenme uygulamalarına göre öğrencilerin akademik başarı puanlarını geliştirmede daha etkili olduğunu göstermiştir.

4.1.2. “Akademik Başarı Testi” Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması

İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine çalışma öncesi ön test olarak uygulanan “Akademik Başarı Testi”nden gruplar birbirlerine oldukça yakın puanlar almışlardır. Alınan puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandığında deney grubundaki her bir puanın kontrol grubunda da dengi bulunduğundan başarı testlerinden aldıkları puanlara bakılarak araştırma kapsamı dışına alınan öğrenci olmamıştır.

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı ön test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi ve son test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar t- testi sonuçları Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Gruplar	Testler	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Öntest	28	44.55	15.32	54	.07	.94
Kontrol	Öntest	28	44.82	12,67			
Deney	Sontest	28	92,68	5,44	54	11.00	.00
Kontrol	Sontest	28	58.84	15.34			

Tablo 4.3’teki veriler incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(54)}=.07$; $p>.05$). Başka bir ifade ile deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin deneysel işlem öncesinde, Sosyal Bilgiler dersine yönelik başarı durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir. Uygulama öncesinde deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin akademik başarı ön test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmaması durumu yapılan çalışmanın amaçları ile örtüştüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.3'te deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı son test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(54)}=11.00$; $p<.01$). Deney grubunda bulunan öğrenciler ($\bar{X}=92.68$) ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ($\bar{X}=58.84$) son testten elde ettikleri ortalama puanlar arasında büyük bir fark vardır. Bu bulgular müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin bilgilerinin, sınıf içi öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubuna göre daha fazla artış gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Bu durum Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan müze eğitimi uygulamaları öğrencilerin başarıları üzerinde oldukça olumlu etki yaptığını ortaya koyar.

4.1.3. “Akademik Başarı Testi” Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı ön test- son test puanlarının arasındaki farkın incelenmesine ilişkin bağımlı gruplar için t-testi analizi yapıldığında elde edilen sonuçlar Tablo 4.4'te verilmiştir.

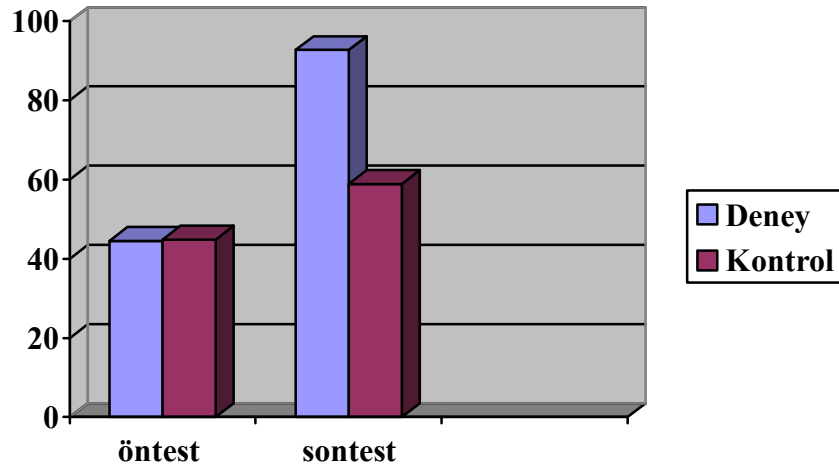
Tablo 4.4. Akademik Başarı Ön Test- Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Gruplar	Testler	N	\bar{X}	S	sd	T	p
Deney	Ön test	28	44.55	15.32	27	16.32	.00
	Son test	28	92.68	5.44			
Kontrol	Ön test	28	44.82	12.67	27	9.51	.00
	Son test	28	58.84	15.34			

Tablo 4.4'e göre, deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t_{(27)}=16.32$; $p<.01$). Deney

grubunda bulunan öğrencilerin son test akademik başarı puan ortalamaları ($\bar{X}=92.68$) ön test akademik başarı puan ortalamalarına ($\bar{X}=44.55$) göre daha yüksektir. Bu bulgular, uygulama sonrası deney grubu akademik başarı puan ortalaması uygulama öncesine göre büyük bir artış gösterdiği şeklindedir. Buna göre müze eğitimi uygulamalarının uygulandığı deney grubu öğrencileri akademik başarı puanlarını son testte artırmışlar ve bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Aynı tabloda, kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{(27)}=9.51$; $p<.01$). Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son test akademik başarı puan ortalamaları ($\bar{X}=58.84$) ön test akademik başarı puan ortalamalarına ($\bar{X}=44.82$) göre daha yüksektir. Bu bulgu da uygulama sonrası kontrol grubu da akademik başarı puan ortalaması uygulama öncesine göre büyük bir artış gösterdiği şekline yorumlanabilir. Yani sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencileri de akademik başarı puanlarını son testte artırmışlardır. Ancak kontrol grubundaki öğrenciler ön teste göre ortalama puanlarını 14.02 artırmışlarken, deney grubundaki öğrencilerin ortalama puanlarındaki artış ise 48.13 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre uygulama sonrasında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha fazla bilgi kazandıklarını söyleyebiliriz.

Şekil 4.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Akademik Başarı Testi Öntest-Sontest Puan Ortalamalarını Gösteren Diyagram

Şekil 4.1. incelendiğinde akademik başarı düzeyleri her iki grubun deneysel işlem öncesinde farksızken deneysel işlem sonrasında iki grubun akademik başarı düzeylerinde artma gözlenmiştir. Fakat müze eğitimi etkinliklerinin kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeyleri kontrol grubundaki öğrencilerden daha yüksek bir düzeye erişmiştir. Bu müze eğitimi öğretim uygulamalarının öğrencinin akademik başarılarını artırmada sınıf içi diğer öğretim etkinliklerine nazaran daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Akademik Başarı Testi” Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama öncesi cinsiyetlerine göre akademik başarı ön test puanlarının farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Kız	11	47.27	12.27	26	.75	.46
	Erkek	17	42.79	17.13			
Kontrol	Kız	12	44.17	12.17	26	.23	.82
	Erkek	16	45.31	13.41			

Tablo 4.5'teki verilere bakıldığında, deney grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(26)}=.75$; $p>.05$). Başka bir ifadeyle uygulama öncesi deney grubundaki kız öğrencilerin akademik başarı ön test aritmetik ortalama puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olsa da bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı olmadığı şeklinde açıklanabilir.

Yine aynı tablodaki veriler incelendiğinde; kontrol grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(26)}=.23$; $p>.05$). Başka bir ifadeyle uygulama öncesi kontrol grubundaki erkek öğrencilerin akademik başarı ön test aritmetik ortalama puanları ile kız öğrencilerin aritmetik ortalama puanları arasındaki çok az olan farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir.

4.1.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Akademik Başarı Testi” Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik başarı son test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.6'da görülmektedir.

Tablo 4.6. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Kız	11	92.73	2.36	26	.04	.97
	Erkek	17	92.64	6.82			
Kontrol	Kız	12	61.04	9.44	26	.65	.52
	Erkek	16	57.19	18.75			

Tablo 4.6'daki verilerden, deney grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik başarı son test puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($t_{(26)}=.04$; $p>.05$). Aritmetik ortalama değerleri dikkate alındığında kız öğrencilerin ($\bar{X}=92.73$) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}=92.64$) akademik başarı son test puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu söylenebilir. Bu bulgular uygulama öncesi bulgularıyla da örtüşmektedir. Buna göre müze eğitimi uygulamalarının kız ve erkek öğrencilerin başarıları üzerinde aynı etkiyi yarattığı şeklinde ifade edilebilir.

Aynı tablodaki verilerden hareketle, kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik başarı son test puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($t_{(26)}=.65$; $p>.05$). Aritmetik ortalama değerleri dikkate alındığında, uygulama sonrası kız öğrencilerin ($\bar{X}=61.04$) akademik başarı son test puanları, erkek öğrencilere ($\bar{X}=57.19$) göre daha yüksektir. Bu sonuçlar deneysel işlem öncesi bulgu ile de örtüşmektedir.

4.2. Tutuma İlişkin Bulgular

Uygulamalar sonrasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ait bulgular aşağıdaki gibidir.

4.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Deney Öncesi ve Sonrası Değişimlerinin Karşılaştırılması

Farklı işlem gruplarında yer alan öğrencilerin tutum ön test ve son test ortalama puanları ve standart sapma değerleri Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Tutum Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Grup	Ön test			Son test		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
Deney	28	3.32	.23	28	3.51	.15
Kontrol	28	3.42	.40	28	3.31	.32

Tablo 4.7’deki verilere bakıldığında görülmektedir ki; müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubunda Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test ortalama puanı 3.32 iken, uygulama sonrasında son test ortalama puanı 3.51 olmuştur. Sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test ortalama puanı 3.42 iken uygulama sonrası puan 3.31’e düşmüştür. Buna göre müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test ortalama puanları arasında önemli sayılabilecek derecede son test lehine bir artma olmuştur. Sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunda ise öğrencilerin son test puanlarında ön teste göre bir düşüş söz konusudur. Başka bir ifadeyle deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, kontrol grubunun aksine uygulama sonrası yükseldiği görülmektedir. Hem deney hem de kontrol gruplarının standart sapma değerlerine bakıldığında, her iki grupta da uygulama öncesi olan puanlardaki değişimin uygulama sonrasında azaldığı, dolayısıyla uygulama sonrası öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları açısından birbirlerine çok benzediği söylenebilir.

Tablo 4.8’de iki farklı uygulamanın yapıldığı deney ve kontrol gruplarında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları uygulama öncesi ve sonrası değişimlerinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları görülmektedir.

Tablo 4.8. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Deneklerarası	2.53	55			
Grup	.67	1	.67	19.53	.00
Hata	1.86	54	.03		
Denekler içi	2.58	56			
Ölçüm (Ön test-Son test)	.05	1	.05	1.56	.22
Grup*Ölçüm	.67	1	.67	19.53	.00
Hata	1.86	54	.03		
Toplam	5.11	111			

Tablo 4.8’deki veriler incelendiğinde, deney ve kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrası ortalama tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık meydana gelmiştir ($F_{(1-54)}=19.53$; $p<.01$). Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ölçüm ayrımı yapılmadığında (uygulama öncesi ve uygulama sonrası) farklılaşma olduğunu göstermektedir. Yani bu iki grupta bulunan öğrencilerin ön test ve son testleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirlenmiştir.

Bu tabloya göre, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarıyla ilgili olarak öğrencilerin ön test-son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık yoktur ($F_{(1-54)}= 1.56$; $p>.05$). Bu bulgu, grup ayrımı yapılmadığında deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının uygulanan eğitim programına [deney grubu için müze ile eğitim uygulamaları; kontrol grubu için sınıf içi diğer öğrenme yöntemleri] göre değişmediğini ifade etmektedir. Yani

öğrenciler üzerinde etkisi gözlenen her iki uygulamanın da öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını anlamlı düzeyde artırmamaktadır.

Yine bu tabloya göre, farklı işlem gruplarında olma ile farklı zamanlardaki ölçümü gösteren faktörlerin öğrencilerin akademik başarı izleme puanları üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{(1-54)}=19.53$; $p<.01$). Bu sonuç, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan müze eğitimi uygulamalarının ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin derse yönelik tutumlarını artırmada farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Müze ile eğitimin uygulandığı öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine yönelik daha olumlu tutum geliştirmişlerdir. Bu nedenle müze eğitimi uygulamalarının sınıf içi öğrenme yöntemlerine göre öğrencilerin tutum puanlarını artırmada daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

4.2.2. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması

Müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine çalışma öncesi ön test olarak uygulanan “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”nden her iki grup birbirlerine oldukça yakın puanlar almışlardır.

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ön test ve son test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.9’te verilmiştir.

Tablo 4.9. Tutum Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Gruplar	Testler	N	\bar{X}	S	Sd	T	P
Deney	Öntest	28	3.31	.23	54	1.26	.21
Kontrol	Öntest	28	3.42	.40			
Deney	Sontest	28	3.51	.15	54	2.94	.01
Kontrol	Sontest	28	3.31	.33			

Tablo 4.9’da deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin tutum ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(54)}=1.26$; $p>.05$). Başka bir ifade ile deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesinde, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Uygulama öncesi deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin tutum ön test puanları arasında anlamlı farklılık olmaması çalışmanın amaçları ile uyduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.9’daki veriler doğrultusunda, deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin tutum son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(54)}=2.94$; $p<.01$). Deney grubunda bulunan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test ortalama puanları ($\bar{X}=3.51$) kontrol grubunda bulunan öğrencilerin tutum son test ortalama puanlarına ($\bar{X}=3.31$) göre daha yüksektir. Bu bulgular müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumlarının sınıf içi öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubuna nazaran daha olumlu olduğu söylenebilir. Anlaşılmaktadır ki, Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan müze ile eğitim uygulamaları öğrencilerin tutumları üzerinde oldukça olumlu etki yapmaktadır.

4.2.3. Deney ve Kontrol Gruplarının “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği”

Ön Test- Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem Yöntemiyle Karşılaştırılması

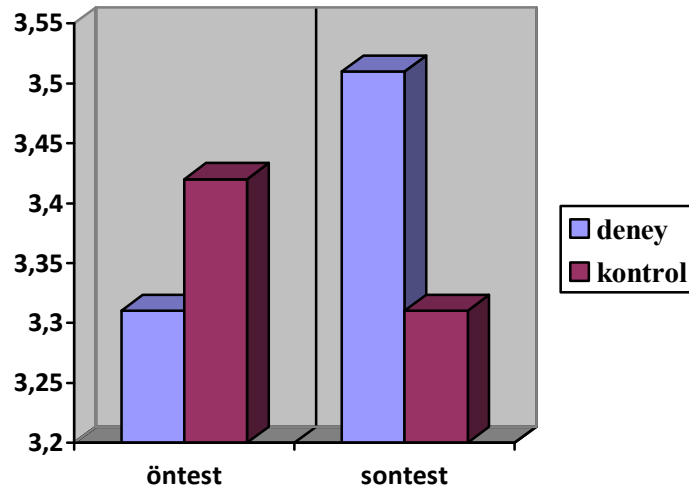
Tablo 4.10’da deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin tutum ön test- son test puanlarının arasındaki farkın incelenmesine ilişkin bağımlı gruplar için t-testi analizi yapıldığında elde edilen sonuçlar görülmektedir. Ayrıca deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin tutum son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar için t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.10. Tutum Ön Test- Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Gruplar	Testler	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Ön test	28	3.31	.23	27	4.36	.00
	Son test	28	3.51	.19			
Kontrol	Ön test	28	3.42	.40	27	2.09	.04
	Son test	28	3.31	.33			

Tablo 4.10'daki bulgulara bakıldığında, deney grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(27)}=4.36$; $p<.01$). Deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi tutum puan ortalamaları ($\bar{X}=3.31$) iken, müze eğitimi uygulaması sonrasında ($\bar{X}=3.51$)'e yükselmiştir. Bu bulgu; müze eğitimi uygulamalarıyla işlenen Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarını, olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir.

Yine aynı tablodaki veriler incelendiğinde, kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{(27)}= 2.09$; $p<.05$). Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son test tutum puan ortalamaları ($\bar{X}=3.31$) ön test tutum puan ortalamalarına ($\bar{X}=3.42$) göre daha düşüktür. Bu bulgulara göre, sınıf içi öğrenme uygulamaları öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını geliştirmede olumsuz bir etkiye sahip olduğu, dolayısıyla müze eğitimi uygulamaların tam tersi yönünde öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılır.

Şekil 4.2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Tutum Öntest- Sontest Puan Ortalamalarını Gösteren Diyagram

Şekil 4.2 incelendiğinde deney öncesinde her iki grubun Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri yakın iken müze eğitimi öğretim uygulamalarının kullanıldığı deney grubunun son test tutum puan ortalamasının artış gösterdiği görülmektedir. Ancak kontrol grubunda son test tutum puan ortalaması azalma göstermiştir. Nitekim bu da müze ile eğitim uygulamalarının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını arttırmada daha etkili olduğunu göstermektedir.

4.2.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama öncesi cinsiyetlerine göre tutum ön test puanlarının farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Cinsiyete Göre Tutum Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Kız	11	3.34	.23	26	.50	.62
	Erkek	17	3.29	.23			
Kontrol	Kız	12	3.49	.45	26	.80	.43
	Erkek	16	3.37	.34			

Tablo 4.11'deki veriler incelendiğinde, deney grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(26)}=.50$; $p>.05$). Diğer bir ifadeyle deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerin aritmetik ortalama değerleri arasında kızlar lehine olan farklılık istatistiksel olarak anlamlı olmadığı şeklinde ifade edilebilir.

Yine aynı tabloya göre; kontrol grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık yoktur ($t_{(26)}=.80$; $p>.05$). Başka bir ifadeyle uygulama öncesi kontrol grubundaki kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test aritmetik ortalama puanları erkek öğrencilerin aritmetik ortalama puanlarından yüksek olsa da bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir.

4.2.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre tutum son test puanlarına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.12'ye görülmektedir.

Tablo 4.12. Cinsiyete Göre Tutum Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Deney	Kız	11	3.51	.13	26	.26	.80
	Erkek	17	3.52	.17			
Kontrol	Kız	12	3.37	.37	26	.83	.41
	Erkek	16	3.27	.30			

Tablo 4.12'ye göre, deney grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t_{(26)}=.26$; $p>.05$). Deney grubunda bulunan erkek ($\bar{X}=3.52$) ve kız ($\bar{X}=3.51$) öğrencilerin son test tutum puan ortalamalarının birbirine oldukça yakındır. Bu veriler uygulama öncesi bulgularıyla da örtüşmektedir. Buna göre müze eğitimi uygulamalarının kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde aynı etkiyi yarattığı görülmüştür.

Yukarıdaki verilere göre, kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t_{(26)}=.83$; $p>.05$). Aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, kontrol grubundaki kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ($\bar{X}=3.37$) erkek öğrencilere ($\bar{X}=3.27$) göre daha yüksektir. Bu sonuçlar uygulama öncesi ile de örtüşmektedir. Buna göre, sınıf içi diğer öğrenme uygulamalarının kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde aynı etki meydana gelmiştir diyebiliriz.

4.3. Akademik Başarı ve Tutum Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Uygulamalar sonrasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasındaki ilişkiye ait bulgular aşağıdaki gibidir.

4.3.1. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişki

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi ve tutum ön test puanlarına ilişkin korelasyon sonuçları Tablo 4.13'te görülmektedir.

Tablo 4.13. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişkinin Gruplar Düzeyinde Sonuçları

		Tutum Ön test	
		Deney Grubu	Kontrol Grubu
Başarı Öntest	Pearson Korelasyon	0,005	0,214
	p-değeri (iki yönlü)	0,979	0,275
	N	28	28

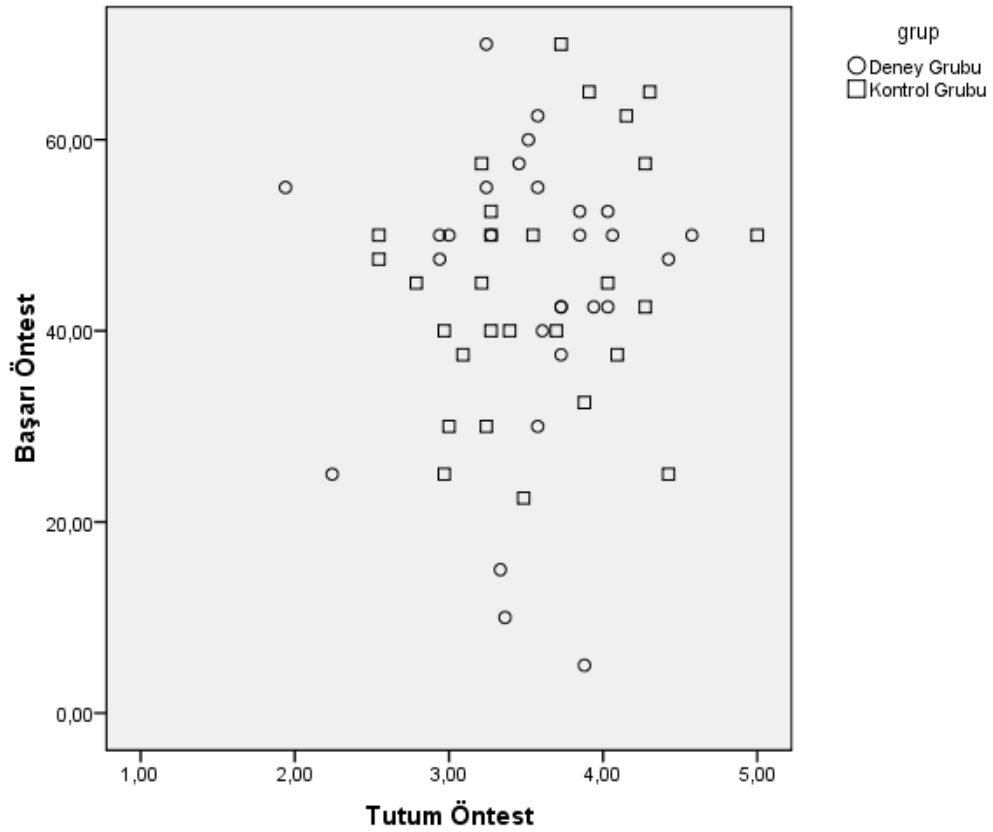
Tablo 4.13'ten elde edilen verilerde deney akademik başarı ön test ve Sosyal Bilgiler dersi tutum ön test puanları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($r= 0,005$, $p>.05$). Aynı verilere bakıldığında kontrol grubu akademik başarı ve tutum ön test puanları arasındaki ilişkinin ($r= 0,214$, $p>.05$) anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Grup ayrımı yapıldan öğrencilerin akademik başarı testi ve tutum ön test puanlarına ilişkin korelasyon sonuçları Tablo 4.14'te görülmektedir.

Tablo 4.14. Akademik Başarı ve Tutum Ön Test Puanları Arasındaki İlişkinin Bütün Örneklem Düzeyinde Sonuçları

		Tutum Öntest
Başarı Öntest	Pearson Korelasyon	,102
	p-değeri (iki yönlü)	,453
	N	56

Tablo 4.14'e göre deney ve kontrol öğrencilerinin tamamının akademik başarı ön test ve Sosyal Bilgiler dersi tutum ön test puanları arasında ilişki yoktur ($r=0,102$, $p>.05$).

Şekil 4.3. Akademik Başarı Ön Test Puanları ile Tutum Ön test Puanlarının Saçılma Diyagramı

Şekil 4.3'e bakıldığında tutum ön test puanları ile akademik başarı testi ön test puanları arasındaki korelasyon için oluşturulan saçılma diyagramının ilişkiyi tanımlamadığı söylenebilir. Bu da değişkenler arasında ilişkinin doğrusal olmadığını, yok olduğunu göstermektedir.

4.3.2. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişki

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi ve tutum son test puanlarına ilişkin korelasyon sonuçları Tablo 4.15'te görülmektedir.

Tablo 4.15. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişkinin Guruplar Düzeyinde Sonuçları

		Tutum Sontest	
		Deney Grubu	Kontrol Grubu
Başarı Sontest	Pearson Korelasyon	0,015	0,153
	p-değeri (iki yönlü)	0,942	0,438
	N	28	28

Tablo 4.15'teki veriler incelendiğinde deney akademik başarı son test ve Sosyal Bilgiler dersi tutum son test puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r=0,015$, $p>.05$). Aynı verilerden kontrol grubunda da akademik başarı son test ve tutum son test puanları arasında ilişki ($r=0,153$, $p>.05$) yoktur.

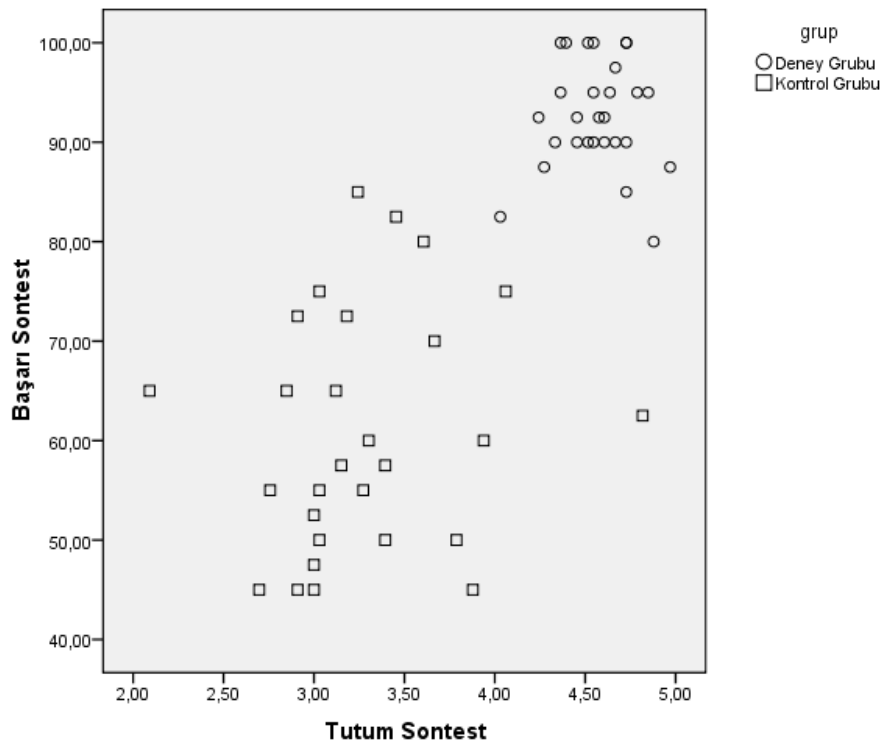
Grup ayrımı yapılmadan öğrencilerin akademik başarı testi ve tutum son test puanlarına ilişkin korelasyon sonuçları Tablo 4.16'da görülmektedir.

Tablo 4.16. Akademik Başarı ve Tutum Son Test Puanları Arasındaki İlişkinin Bütün Örneklem Düzeyinde Sonuçları

		Tutum Sontest
Başarı Sontest	Pearson Korelasyon	,776(**)
	p-değeri (iki yönlü)	,000
	N	56

** Korelasyon 0.01 düzeyinde çift yönlü öneme sahiptir.

Tablo 4.16'daki verilerden akademik başarı son test ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı pozitif doğrusal bir korelasyon bulunmuştur ($r=0,776$, $p<0,01$). Bir değişkenin değeri (akademik başarı test puanları) değişirken diğer bir değişken (sosyal bilgiler dersi tutum puanları) bununla doğrusal ilişkili olarak değişiyorsa korelasyon vardır denebilir. Görülmektedir ki grup ayrımı yapılmadan ilişkiye bakıldığında her iki değişkende birlikte artış göstermektedir.

Şekil 4.4. Tutum Son Test Puanları ile Başarı Son Test Puanlarının Saçılma Diyagramı

Şekil 4.4 incelendiğinde tutum son test puanları ile başarı testi son test puanları arasındaki ilişki için oluşturulan saçılma diyagramının pozitif doğrusal bir ilişkiyi tanımladığı söylenebilir. Başarı son test ve tutum son test kartezyen koordinat sisteminde saçılma diyagramında gösterildiğinde iki değişkenin değerleri bir doğru etrafında yerleştiği görülmektedir. Bu diyagramda değişkenler arasında doğrusal ve güçlü pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

İki değişken arasında bir ilişkinin bulunması bunlardan birinin diğerinden etkilenmesi, ya da her iki değişkenin başka değişkenlerden birlikte etkilenmelerinden kaynaklanabilir. İlişkiye grup ayrımı yapılmadan bütün örneklem üzerinde bakıldığında, akademik başarı ve tutum son test puanlarının müze ile eğitim uygulamalarından ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinden etkilenerek değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, deneysel çalışma sonrası elde edilen bulgular ve o bulgulara dayalı yapılan yorumların ışığında araştırmanın sonuçlarına yer verilmiş, bunun yanı sıra, daha önce yapılmış olan araştırmaların ilgili sonuçları çalışmanın sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca araştırmanın sonuçlarına yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Aşağıda araştırmaya katılan öğrencilerin deneysel çalışma öncesi ve sonrası uygulanan sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, akademik başarı testlerinin istatistiksel analizi sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulan sonuçlar özetlenmektedir.

5.1.1. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar

1. Deneysel işlem öncesi deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı bir düzeyde farklılık görülmemiştir.

Bu sonuca paralel olarak Utku'nun (2008) çalışmasında her iki okulun öğrencilerinin de sanat eğitimi kapsamında alınan müze eğitimini almadan önce benzer tutum özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Her iki okulun öğrencilerinin müze eğitimi almadan önce gösterdikleri tutum özelliklerine ilişkin puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

2. Deney grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır.

4. Kontrol grubunda da yer alan kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test puanları arasında da anlamlı düzeyde bir farklılık yoktur.

5.1.2. Akademik Başarı Ön Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar

1. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön testlerinden elde edilen sonuçlara göre “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesindeki akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

2. Deney ve kontrol grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı ön test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın yok olduğu bulunmuştur.

5.1.3. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Son Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar

1. Deney ve kontrol grubunda, deneysel işlem sonrası öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir farklılık oluşmuştur. Müze eğitimi uygulamalarının uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları sınıf içi diğer öğrenme yaklaşımlarının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilere göre daha olumludur. Bu durum Müze eğitime dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmede sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Hannu (1993), 7. sınıfta öğrenim gören toplam 130 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada, içsel motivasyonları en yüksek olan öğrencilerin yüksek düzeyde öğrenme gerçekleştirdiklerini, motivasyonlarının uzun süreli olduğu tespit etmiştir.

2. Müze eğitimi uygulamalarının kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik ön test ve son test tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur. Ulaşılan bu sonuç; öğrencilerin, yaptıkları uygulamalar sayesinde Sosyal Bilgiler dersini daha fazla sevdiğinin, dersle ilgili etkinliklere katılmaktan hoşlandıklarının ve kısacası bu derse yönelik daha olumlu tutum geliştirdiklerinin göstergesidir. Sınıf içi diğer öğrenme uygulamalarının

kullanıldığı kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik ön test ve son test tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir artış olmamıştır. Denilebilir ki sınıf içi diğer öğrenme uygulamaları, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına müze eğitimi uygulamaları kadar olumlu katkı sağlamamaktadır.

Bozdoğan'ın çalışmasında benzer sonuç bulunmuştur. Feza Gürsey Bilim Merkezi'nde gerçekleştirilen deneysel uygulama çerçevesinde, 7. sınıf öğrencilerinden oluşan deney gurubu öğrencilerinin ilgi ön test son test puanları arasında son test lehine daha yüksek değer bulunmuştur (Bozdoğan,2007: 212)

Utku'nun araştırmasından elde edilen sonuçlarda uygulama öğrencilerinin sanat eğitimi dersi kapsamında aldıkları müze eğitimi öncesi tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalaması, sanat eğitimi dersi kapsamında aldıkları müze eğitimi sonrası tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalamasına göre yükselmiştir (Utku, 2008: 82).

3. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanlarında cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılık oluşmamıştır. Hem deney hem de kontrol grubu içerisindeki kız ve erkek öğrencilerin derse yönelik tutumları benzerdir.

4. Deney grubundaki öğrencilerin müze eğitim uygulamalarıyla ilgili deneysel çalışma sonrası bilgilerine göre; Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre; öğrencilerin müzede araştırma yapma ile ilgili bilgilere sahip olmaları, araştırmalarında müzeleri kullanmaları ve derslerini müze eğitimi uygulamalarıyla işlemeleri Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır. Ancak kontrol grubundaki sınıf içi diğer yöntemlerin kullanılan öğrencilerin en son bilgilerine göre, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum son test puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Bu sonuç ise, dersler sınıf içi diğer öğrenme yöntemleriyle işlendiğinde öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmediklerini göstermektedir.

Benzer bir çalışmada Müze kaynaklı yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış etkinliklere katılan Özel Tevfik Fikret Okulları 5.Sınıf öğrencileri (deney grubu) ile M.E.B müfredatı geleneksel öğretim uygulamalarına katılan Hasan Ali

Yücel İlköğretim Okulu 5. Sınıf öğrencilerinin (kontrol grubu) son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Utku,2008: 91).

Bu bulgular, ODTÜ Geliştirme Vakfı tarafından desteklenen müze eğitimi projesi kapsamındaki uygulamalar sonrasında yapılan gözlemler ve değerlendirmelerle de örtüşmektedir (Uğur, 2004). İlgili araştırmada müze eğitimi projesine katılan öğrenciler yaptıkları uygulamalardan zevk aldıklarını, başka müzeleri, kazıları gezerek uygulama ve incelemeler yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Bu sonuçlarla benzeşen Filiz (2010)'in müze eğitimi ile yapılan Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilere ifade ettiği anlamı ortaya koymak için yaptığı çalışmada, uygulama sonucunda öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği ortaya koyulmaktadır. Dewey 'e göre de müzeler bireylere zengin yaşam deneyimleri, olumlu tutum katan, kişisel zevk ve ayrılmaz bir bağlantı noktası olarak eğitime katkıda bulunan, sık sık ziyaret edilmesi gereken kurumlardır. (Hein, 2004: 423) Çulha'nın (2006) araştırmasındaki, tarihi mekânlarda öğrenirken olumlu tutuma sahip oldukları, empati duygusu geliştirerek bilgilerini yapılandırdıkları, akranları ile sosyal etkileşim içerisine girerek zevk aldıkları bir öğrenme süreci yaşadıkları bulgular arasındadır ve çıkan sonuçlarla benzeşmektedir.

5.1.4. Akademik Başarı Son Test Puanlarına İlişkin Sonuçlar

1. Müze eğitimi uygulamalarına dayalı etkinliklerin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem sonrasında akademik başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede müze ile eğitim uygulamalarının, daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu bulgularla benzerlik gösteren, Enerji Parkı'nda gerçekleştirilen deneysel çalışma çerçevesinde 7. sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubu öğrencilerinin akademik başarı ön test, son test puanları arasında son test lehine daha yüksek değer bulunmuştur (Bozdoğan,2007:214). Rapp'ın (2005), çalışmasında çocuk müzelerinin

bilişsel ve sosyal olarak özel eğitime ihtiyaçları olan öğrencilere eğitimsel açıdan katkılarını incelemiştir. Teorik olarak sosyal yapılandırmacılığa dayanan araştırmaya 26 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Uzun süreli ve tekrarlanan müze gezileri öğrencilerin derinlemesine öğrenme ve kavramalarına olanak sağladığını sonucuna ulaşmış, müze gezilerinin sıkça tekrarlanması gerektiğini söylemiştir.

2. Müze eğitimi uygulamalarının deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ön test-son test puanları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Müze eğitimine dayalı uygulamalar ile işlenen dersler öğrencilerin akademik başarı puanlarını oldukça artırmıştır. Sınıf içi diğer öğrenme uygulamalarının kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ön test-son test puanları arasındaki farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söylenilebilir ki, sınıf içi diğer öğrenme yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin de akademik başarı puanları artmıştır. Fakat bu iki grup arasındaki artış karşılaştırıldığında deney grubundaki öğrencilerin başarı puanları kontrol grubuna göre oldukça fazla bir artış göstermiştir.

Yukarıdaki sonuçlarla tutarlılık gösteren Yeşilbursa (2006)'nın tarihsel mekânların Sosyal Bilgilerde kullanılması konulu araştırmasında da görülmektedir ki deney grubu ile kontrol grubunun son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Deney grubunda öğrenim gören öğrencilerin, kontrol grubu öğrencilerine göre akademik bilgi edinmede daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Gökkaya ve Yeşilbursa (2009) Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi isimli araştırmalarında tarihi mekânlarla öğretim yönteminin kullanıldığı deney grubunda öğrenim gören öğrencilerin, kontrol grubu öğrencilerine göre akademik bilgi edinmede daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin işbirliği içerisinde gerçekleştirdikleri çalışmalar bilgilerini yapılandırmalarını desteklemektedir. (Yurdakul, 2005: 54; Schunk, 2009: 243; Schunk, 2009:241).

3. Müze ile eğitim uygulamalarının ve sınıf içi diğer öğrenme yöntemleri öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede cinsiyet açısından anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Bu iki yaklaşım kız ve erkek öğrencilerin akademik başarılarını benzer düzeyde artırmıştır.

Genellikle tarih ve sanat öğretiminin etkili bir yaklaşımı olarak kullanılan müzeler Sosyal Bilgiler dersinin de araştırma konusu haline gelmiştir. Sosyal Bilgiler dersi kendi içinde birçok disiplini barındırmaktadır. Tarih, coğrafya, vatandaşlık, vb. birçok bilimi kendi çatısı altında çeşitli yaklaşımlarla toparlamıştır. Sosyal Bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde müze eğitimi öğretim uygulamalarının sınırlı sayıda yapılmış olması araştırmanın önemini göstermektedir. Akyüz (2009) araştırmasında Sosyal Bilgiler öğretiminde müzelerin kullanılmasına yönelik Sanayi Devrimi ünitesiyle ilgili çalışmasında öğrencilerin zamanı ve mekânı algılama, vb. birçok coğrafi beceriyi elde ettikleri görülmüştür. Bu da bilgi elde etme süreçlerinde müzelerin olumlu olduğunun göstergesidir. Bu durum müze eğitim sürecinde öğretmenlere büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Ata'nın (2002) "Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri" adlı araştırmasının sonuçlarına baktığımızda, müze gezileri sadece eğlenceli bir gün geçirmeden ziyade planlı ve programlı olmalıdır. Tarih öğretmenleri, müze eğitimine ilişkin olumlu görüş sahibidir sonucuna da ulaşılmıştır. Bazı öğretmenler ise ekonomik gerekçeler yüzünden müze ve tarihi yerleri gezip, öğrencilerine aktaramadıklarından şikâyetçi olduğu görülmüştür. Başka bir çalışmada müze gezisi yeni kavramların ortaya çıkmasında ve kazanılmasında yardımcı olduğu öğrencilerin başarı oranlarını arttırdığı sonucuna varılmıştır. (Anderson ve diğ. 2000)

Yapılan araştırmalar formal eğitim kaynakları dışında sunulan değişik etkinliklerin öğrenmeyi daha verimli hale getirdiğini ortaya koymuştur. Bozdoğan (2007) tarafından fen öğretimi alanında yapılan deneysel çalışmanın sonuçlarına göre, Feza Gürsey Bilim Merkezi'nde ve Enerji Parkı'nda bulunan araç gereçlerin ve burada yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fen konularına karşı ilgilerini ve akademik başarılarını anlamlı bir şekilde geliştirmede önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

5.1.5. Akademik Başarı ve Tutum Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar

1. Deney grubu (akademik başarı- tutum) ön test puanları; kontrol grubu (akademik başarı- tutum) ön test puanları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. Bütün örneklemin (deney- kontrol) akademik başarı- tutum ön test puanları arasında ilişki olmadığı görülmüştür.

3. Deney grubu (akademik başarı- tutum) son test puanları; kontrol grubu (akademik başarı- tutum) son test puanları arasındaki ilişkinin olmadığı sonucu görülmüştür.

Benzer deneysel çalışmada 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencilerinden; 8. sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubu öğrencilerinin ilgi puanlarının yordanmasına yönelik olarak, akademik başarı puanları ile olan ilişkisi incelenmiştir. Her 3 deney grubunda da akademik başarıların öğrencilerin ilgi puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir (Bozdoğan,2007: 217).

4. Bütün örneklemin (deney- kontrol) akademik başarı - tutum son test puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Bu da güçlü pozitif doğrusal bir ilişki olduğu sonucunu göstermektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda özet olarak verilmiştir:

1. Müze ile eğitime dayalı öğrenme uygulamalarının ilköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde verimli bir şekilde uygulayabilmek için öncelikli olarak yeni Sosyal Bilgiler öğretim programının anlaşılması gerekmektedir. Verimli şekilde uygulanması için müze ile eğitimin önemi öğretmenlere; hizmet içi eğitim kursları ve bu eğitim sırasında müzede yapılan uygulamalarla öğretilebilir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerini müzelere götürmesi ve gezi öncesi ve sonrası etkinlikleri uygulayarak müze gezisini sınıf içi öğretimle bütünleştirebilmeleri önerilir.

2. Müze ile eğitim uygulamalarında öğrencilerin yaptıkları araştırmaların verimli olabilmesi ve sürecin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için öncelikli olarak müze eğitimi uygulama süreci ile ilgili öğrencilere gerekli bilgi ve becerileri kazandırıcı çalışmalar yapılmalı, etkinlik basamakları onlara kavratılmalıdır. Böylelikle sorgulama, gözlemlene, karşılaştırma, analiz, sentez, delil kaynaklarını değerlendirme, eleştirel bakabilme, uygulama (elle yoklama, drama yapma, seramik-atölye çalışmaları) gibi süreç için temel olan beceriler öğrencilere kazandırılabilir.

3. Müze eğitimi öğretim yaklaşımının uygulandığı derslerde öğrencilerin somut kaynaklarla yüz yüze gelmeleri, kendilerine olan güvenlerini artırmaları ve derse karşı daha olumlu tutum geliştirmeleri açısından oldukça önemlidir. Daha çok soyut bilgiler içeren Sosyal Bilgiler ders konuları müze eğitimi ile ilişkilendirilip konulara uygun etkinlikler düzenlenebilir.

4. Müzelerle eğitim sürecinde mutlaka bir planlama yapmak gereklidir. Eğitim ile ilgili sorumlu birimler (bakanlık, müdürlük) müzelere eğitim içerikli programlar geliştirmeleri için yardım edebilirler. Bu da müze ile eğitim etkinliklerinin uygulama aşamasında yaşanabilecek aksaklıkların azaltılmasını sağlayabilir.

5. Sosyal Bilgiler derslerinde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin başarılarını arttırdığını ancak etkili biçimde uygulanmadığı görülmüştür. Çünkü geziler masraflı görüldüğü için tercih edilmemekte hem de bilinçsiz yapılmaktadır. Müze eğitimi için yapılan geziler daha sık ve etkili şekilde kullanılabilir. Sık ve etkili bir şekilde kullanılması için gerekli plan ve program ayrıntılı olarak yapılırsa

süreçteki aksaklıklar en aza indirgenebilir. Bu da okullar ve buldukları illerdeki müzelerin işbirliği içerisinde çalışmasıyla mümkün olabilir.

6. Müze ile eğitim uygulamalarının anlamlı ve etkili olabilmesi için sınıf mevcudu önemlidir. Türkiye'deki okulların sınıf mevcudunun fazla olması da, öğretmenlerin müze gezilerini kendilerinin gerçekleştirmelerini olanaksız kılmıştır. Çünkü sınıfı müzede koordine edip dersi işlerken çıkabilecek aksaklıkların kontrolü sadece öğretmenlerin üzerindedir. Bu durum okul yönetimleri tarafından görevlendirilecek öğretmenlerin desteğiyle aşılabılır.

7. Bu öğretim yöntemiyle ilişkili olarak ziyaret edilebilecek müzeler tespit edilip, müze eserleriyle ilgili bilgiler tasniflenip yayınlanabilir. Müze görevlileriyle işbirliği yapılarak öğretmenlerin hizmetine sunulabilir. Okullar ve müzeler arasındaki ilişki, müzelerin öğretmenlere vereceği seminerler ve konferanslar sayesinde geliştirilebilir.

8. Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca Müze eğitimi öğretim programları hazırlanmalı, gerekli yasal düzenlemeler yapılarak ilgili birimler kurulup ve müze eğitimi politikası belirlenmelidir. Bu program gerek Sosyal Bilgiler müfredatında gerekse diğer branşlar ve ortaöğretim müfredatıyla ilişkilendirilmelidir. Müze eğitimi ders planları, etkinlik planları broşürler, belge ve arşivler, kaynaklar ayrıntılı bir şekilde hazırlanıp öğretmenlere sunulabilir.

9. Kültür Bakanlığınca, müzeler bünyesinde müze eğitim atölyeleri ve birimleri yapılabilir. Müzelerde kopya nesnelere dokunabilecekleri, onlar hakkında görsel-ışitsel yöntemlerle bilgi sahibi olunabilecekleri, özellikle çocuk ve ergenlerin bu nesnelere yaratıcı drama çalışmaları ile yaşamalarına geçirebilecekleri uygun ortamlar sunulabilir.

10. Müze ile eğitim yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan Sosyal Bilgiler müfredatına uygundur. Öğrenci merkezli bu yaklaşım doğrultusunda müzelerde öğrenciler keşfederek öğreneceklerdir. Araştırma ve inceleme yaparak, geçmiş ve günümüz arasındaki dengeyi kuran bireyler öğrenme süreçlerinin içerisinde kendilerini değerlendirme fırsatı bulacaklardır. Böylelikle eleştirel düşünme becerisini de kazanacaklardır. Öğretmenlere müze ile eğitim yaklaşımını eğitim – öğretim faaliyetlerinde kullanmaları önerilir.

11. Günümüzde Sosyal Bilgiler dersini çocuklara sevdirek daha eğlenceli bir hale getirmek ve Sosyal Bilgiler dersini ezbercilikten kurtarmak için yeni çalışmalar ve yaklaşımlar kullanılmaktadır. Birçok yöntemi içine alan müze eğitimi de bir öğretim yaklaşımı olarak ele alınabilir.

12. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda Sosyal Bilgiler dersinin farklı eğitim kademelerinde (4., 5., 6. ve 7. sınıflarda) uygulanan müze eğitimi öğretim uygulamalarının öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve tutumlarındaki gelişim düzeyleri karşılaştırılabilir, hangi kademede daha etkili olduğu ortaya konulabilir.

13. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda, farklı derslerde müze ile eğitim uygulanarak öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve tutumlarındaki gelişimin hangi derste daha fazla olduğu ve bu uygulamaların hangi ders için daha etkili olduğu ortaya konulabilir.

14. Müze ile Eğitim öğretim uygulamaları ile öğrenciler; üst düzey ve yaratıcı düşünme, sorgulama, gözleme, karşılaştırma, analiz, sentez, delil kaynaklarını değerlendirme, eleştirel bakabilme, uygulama gibi süreç için temel olan becerileri kullanmaktadırlar. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda müze eğitimi ile Sosyal Bilgiler dersinin, çeşitli ünitelerinde bilgi, beceri ve tutumlarına etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O.** (1996). “Müze Eğitimi”, Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Resim-iş Eğitimi Anasanat Dalı. İstanbul.
- Açıkgöz, K. Ü.** (2004). Aktif Öğrenme. Eğitim Dünyası Yayınları. İzmir
- Adıgüzel, H. Ö.** (2000).“*Müze Pedagojisinin Türkiye’deki Yansımaları ve Müzelerdeki Yaratıcı Drama Uygulamaları*”. Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. Aralık. (s.130-143). İstanbul.
- Akbulut, G.** (2004). “*Coğrafya Öğretimi ve Yaratıcı Düşünce*”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:28, No:2, Aralık. Sivas.
- Akmehmet, K. T.** (2001). Müzelerin Okul Eğitimine Katkıları. www.yoret.org.tr/download/posta/48.doc erişim: 02.02.2011
- Akmehmet, K. T.** (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Arkeoloji Müzelerinin Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Akmehmet, K. T.**(2008). “*Müzelerin Tarih Öğretiminde Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*”. Milli Eğitim Dergisi. Güz, Sayı:180. Ankara.
- Akyüz, G.** (2009). *Sanayi Müzelerinin Tarih Eğitiminde Kullanım Durumu: Rahmi M. Koç Müzesi Örneği*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Bölümü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı. İstanbul.
- Alkan, C.** (1979). Eğitim Ortamları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara.
- Allard M. ve Larouche M.C.** (1998). Experimental Modelling Of Museum Education In A Context Of Cultural Diversity. <http://www.unites.uqam.ca/grem/pdf/australia.pdf> Adresinden erişim: 01.08.2010.

- Allan, A. D.** (1963). “Eğitim”. “Müzenin Rolü”. Müzelerin Teşkilatlanması ve Pratik Öğütler. Unesco, Icom Milli Komitesi Yayınları. (s.5-19, 81-95). A.B.D.
- Altun, A.** (2007). Türkiye’de Müzecilik: 100 Müze 1000 Eser. Kültür ve Turizm Bakanlığı. İstanbul.
- Alkıs, S. ve Güleç, S.** (2003). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1) 63-78. Bursa.
- Anderson, D., Lucas, K., Ian Ginns S. & Dierking, L. D.** (2000). Development of knowledge about electricity and magnetism during a visit to a science museum and related post- visit activities. *Science Education*, 84, (s.658-679).United Kingdom.
- Artun, A.** (2006). Müze ve Modernlik Tarih Sahneleri Sanat Müzeleri. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Atasoy, N. Y.** (1997). “Müzelerimizdeki Eğitime Yönelik Çalışmaların İrdelenmesi”. Kuruluşunun 150’nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III Bildirileri. Genelkurmay Basımevi. Ankara.
- Atasoy, N. Y.** (1998). “Müze Eğitiminde Yazılı Gereçlerin Rolü”. 4. Müzecilik Semineri Bildiriler. 16-18 Eylül. Askeri Müze Harbiye. İstanbul.
- Atasoy, S.** (1997). “Yeni Müzecilik Anlayışı: ‘Eğiten- Bilgi Veren Müze’”. Kuruluşunun 150’nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III Bildirileri. Genelkurmay Basımevi. Ankara.
- Atagök, T.** (1985). “Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması”, Yayınlanmış Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi. İstanbul.
- Atagök, T.** (1990). “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı”. *Lami Sanat Dergisi*. Cihan Matbaacılık. İstanbul.
- Ata, B.** (2000). “Atatürk Tarih Öğretimi ve Müzeler”. Erişim: 24.07.2009, <http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/index>

- Ata, B.** (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri*. (Sanatta Yeterlilik Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B.** (2006). “*Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*” Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi.(Edt: Cemil Öztürk). Pegem A Yayıncılık (s.71-83) . Ankara.
- Aydın, O.** (2002). Davranış Üzerinde Sosyal Etkiler. Davranış Bilimlerine Giriş. Editör: Enver Özkalp. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A.** (1996). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi: Kaynak Üniteler*. YÖK Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi. Ankara.
- Baykul, Y.** (2000). Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması. ÖSYM Yayınları. Ankara.
- Baysal, A. C.** (1981). Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları. İstanbul.
- Bayrakçeken, S.** (2007). Test Geliştirme. Ölçme ve Değerlendirme. Editör: Emin Karip. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş.** (2001). Deneysel Desenler Öntest- Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş.** (2006). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. ve diğ.** (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi. Ankara.
- Büyükaragöz Ş. ve Çivi C.** (1998). Genel Öğretim Metodları. Öz Eğitim Yayınları. İstanbul.
- Bozdoğan, A. E.** (2007). “*Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi*”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı. Ankara.
- Bozdoğan, A.,E.** (2008). “*İnformal Eğitim Çevrelerine Yapılan Gezilerin Planlanması ve Değerlendirme Çalışmaları: Enerji Parkı Örneği*”.

Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi. Erişim: 10.07.2009, <http://eku.comu.edu.tr//index/4/2/aebozdogan.pdf>

- Çalışkan, H.** (2008). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Derse Yönelik Tutuma, Akademik Başarıya, Kalıcılık Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çalışkan, H.** (2009). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı, 17(4), 448-457. Sakarya.
- Çepni S., Akdeniz, A. ve Keser Ö. F.** (2000). Fen Bilimleri Öğretiminde Bütünleştirici Öğrenme Kuramına Uygun Örnek Rehber Materyallerin Geliştirilmesi, Türk Fizik Derneği 19. Fizik Kongresi, 26-29 Eylül, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çulha, B.** (2006). *Tarihsel Mekânlarda Keşfederek Öğrenme Yoluyla Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı. İzmir.
- Demir, C.** (2001). Müzelerde Çağdaş Pazarlama. Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı. İstanbul.
- Demir, R.** (2005). Sanat Eğitiminde Bir Program Önerisi: Galeri Eğitim Programı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1) 95-104. Ankara.
- Demirel, Ö.** (2006). *Eğitimde Program Geliştirme* (9. Baskı). Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Demirdelen, H.** (2002). Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Eğitim Etkinlikleri. Müzecilik Semineri Bildiriler. T.C. Genelkurmay Başkanlığı (s. 57-160) . İstanbul.
- Demirtaş, A. ve diğ.** (1997). *Sosyal Bilimler Öğretimi*. YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi. Ankara.
- Dewey, J.** (2007). *Deneyim ve eğitim* (Çev: S. Akıllı.). ODTÜ Yayıncılık. Ankara.

- Dilaver, H.H. ve Tay, B.A.** (2008). Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacılık. B. Tay ve A. Öcal, (Der.), *Özel öğretim yöntemleriyle Sosyal Bilgiler öğretimi* (s.92-121). Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Dilek, D.** (2007). Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünme Gelişimi, (3.Baskı). Nobel. Ankara.
- Doğan, N. K.** (1989). Eğitsel Fonksiyonları Açısından Müze Organizasyonu ve Yönetimi Türkiye’de Müzecilik Sorunları, yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Doğan, Y.** (2008). Birinci Elden Kaynakları Sınıfta Etkin Kullanmanın Yolları. *Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, (96) 13-22. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi96/sayi96/96.pdf> erişim: 27.04.2011
- Doğanay, H.** (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Aktif Yayınları. İstanbul.
- Erbay, F.** (1998). “Eğitim Kurumlarının Müzelerin Kurumlaşmasındaki Yeri”. 4. Müzecilik Semineri Bildiriler. 16-18 Eylül. Askeri Müze Harbiye. İstanbul.
- Erden, M.** (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Alkım Yayınevi. Ankara.
- Erdoğan, İ.** (1995). Öğretimde Müzenin Yeri. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Fakültesi. Yaşadıkça Eğitim Dergisi .İstanbul
- Erdoğan, T.** (2003). Türkiye’deki Arkeoloji Müzelerinde Yapılan Eğitsel Faaliyetler. Dönem Projesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara. acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/461/758.pdf adresinden erişim: 24.10.2010
- Erim, G.** (2005). Bursa Anadolu arabaları müzesinde bir araştırma: Müzede sanat eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2) 299-307. Bursa.
- Ekelik, H. G.** (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Faaliyetlerinin Programlanması (Konya Müzeleri Örneği). Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

- Faublée, E.** (1992). *“En sortant de l’école...musées et patrimoine”*. Paris: Centre National de Documentation Pédagogique, Hachette.
- Fer, S. Ve Cırık, İ.** (2007). *Yapılandırıcı öğrenme: Kuramdan uygulamaya*. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- Filiz, N.** (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı. Marmara Üniversitesi. yüksek lisans tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Filipe, G.** (1999). “Museus e Educação: A ação Educativa e Cultural dos Museus com Coleções de Arqueologia”, *O Arqueólogo Português*, 17 (IV Série). Museu Nacional de Arqueologia, (s. 155- 156). Lisbon
- Gartenhaus, Alan R.** (2000). *Yaratıcı Düşünme ve Müzeler*. (Çev. Ruhiser Mergenci, Bekir Onur.)Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara.
- Gerçek, F.** (1999). *Türk Müzeciliği*. Kültür Bakanlığı Yayınları 2327. Yayınlar Dairesi Başkanlığı Başvuru Kitaplar Dizisi. No. 65. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.
- Geleş, F.** (2002). Kültürel Şekillenmede, Avrupadan Örneklerle Oyuncak Müzelerinin Rolü. T.C. Genelkurmay Başkanlığı. (s.166-169). İstanbul.
- Güleç, S. ve Alkış, S.** (2003). *“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İleitişimsel Boyutu”*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: XVII, sayı:1. Bursa.
- Gökkaya, A.K. ve Yeşilbursa C.C.** (2009) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi.7 (2), 483-506. erişim: 18.08. 2010.
http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2009_cilt7/sayi_2/483-506.pdf
- Gökmen, C. O.** (2004). *“İlköğretim 1. Kademedeki Müzelerin Öğretim Ortamı Olarak Yeri”*, Tezsiz yüksek lisans projesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Gürçay, H.** (1968). “Türkiye Müzeleri”. *Önasya Dergisi*. 3/32

- Gürkan, T.** (2004). İlköğretim II. Kademe Eğitiminde Müze Eğitiminin Önemi Üzerine Araştırma (Bursa Örneğinde), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Hanley, S.** (1994). *On Constructivism*.
<http://www.towson.edu/csm/mctp/Essays/> adresinden erişim: 26.06.2010
- Hannu, S.** (1993). Science Centre Education. Motivation and Learning in Informal Education. Research Report 119. Helsinki University Department of Teacher Education. Finland.
- Hein, G. E.** (2002). *Learning In The Museum. Learning in the museum*. Taylor & Francis e-Library.
- Hein G. E.** (2004). John Dewey And Museum Education. Ekim. MA. 02138 Cambridge.
- Hooper – Greenhill, E.** (1992). “*Museums and The Shaping of Knowledge*”, 1st ed. Routledge. London.
- Hooper- Greenhill, E.** (1999). Müze ve Galeri Eğitimi. (Edt: Bekir Onur) , Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No:4, Ankara.
- Howe, K. R. ve J. Berv,** (2000). “Constructing Constructivism, Epistemological and Pedagogical”. (Ed. D.C. Phillips) *Constructivism in Education: Opinions and Second Opinions on Controversial Issues*. Illinois: The University of Chicago Press. 19- 40. Chicago.
- Işık, H.** (2008). İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih İle İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi. Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi.
http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt1/sayi4/sayi4pdf/ISIK_hasan.pdf
 Adresinden erişim: 11. 09. 2011
- ICOM** (2007). Development of the Museum Definition According to ICOM Statutes
<http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html>.
 Adresinden erişim: 23.09.2009

- İbret, B. Ü., Bayraktar, M., Kocaman, H.** (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branş Dersliği Uygulamasına İlişkin Görüşleri. www.iconte.org adresinden erişim: 12.08.2011
- Karasar, N.** (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları. Ankara.
- Keser, Ö. F. ve Akdeniz, A. R.** (2003) Bütünleştirme Öğrenme Ortamlarında Öğretim Etkinliklerinin Planlanması ve Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Antalya.
- Kıldan, O.** (2008). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Okul Öncesi Öğretmenlerine Verilen Hizmet İçi Eğitimin Öğretmen- Çocuk ve Öğretmen- Ebeveyn İlişkilerine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Eğitimi Bölümü. Ankara.
- Kolb, D. A.** (1984) Experiential Learning: Experience AS The Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall Inc.(s. 58- 68)
- Kuşan, Y. Ç.** (2005). *Türk İslam Eserleri Müzesi'nde milli eğitim müfredatı doğrultusunda ilköğretim öğrencilerine yönelik eğitim programı hazırlama projesi*. Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kuruoğlu, N.** (2002). Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15 (1) (s. 275-285). Bursa.
- Masaracı, Y.** (2002). *“Müzelerin Eğitim Etkinliklerindeki Öneminin Karikatür Müzeleri Örneklerinde İncelenmesi”*. Müzecilik Semineri Bildiriler. T.C. Genelkurmay Başkanlığı. (s.85-89). İstanbul.
- M.E.B.,** (1998). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle İlgili Kararı S.62. Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- M.E.B.,** (2005). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu. Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- M.E.B.,** (2008). Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programı. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretmenler Portalı, Erişim: 13.07.2009, <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/>

- M.E.B.**, (2008). TTKB. İlköğretim 1.-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ve Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze İle Eğitim, Erişim: 12/12/2009, <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/>
- M.E.B.**, (2009). Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Klavuzu. <http://ttkb.meb.gov.tr/program>. adresinden erişim:11.09.2011
- Mercin, L.** (2002). “*Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Mitchell, Sue.** (Edt). (1996) ‘ Object Lessons: The role of Museums in Education’, HMSO, Scottish Museums Council. Edinburgh.
- Modan, A.** (1995). Psikoloji Müzeye Giriyor. Siyah Beyaz Gazetesi. Yayın tarihi: 26.10. 1995.
- Morse, G., Roberts, D., Szesze, M. & Wayne, V.** (2004). Montgomery County Public Schools. Science Teacher’s Handbook, 36.
- O.D.T.Ü** Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları. Ankara. www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Nurgul%20Ugur.doc erişim: 11.01.2010
- Onur, B.** (2003). “*Müze Eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar*”, Müze Eğitimi Seminerleri (I), Vehbi Koç Vakfı. Antalya.
- Oruç, S. ve Altın, B. N.** (2008). Müze Eğitimi Ve Yaratıcı Drama. <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/makaleler.asp?dosya=111> adresinden erişim: 17.04.2011
- Özden, Y.** (2003). Öğrenme ve Öğretme. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Özkan, B.** (2001). “*Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarında Özgün Etkinlik ve Materyal Kullanımının Etkililiği*”. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Öztürk, Ç.** (2008). Coğrafya Öğretiminde 5E modelinin Bilimsel Süreç Becerilerine, Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Öztürk, C.** (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Yapılandırmacı Bir Yaklaşım. Pegem A yayıncılık. Ankara.
- Paris, S. G. ve Hapgood, S. E.** (2002). Children Learning with Objects in Informal Learning Environments. S, Paris (Edit.), Perspectives on object-centered learning in museums . Lawrence Erlbaum Associates. (37-54). A.B.D.
- Paykoç, F.** (2003). Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları: Tarihçe Ve Örnekler. *Müze Eğitim Seminerleri (1)* (s. 49-59). Suna-İnan Kıraç Vakfı Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Kongre, Sempozyum, Seminerler Dizisi:1. Antalya.
- Philps, D.C. ve Soltis, F. J.** (2005) Öğrenme: Perspektifler, Nobel Yayın Dağıtım Ankara.
- Pinto, H.** (2007). “*Kimlik Sorunu: Çocukları Yerel Tarih Mirası Hakkındaki Görüşleri*”. 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi. (Edt. M. Safran ve D. Dilek). Yeni İnsan Yayınevi. (s.118-130). İstanbul.
- Rapp, H. W.** (2005). Inquiry –Based Environments For The Inclusion Of Students With Excepsional Learning Needs. Remedial And Special Education. Vol.26 (5), (s.297-310)
- Rebetez, P.** (1969). Bir Müze Nasıl Ziyaret Edilir? M.E.B., Talim Terbiye Dairesi Araştırma ve Değerlendirme Bürosu. Ankara.
- Rose, H. T.** (1958). Müzeler ve Öğretmen. Maarif Basımevi. (s.7-13). Ankara.
- Saban, A.** (2002). Öğrenme Öğretme Süreci. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Safran, M, ve Ata, B.** (1998). Okul Dışı Tarih Öğretimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*, 87-94. Ankara.
- Safran, M.** (2006). Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler. Gazi Kitapevi. Ankara.
- San, İ.** (2001). “*Müze Kültürü, Sanat Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk Başlıklı Açık Oturum Konuşması*”. Müze Kültürü, Sanat Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk. Müzeciler Derneği Yayınları. No:3, (s.4-10). Ankara.

- Saygın, Ö.** (2003) Lise 1 Biyoloji Dersi Hücre Konusunun Öğretimine Yapılandırmacı Yaklaşımın Etkisi. Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Semenoğlu, N.** (2005). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim* (12. Baskı). Gazi Kitabevi. Ankara.
- Seyirci, M.** (1981). Atatürk ve Çağdaş Müzeciliğimiz, Türkeli Yayınları: 8, Afyon.
- Seidel, S. ve Hudson, K.** (1999). Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik Uluslar arası İki Çalışma Raporu,(Çev. Bahri Ata). Ankara.
- Shabbar N.** (2001). “Çocuklar İçin Müze Eğitimi”. Kent, Toplum, Müze Deneyimler ve Katkılar. (Der: B. Mardan). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. (s. 68-73). İstanbul.
- Sönmez, V.** (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Klavuzu. Anı yayıncılık, Ankara.
- Sözer, E.** (1998) Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Stone, P. ve Molyneaux, B.** (1994). ‘ The Presented Past: Heritage, Museums and Education’.London,Routledge. <http://www.google.com/books?erişim:27.04.2011>
- Schunk, D.H.** (2009). *Öğrenme Teorileri* (5. Baskıdan çeviri) (M. Sahin, M.Y. Demir, K. Celasun, Z.H. Kaçkar, E. Üzümcü, B.E. Sahin, Çev.). Nobel Yayınları. Ankara.
- Şimşek, N., Aydınözü, D., İbret, B. Ü.** (2009). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Müfettiş Tutumları. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:17, No:2, (s.513-524) erişim: 14.08.2011
www.kefdergi.com/pdf/cilt17_no2_2009mayis/17_11.pdf
- Şahan, M.** (2005). Müze ve Eğitim. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi sayı:4, cilt:3. www.tebd.gazi.edu.tr/c3s4.html. erişim: 26.10.2010
- Tavşancıl, E.** (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Nobel Yayınları. Ankara.

- Taş, H.İ.** (2007). Coğrafya Eğitimi. Aktif Yayınları. İstanbul.
- T.C.K.B.**,(2011). Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği. adresten erişim: 10.10.2011
<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-41691/eski2yeni.html>
- Tekin, H.** (2004). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Yargı Yayınevi. Ankara.
- T.T.K.B.** (2009). Müze Eğitimi. Eğitime Yeni Bir Soluk: Müzeler.
<http://ttkb.meb.gov.tr/yenicalismalar/muze/muze.htm>. adresten erişim:
 24.04.2010
- Uğur, N.** (2004). ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları müze eğitimi uygulamaları <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/> web sitesi erişim: 27 Nisan 2010
- Utku, Ç.** (2008). İlköğretim 5. Sınıf Düzeyi Sanat Eğitiminde Müze Eğitiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Ülgen, G.** (2001) Kavram Geliştirme: Kuramlar ve Uygulamalar. (3. Baskı) Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Vardar, N. A.** (1996). “*Müze ve Müzecilik Kültürü*”, Kuruluşunun 150’nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III Bildirileri. 24- 26 Eylül 1996 İstanbul. Genelkurmay Basımevi. Ankara.
- Yanpar, T.** (2006). “*Etkili ve Anlamlı Öğrenme İçin Kurumsal Yaklaşımlar ve Yapılandırıcılık.*” Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi.(Edt. Cemil Öztürk)Pagem A Yayıncılık. (s.85-109). Ankara.
- Yeşilbursa, C. C.** (2006). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihi Yerlerin Kullanarak Tarih Konularının Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Yeğen, G.** (2002). Yaratıcı Drama. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/wu1.pdf> erişim: 02.02.2011
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (1999) Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınevi, Ankara
 Yılmaz, H. ve Çavaş, P. H. (2003) İnşacı Perspektife Göre 4 E Fen Öğretim Döngüsü. Ege Eğitim Dergisi, 1, İzmir.

- Yurdakul, B.** (2005). Yapılandırmacılık. Ö. Demirel, (Der.), *Eğitimde Yeni Yönelimler* (2. Baskı) (s.39-65). Pagem A Yayıncılık. Ankara.
- Yücel, E.** (1999). Türkiye’de Müzecilik. Arkeoloji ve Sanat Yayınları. Başvuru ve El Kitapları Dizisi:5. Kanaat Matbaası. İstanbul.
- Zilcioğlu, Ş.** (2008). Çocuk Müzeleri ve Müze Eğitimi, Ürün Yayınları. No:152. Ankara.
- Wella, Y.** (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler öğrencileriyle tarihsel kaynakları kullanmak. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, (66-67), <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi66-67/index-vella.htm> web sitesinden erişim: 2 Temmuz 2011
- Wilder, M. ve Shuttleworth, P.** (2005). Cell Inquiry: A 5E Learning Cycle Lesson. Science Activities. Winter, vol:41, No:4, (37-43).

EKLER

EK -1. Kişisel Bilgiler Formu Örneği

Tarih: .../.../...

Sevgili Öğrenciler;

Bu form sizinle ilgili çeşitli bilgiler edinmek üzere hazırlanmıştır. Burada vermiş olduğunuz cevaplar gizli tutulacak ve isimleriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır. Bu yüzden sorulara cevap verirken samimi bir şekilde cevap vermeye çalışınız. Soruları cevaplarken önce soruyu dikkatlice okuyunuz. Sonra sorunun karşısında ya da altında bulunan seçeneklerden durumunuza en uygun olanın önündeki parantez içine (X)işareti koyunuz.

Lütfen cevapsız soru bırakmamaya özen gösteriniz!

Derslerinizde başarılar dilerim.

Sebahat ÇERKEZ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

1. Adınız ve Soyadınız:

2. Cinsiyetiniz : ()a. Kız ()b. Erkek

3. Yaşınız :

4. Sınıfınız :

5. Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?

() a. 577 TL ve daha az	() d. 1001 TL – 1250 TL arası
() b. 578 TL – 750 TL arası	() e. 1251 TL – 1500 TL arası
() c. 751 TL – 1000 TL arası	() f. 1501 TL ve daha yukarısı

6. Anne ve babanızın eğitim durumları:

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
a. Okur – yazar değil	()	()
b. Okur – yazar	()	()
c. İlkokul mezunu	()	()
d. Ortaokul mezunu	()	()
e. Lise mezunu	()	()
f. Üniversite/ Yüksekokul mezunu	()	()
g. Üniversite Üstü eğitim	()	()

7. Anne ve babanın meslekleri nedir? Cevabınız diğer ise parantez içine yazınız.

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
a. Memur	()	()
b. Öğretmen	()	()
c. Emekli	()	()

- d. İşyeri Sahibi () ()
 e. İşçi () ()
 f. Serbest Meslek () ()
 g. Ev hanımı ()
 h. Diğer (.....)

8. Şuanda okul dışında herhangi bir özel dershaneden ya da özel öğretmenden Sosyal Bilgiler dersi alıyor musun?

- () a. Evet () b. Hayır

9. Daha önce müze ziyaretinde buldunuz mu?

- () a. Evet () b. Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise, müze ziyaretlerinin size yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?

- () a. Evet () b. Hayır () c. Emin Değilim

10. Yaptığımız herhangi bir araştırma ile ilgili müzelerden yararlandınız mı?

- () a. Evet () b. Hayır

11. Bulduğunuz ilde kaç tane müze olduğunu biliyor musunuz? Cevabınız evetse noktalı yere isimlerini yazınız.

- () a. Evet () b. Hayır

.....

EK-2: Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Sevgili öğrenciler;

Bu ölçekte, sizlerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik duygu ve düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmış cümleler bulunmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her bir cümleyi okuduktan sonra, cümlelere ne derece katıldığınızı belirtmek için cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olanına **(X)** işareti koyarak işaretleyiniz. Cümlelerin hiçbirini cevapsız bırakmayınız. Her cümle için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz. Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ad ve Soyadı: **Sınıf:**.....

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler dersi beni düşünmeye yönlendiriyor.	5	4	3	2	1
2. Sosyal Bilgiler Dersinden öğrendiğim bilgileri günlük hayatta kullanmaktan hoşlanıyorum.	5	4	3	2	1
3. Sosyal Bilgiler dersinde işlenen konular zor olduğu için dersi anlamakta zorlanıyorum.	5	4	3	2	1
4. Sosyal Bilgiler ders konuları ilgimi çekmiyor.	5	4	3	2	1
5. Sosyal Bilgiler dersinde merak ettiğim konuları öğreniyorum.	5	4	3	2	1
6. Sosyal Bilgiler dersinde Konuların azaltılmasını istiyorum.	5	4	3	2	1
7. Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularını öğrenmek çok hoşuma gidiyor.	5	4	3	2	1
8. Sosyal Bilgiler dersinin çevre bilinci kazanmamda etkili olduğuna inanıyorum.	5	4	3	2	1
9. Sosyal Bilgiler dersinin çok zevkli geçtiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1

10. Sosyal Bilgiler dersinin günlük yaşamda kullandığımız bilgileri öğrettiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
11. Sosyal Bilgiler dersi benim en çok sevdiğim derstir.	5	4	3	2	1
12. Sosyal Bilgiler dersi konularının herkes tarafından öğrenilmesine gerek olmadığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
13. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimin gerçek yaşama ilişkin bilgilerimi artırdığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
14. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimin beni sosyal yaşama hazırladığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
15. Sosyal Bilgiler dersi konularının arkadaşlarımla tartışmak için uygun olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
16. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğim bilgilerin geleceğime yön vereceğine inanıyorum.	5	4	3	2	1
17. Sosyal Bilgiler dersindeki bazı konular bana çok sıkıcı geliyor.	5	4	3	2	1
18. Sosyal Bilgiler dersinde tarihleri ezberlemekte çok zorlanıyorum.	5	4	3	2	1
19. Sosyal Bilgiler ders saatlerinin azaltılması gerektiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
20. Sosyal Bilgiler dersinde kullandığım yazılı kaynakların araştırma becerisini geliştirdiğine inanıyorum.	5	4	3	2	1
21. Sosyal Bilgiler dersinde kendimi çok huzursuz hissediyorum.	5	4	3	2	1
22. Sosyal Bilgiler dersindeki konuları öğrenirken çok eğleniyorum.	5	4	3	2	1
23. Sosyal Bilgiler dersinde sınıftaki en başarılı	5	4	3	2	1

öğrencilerden biri olduğuma inanıyorum.					
24. Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular barındırıyor.	5	4	3	2	1
25. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimin kendime olan güven duygumu artırdığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
26. Sosyal Bilgiler ile ilgili kitap, dergi, ansiklopedi, İnternet vb. yayınları okumayı seviyorum.	5	4	3	2	1
27. Sosyal Bilgiler dersinde okumak, yazmak ve anlatmak hoşuma gitmeyen çalışmalardır.	5	4	3	2	1
28. Sosyal Bilgiler dersi konularının hayata bakışım üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
29. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin herkesin ihtiyacı olan bilgileri içerdiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
30. Sosyal Bilgiler dersinde zamanın çok çabuk geçtiğine inanıyorum.	5	4	3	2	1
31. Sosyal Bilgiler dersi konularının zorluğu nedeniyle en fazla korktuğum derstir.	5	4	3	2	1
32. Sosyal Bilgiler dersi olmasa öğrenciliğin daha zevkli olacağına inanıyorum.	5	4	3	2	1
33. Sosyal Bilgiler dersi konularının çok karışık ve zor olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1

EK-2: “Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesi” Akademik Başarı Testi

Sevgili Öğrenciler,

*Aşağıda Sosyal Bilgiler dersi **Ekonomi ve Sosyal Hayat** ünitesiyle ilgili cevaplandırmanızı istediğimiz **40 soru** vardır. Bu testin sonuçları Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde yapılmakta olan Sosyal Bilgiler öğretimini daha etkili ve verimli hale getirmeyi amaçlayan bir araştırmada kullanılacaktır.*

Ancak araştırmanın amacına ulaşması için, sizin doğru cevabı vermek için göstereceğiniz çaba ve dikkate bağlı bulunmaktadır. Lütfen soruları dikkatle okuyunuz ve size en uygun gelen seçeneği yuvarlak içine alınız.

Süre: 40 dakikadır.

Yardımlarınız için hepinize şimdiden teşekkür eder, başarılar dilerim.

Sebahat ÇERKEZ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Adı ve Soyadı :

Okul :

Sınıf :

Şube :

SORULAR

1) Osmanlı Devleti’nde köylü toprağını iyi kullanmaz ve üç yıl arka arkaya boş bırakırsa, toprağı kullanma hakkı elinden alınır ve başkasına verilir.

Bu durum Osmanlı Devleti’nin aşağıdakilerden hangisine önem verdiği göstergesidir?

- A. Sosyal sınıf ayrımına
- B. Ülke bütünlüğünü sağlamaya
- C. Üretimde sürekliliği artırmaya
- D. Özel mülkiyet hakkının gelişmesine

2) İnsanlar; üzerinde yaşadıkları, yurt edindikleri topraklardan kolay ayrılamazlar. Kuraklık, doğal afetler, dış baskılar gibi güçlükler, toplumların yeni yerleşim yerleri aramalarına yol açmıştır.

Parçada aşağıdakilerden hangisinin daha çok konu edildiği söylenebilir?

- A. İnsanların güçlüklerle mücadelesi

- B. İnsanların göç etme nedenleri
- C. Yerleşik yaşama nasıl geçildiği
- D. Toplumsal gelişmelerin insanları nasıl değiştirdiği

3) Aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılâbının Osmanlı Devleti üzerine etkilerinden biri değildir?

- A. Osmanlı Devleti açık bir pazar haline geldi.
- B. Osmanlı devleti ham madde ve pazar bulmak için sömürgecilik faaliyetlerine girişti.
- C. El üretiminin malları, Avrupa'nın bol ve ucuz mallarıyla rekabet edemedi.
- D. Osmanlı ekonomisi dışa bağımlı hale geldi.

4) Coğrafi keşifler sonucunda meydana gelen,

- I. Baharat ve İpek yollarının önemini kaybetmesi
- II. Ümit Burnu ve Hint deniz yolunun bulunması
- III. Akdeniz, ticari önemini yitirmesi, Atlas Okyanusundaki Limanların önem kazanması
- IV. Doğuda keşfedilen yeni yerlerden Avrupa'ya bol miktarda altın, gümüş gibi değerli eşyaların gelmesi

Gelişmeler ayrı ayrı düşünüldüğünde yukarıdakilerden hangilerinin ekonomik durumu etkilediği söylenebilir?

- A. Yalnız I
- B. I ve III
- C. I ve IV
- D. I, II, III ve IV

5) -Avrupalılar coğrafi keşifler sonunda keşfettikleri yerlerde sömürge imparatorlukları kurması,

-Osmanlı Devleti'nin tarih boyunca üç kıtaya yayılıp Viyana kapılarına kadar dayanması,

Aşağıdakilerden hangisinin kanıtı olarak gösterilebilir?

- A. Devletlerin işbirliği içerisinde olduğunun
- B. Demokrasi anlayışının
- C. Toprağa sahip olmanın öneminin
- D. Milli devletlerin kurulmaya başladığının

6) Türkiye'de erozyon fazlalığından aşağıdakilerden hangisi en az etkilenir?

- A. Yerleşme
- B. Tarım
- C. Doğal çevre
- D. Barajlar

7) Aşağıdakilerden hangisi teknolojinin insan hayatındaki önemini kanıtlar nitelikte değildir?

- A. Telefon, mikrofon, telsiz, bisiklet, daktilo gibi birçok yenilik günlük yaşamda yerini almıştır.
- B. Buharlı traktörlerin yapılması tarımsal alanda kolaylık sağlamıştır.
- C. Sanayileşme el sanatları ve zanaatkârların önemini yitirmesine neden olmuştur.
- D. Buhar, demir ve kömürün kullanılması demiryolu çağını açmıştır.

8) Akdeniz limanları ile baharat ve ipek yolunun önemini kaybetmesi aşağıdaki olaylardan hangisinin sonucunda olmuştur?

- A. İstanbul'un Fethi
- B. Sanayi İnkılâbı
- C. Coğrafi keşifler
- D. Süveyş Kanalı'nın açılması

9) Aşağıdakilerden hangileri teknolojik gelişmelerin insan yaşamındaki olumlu sonuçlarıdır?

- I. Tarımda makine kullanımı sonucunda insan gücüne gereksinimin azalmasıyla köyden kente göçün olması.
 - II. El emeğine dayalı iş kollarının önemini yitirmesi
 - III. Fabrikaların kurulmasıyla günlük yaşamın çerçevesi değişti.
 - IV. Taşımacılık alanındaki gelişmeler ulaşımı kolaylaştırdı.
- A. Yalnız III B. I ve III C. III ve IV D. I, II, III ve IV

10) Aşağıdaki tabloda, Türkiye'nin 1927- 2000 yılları arasındaki toplam nüfus, tarımsal nüfus ve tarımsal nüfus oranı ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Yıl	Toplam Nüfus	Tarımsal Nüfus	Tarımsal Nüfus Oranı (%)
1927	13 648 000	10 342 000	75,7
1960	27 755 000	18 895 000	68,1
1970	35 605 000	21 914 000	65,1

1980	44 736 000	25 092 000	56,1
1990	56 473 000	23 147 000	40,9
1997	62 606 000	21 870 000	34,9
2000	67 803 927	23 797 653	35,1

Tablodaki bilgilere göre, aşağıdakilerden hangi söylenemez?

- A. Toplam nüfus sürekli artmıştır.
- B. Tarımsal nüfusun en az olduğu yıl, 1927'dir.
- C. Tarımsal nüfus sürekli artarken tarımsal nüfus oranı sürekli azalmıştır.
- D. 1980 yılında çalışan nüfusun yarısından fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır.

11) "Osmanlı Devleti'nde halkın sanat ve meslek alanında yetişmelerini, ahlaki yönden gelişmelerini , piyasada bulunan malların kalitesinin korumasını sağlayan kuruluşa.....denir." Noktalı yere aşağıdakilerden hangisinin gelmesi doğru olur?

- A. Lonca
- B. Ahi teşkilatı
- C. Divan-ı Hümayun
- D. Sivil toplum Kuruluşu

12) - Devşirme kökenli öğrenciler bu okulda eğitimini tamamlayıp sarayda kademe kademe yükselir.

- Saray okuludur.
- Fatih Sultan Mehmet tarafından açılmıştır.

Bu bilgiler aşağıdaki kurumlardan hangisine aittir?

- A. Enderun
- B. Vakıf
- C. İmaret
- D. Külliye

13) I. Dernekler

II. Meslek liseleri

III. Belediyelerin meslek edindirme kursları

Günümüzde meslek edindirme görevini yukarıdaki kurumlardan hangileri üstlenmiştir?

A. Yalnız I

B. Yalnız II

C. II ve III

D. I, II ve III

14) **Aşağıdakilerden hangisi günümüzde tarım olanaklarını artırmak için yapılan çalışmalardan değildir?**

A. Tarımda insan gücü çalıştırma

B. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

C. Sulama tesisleri

D. Toprak Mahsulleri Ofisi, Tarım kooperatiflerinin kurulması

15) Günümüzde sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlardan bağımsız çalışan politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda çalışan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kar amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve üyelik ödemeleriyle sağlayan kuruluşlardır.

Aşağıdaki kuruluşlardan hangisi sivil toplum kuruluşu niteliği taşımaz?

A. Tema

B. RTÜK

C. Türk Eğitim Vakfı

D. Kızılay

16) **Türkiye’de toprağın en önemli kullanım alanı aşağıdakilerden hangisidir?**

A. Tuğla üretimi

B. Arıcılık

C. Tarım faaliyetleri

D. Seramik yapımı

17) Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren günümüze kadar olan dönemde kol gücüne olan bağımlılık azalmıştır. **Bu durumun ortaya çıkmasında, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?**

A. Tarım ürün çeşitliliğinin artması

B. Tarım arazilerinin genişlemesi

C. Tarımda makine kullanımının artması

D. Tarımda sulama olanaklarının artması

18) Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de sanayinin geliştiğini gösteren kanıtlar arasında gösterilemez?

- A. Teknoloji kullanımının yaygınlaşması
- B. Bazı tarım ürünlerinin ithal edilmesi
- C. Enerji tüketiminin artması
- D. Ham madde ihtiyacının artması

19) Ham maddelerin veya yarı işlenmiş maddelerin fabrikalarda işlenip kullanılabilir duruma getirilmesine.....denir. Boşluğa hangisi gelmelidir?

- A. Sanayi
- B. Ticaret
- C. Maliyet
- D. Ekonomi

20) Aşağıdakilerden hangisi, tarihteki önemli ticaret yollarından biri değildir?

- A. İpek yolu
- B. Kral Yolu
- C. Baharat Yolu
- D. Avrupa yolu

21) Mesleğinde başarılı ve saygın bir insanın özellikleri arasında, aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A. Zamanı en iyi şekilde kullanır.
- B. İşini severek yapar.
- C. Yaptığı işe başka insanların saygı duymasını istemez.
- D. Diğer insanlarla etkili bir iletişim kurar.

22) Atatürk, “Efendiler, vakıfların var oluş esprisi göz önüne alındığında; bunun dini müesseseler ile beraber hizmet ve sosyal dayanışmayı hedeflediği ortaya çıkar” demiştir. Bu, sözüyle vakıfların aşağıdakilerden hangisine hizmet etmesi gerektiği vurgulanmıştır?

- A. Ekonomik kalkınmayı hedeflemesi
- B. İnsanlarda güven duygusunu artırması
- C. İnsanların hayat seviyesini yükseltmesi
- D. Toplumsal birlikteliği sağlaması

23) Tarım teknikleri günümüzde oldukça gelişmiştir. Aşağıdakilerden hangisi modern tarım araç gereçleri arasında yer almaz?

- A. Karasaban
- B. Pulluk
- C. Traktör
- D. Biçerdöver

- 24) •Doktor
•Öğretmen
•Psikolog

Mesleklerini seçen bir insanın,

- I. İnsan sevgisi ile dolu olmak
II. Araştırmayı ve incelemeyi sevmek
III. İnsan ilişkilerinde başarılı olmak

Özelliklerinden hangilerini taşıması gerekir?

- A. Yalnız I B. I ve II C. II ve III D. I, II ve III

25) Boğazların tam anlamıyla Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girmesi aşağıdaki bölgelerden hangisinin fethi ile sağlanmıştır?

- A. Sinop B. Kıbrıs C. Çanakkale D. İstanbul

- 26) I. e- posta
II. İnternet
III. telgraf

Yukarıda verilenlerden hangileri günümüzde teknolojinin gelişmesi ile yaygınlaşan araç gereçlerdendir?

- A. Yalnız I B. I ve II C. Yalnız III D. I, II ve III

27) Günlük hayatta kullandığımız pek çok alet sanayileşme sonrasında ortaya çıkmıştır. Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin ortaya çıkmasında sanayileşme etkili olmamıştır?

- A. Otomobilin B. Seramiğin C. Bilgisayarın D. Traktörün

28) Sanayi tesislerinin yoğun olduğu yerlerde nüfus oranı fazladır. Aşağıdaki şehirlerden hangisinde belirtilen durumun varlığından söz edilemez?

- A. İstanbul B. İzmit C. Bursa D. Trabzon

29) Osmanlı Devleti'nde vakıflar, sosyal hizmetleri yerine getiren kurumlardır. Buna göre vakıfların aşağıdaki alanlarından hangisine yönelik hizmet verdiği söylenemez?

- A. Eğitim
B. Sağlık
C. Konut edindirme

D. Ülke güvenliği

30) - Haksız rekabeti önlerdi.

- Mesleki eğitim verirdi.

- Standart fiyat uygulaması (narh) ile tüketiciyi korurdu.

Özellikleri verilen kurum aşağıdakilerden hangisidir?

A. Ahi teşkilatı

B. Medrese

C. Zaviye

D. Enderun

31) Aşağıdakilerden hangisi sosyal hizmet amaçlı çalışan kurumlardan biri olduğu söylenemez?

A. İmaret

B. Tersane

C. Külliye

D. Şifahane

32) Dikiş, nakış, çocuk bakımı gibi konularda eğitim veren meslek lisesi aşağıdakilerden hangisidir?

A. Kız meslek lisesi

B. Turizm ve otelcilik meslek lisesi

C. Sağlık meslek lisesi

D. Endüstri meslek lisesi

33) (I) Meslek seçiminde dikkat edilmesi gerekenlerden biri mesleğin bireyin kişilik özelliklerine uygun olmasıdır. (II) Meslek seçimi yapılırken o mesleğin ülkedeki ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı göz önünde bulundurulmalıdır. (III) İnsanlara yardım etmekten hoşlananlar öğretmenlik, tıp, sosyal hizmetler gibi mesleklere yönelebilir. (IV) İkna yeteneği bulunan bir insan avukatlık, gazetecilik, sigortacılık mesleklerinden birini seçebilir.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümleler sırasıyla okunduğunda, kaç numaralı cümle parçanın anlam bütünlüğünü bozmaktadır?

A. I

B. II

C. III

D. IV

34) I. Bilgi birikimi

II. Kabiliyet (yetenek)

III. istekler

Verilenlerden hangileri meslek seçiminde önemlidir?

A. Yalnız I

B. I ve II

C. II ve III

D. I, II ve III

35) Aşağıdaki ortaöğretim kurumlarından hangilerinden mezun olan kişi bir iş kolunda çalışabilecek mesleki beceriyi kazanamaz?

A. Endüstri Meslek Lisesi

- B. Sağlık Meslek Lisesi
- C. Genel liseler
- D. Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

36) coğrafi keşiflerin gerçekleşmesinde,

- I. matbaa
- II. pusula
- III. barut

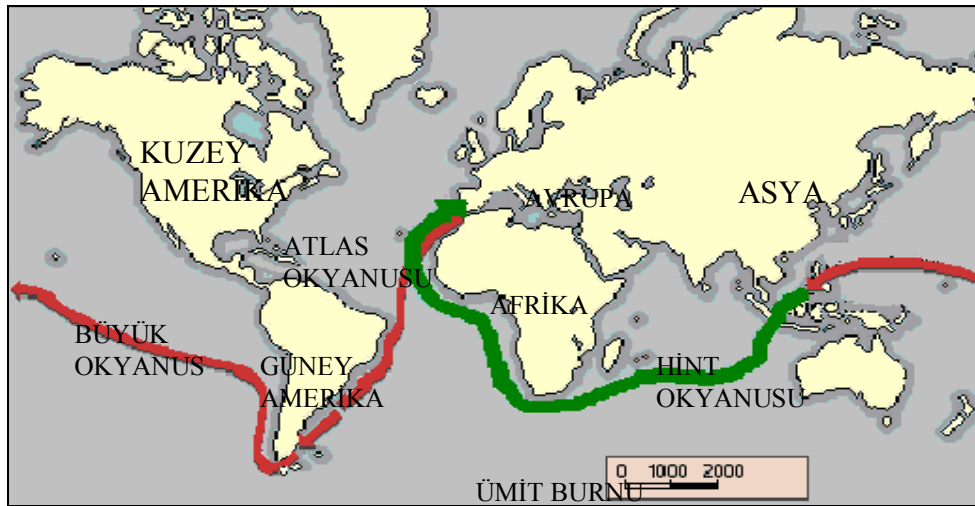
İcatlarından hangilerinin doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

- A. Yalnız I
- B. Yalnız II
- C. I ve III
- D. II ve III

37) Coğrafi keşiflerden sonra pek çok yeni bitki türleri ile tanışıldı. Aşağıdaki bitkilerden hangisi bunlardan biri değildir?

- A. Kahve
- B. Patates
- C. Tütün
- D. Buğday

38)

Yukarıdaki haritada çizgilerle belirtilen yolculuk Coğrafi keşiflerin aşağıdaki aşamalarından hangisini belirtmektedir?

- A. Ümit Burnu ticaret yolunun bulunması
- B. Amerika'nın keşfedilmesi
- C. Avustralya ve Yeni Zelanda'nın bulunması
- D. Dünya'nın etrafının dolaşılması

39) Mimarlık, resim, heykel, grafik, tekstil, seramik, beden eğitimi, tiyatro vb. meslekler aşağıdaki hangi alanla ilgilidir?

- A. İdare ve ekonomi alanı
- B. Edebiyat ve dil alanı
- C. Güzel sanatlar alanı
- D. Sosyal bilimler alanı

40)

İnsanlar topraklardan çeşitli şekillerde yararlanırlar. Kimileri tarım ürünleri yetiştirmek için, kimileri sanayide ham madde olarak, kimileri ormancılıkta, kimileri de çayır ve mera alanı olarak kullanır. Ben bir çobanım, hayvanlarımı otlatır, onların sütünden, etinden ve yününden yararlanırım.

Resimdeki çoban, topraktan yararlanmada aşağıdakilerden hangisinden söz etmemiştir?

- A. Ulaşım yollarında kullanma
- B. Tarım ürünlerini yetiştirme
- C. Çayır ve mera alanı olarak kullanma
- D. Çimento, seramik ve cam sanayi gibi alanlarda ham madde olarak kullanma

---TEST SONA ERMIŞTİR---

--TEŞEKKÜRLER--

EK-3: Müze Eğitimi Ders Planı (Yapılandırmacı 5e Modeli)

OKUL :İlköğretim Okulu

SINIF :

ÖĞRETMENİN ADI :

MALZEME : Toprak kaplar

ÜNİTE : **Ekonomi ve Sosyal Hayat**

SÜRE : 40 + 40 dakika

KAYNAK, ARAÇ VE GEREÇLER : Toprak kaplar, “Püf Noktası” adlı öykü, Öğrenci Çalışma kâğıdı, Öğretmen Çalışma kâğıdı, kil ya da oyun hamuru

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI :

1. Teknolojinin insan yaşamındaki yerini ve önemini kavrarlar.
2. Toprak kapların tarihsel gelişimi hakkında bilgi edinirler.
3. Dönemin koşullarını yansıtan bir hikâyeyi düzgün cümlelerle tamamlar.
4. Toplumsal sorunlara ilgi duyar, bu sorunların çözümü konusunda öneriler geliştirir
5. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.

GİRİŞ:

Öğrenciler Pişmiş toprak kap örneklerinin önüne toplanır. Öğrenciler iki gruba ayrılır ve birbirlerine yüzleri dönük olarak karşılıklı durmaları istenir. Önce ilk grup öğrencilerinin heykeltıraş diğer grup öğrencilerinin ise çamur olduklarını hayal etmeleri istenir. Heykeltıraş rolünü üstlenen öğrenciler doğaçlama diğer çamur rolünü alan arkadaşlarına şekil verirler. Daha sonra diğer grupla roller değiştirilir. Öğrencilerin zihinlerinde oluşan sorulara yanıtlar aranır.

KEŞFETME:

Öğrencilere hiçbir müdahale yapılmadan özgürce eserleri incelemeleri ve notlar almaları sağlanır. Aşağıdaki sorular yöneltilerek öğrencilerin yanıtları “doğru” veya “yanlış” gibi değerlendirmeler yapılmadan dinlenir.

1. Bu nesnelere gördüğünüzde ilk olarak aklınıza ne gibi sorular geliyor?
2. Gördüğümüz bu objeler hangi malzemeler kullanılarak yapılabilir?
3. Başka hangi toprak üretim araçlarını biliyorsunuz?
4. Toprak ile başka neler yapılabilir ve üretilebilir?
5. Günümüzde topraktan ürün elde etmek için hangi yöntemler kullanılmaktadır? Örnekler verebilir misin?
6. İnsanlara ne gibi yararlar sağlamış olabilir?
7. Bu objenin icadı yaşamımızı nasıl etkilemiş olabilir?

AÇIKLAMA:**Drama Etkinliği 1 :**

1. Öğrenciler halka halinde oturtulur. Gözlerini kapatmaları istenir. Fondan klasik müzik açılır. Aşağıdaki yönerge yumuşak bir sesle öğretmen tarafından okunur.

“Şu anda kendinizi 100 yıl öncesinde Osmanlı İmparatorluğu Döneminde bir çömlekçi atölyesinin içinde düşünün. Üzerinize her zamanki gibi önlüğünüzü giymişsiniz. Bu dükkânın ustası sizsiniz, kalfaları ve çıraklarınızı siz eğitiyorsunuz. Çömlekler, testiler o güne kadar topraktan birçok ürün yapmışsınız. Birden aklınıza her zamankinden farklı bir fikir geldiğini fark ediyorsunuz. Elinize çamuru alıyorsunuz. Ona şekil vermeye başladığınızda heyecanlanıyorsunuz.”

2. Metin okunduktan sonra biraz ara verilir. Müzik kapatılır. Öğrencilerin gözlerini açmaları beklenir. Tüm öğrenciler gözlerini açtıktan sonra onlara neler yasadıkları sorulur.

3. İstekli öğrencilerden başlanarak her öğrenciye neler hayal ettikleri ve konu önemi hakkında neler düşündükleri söylettirilir.

DERİNLEŞTİRME:

1. Öğrenci Çalışma Kâğıdındaki “Toprak kaplar” ile ilgili etkinlikler öğrenciler müze gezi sırasında yaparlar.

2. Öğrencilere kâğıtlar dağıtılır. Uygun bir yere boya kalemleri konur. Her öğrenciden etkinlik sırasında hayal ettiği topraktan yaptığımız ürününün resmini yapması istenir.

Drama Etkinliği 2:

1. Toprak kaplar ile ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra öğrenciler üç gruba ayrılır.

2. Öğrenciler üç ayrı halka biçiminde oturtulur. Öğrencilere dikkatle dinlemeleri gerektiği belirtilerek öykü(*)öğretmen tarafından okunur.

3. Öğrencilerden bir grup olanlar bu örnek olayı canlandırmaları ve diğer gruplara da hazırladıkları şiir okumaları ritim tutmaları istenir.

4. Gruplara 3-4 dakika süre verilir. Bu süre içinde grup üyeleri aralarında işbölümü yaparak oluşturdukları bu öyküyü oynamak için hazırlanırlar.

5. Her grup üç dakikalık bir gösteri halinde öyküsünü oynar, şiirini okur.

(Sahne olarak çömlerinin önündeki boşluk kullanılabilir.)

DEĞERLENDİRME:

1. Öğrencilere bu etkinlik sırasında neler yaşadıkları sorulur. İstekli öğrenciler konuşturulur.

2. Müze atölyesinde öğrencilere (kil, toprak) materyaller dağıtılır. İstedikleri ürünü yapmaları istenir. Bu sırada öğretmen de tamamlanmamış öykünün geriye kalan kısmını okuyabilir.

EK-4: “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesine Yönelik Hazırlanan Başarı Testindeki Soruların Kazanımlara Göre Dağılımını Gösteren Belirtke Tablosu

KAZANIMLAR	SORULAR
1	1,6,10,14,16,23,37,40
2	2,4,5,8,20,25,36,38
3	3,7,9,17,18,19,26,27,28
4	12,15,22,29
5	11,13,31,30
6	21,24,32,33,34,35,39

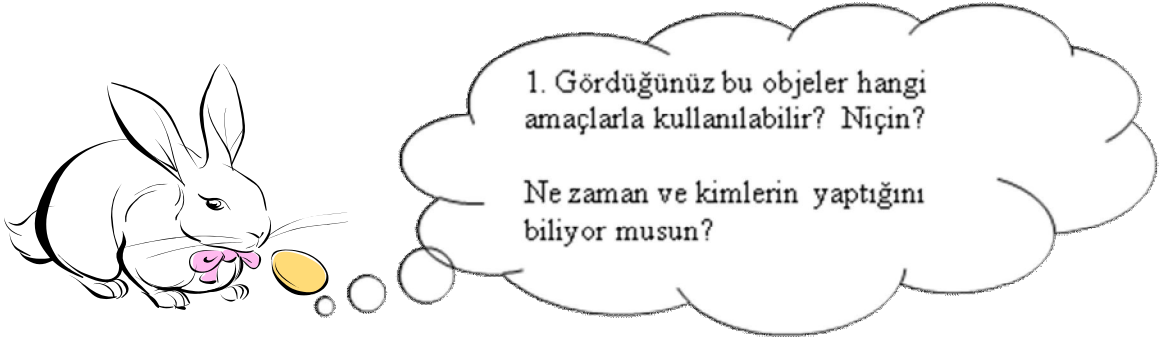
EK-5: “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesine Yönelik Hazırlanan Başarı Testindeki Soruların Konulara Göre Dağılımı

KONULAR	BİLGİ	KAVRAMA
A. TOPRAK ANA	14,16,23,37	1,6,10,40
B. DEVLETLER NASIL GELİŞİR	3,8,20,25,36	2,4,5,38
C. KOL GÜCÜNDEN MAKİNE GÜCÜNE GEÇİŞ	18,19,26,28	7,9,27,17
D. HİÇ BİTMEYEN DESTEK	12	15,22,29
E. NASIL EĞİTİM GÖRDÜLER	11,31,13	30
F. MESLEĞİMİ NASIL SEÇMELİYİM	32,35,39	21,24,33,34
TOPLAM	20	20

EK-6: Öğrenci Çalışma Kâğıdı -Toprak Kaplar-

Kaynak 1: Kastamonu Arkeoloji Müzesi

2. Bu toprak kapların icadı yaşamımızı nasıl etkilemiştir?

Kaynak2: Kastamonu Arkeoloji Müzesi

3. Gördüğün bu objelerin yapımında hangi hammaddeler kullanılmıştır?

Kaynak3 : Kastamonu Arkeoloji Müzesi

4. Toprağı nasıl böyle bir kaba dönüştürmüş olabilirler? Sence dengede nasıl durmaktadır?

5. Bu kaplara neler konulabilir? Nerelerde kullanılır?

Kaynak4 :Kastamonu Arkeoloji Müzesi

6. Yukarıdaki aletlerin nereden çıkarıldığını ve ne amaçla kullanıldığını görüyor musun? Toprak sence insanlar için neden önemlidir?

7. Bu kapların ve aletlerin kullanılması, ilkel toplumlarda insanlara ne gibi yararlar sağlamış olabilir?

Kaynak 5: Kastamonu Arkeoloji Müzesi

8. Günümüzde bu kapların yerine hangi gereçler kullanılmaktadır?

9. Sen toprağın yerinde olsaydın senden neler üretilmesini isterdin? Nasıl?

10. Toprağın yanlış kullanımına ilişkin örnekler verebilir misin?

11. Ülkemizde toprağın kötüye kullanılması nedeniyle her yıl milyonlarca verimli toprağı kaybediyoruz. Bu duruma hangi çözüm yolları bulunabilir?

(* “PÜF NOKTASI”

Vaktiyle testi, vazo, çanak- çömlek imal edilen kasabaların birinde, uzun yıllar bu meslekte çalışan bir kalfa, işinde uzmanlaştığına inanıp, kendi başına bir dükkân açmayı arzu eder durur. Ayrıca kendisinin de bir testi imalathanesi açacak kadar bu hususta bilgi birikiminin olduğunu ve buna da hakkı bulunduğunu belirtir. Usta; kalfanın bu tavrı karşısında önce tebessüm eder, sonra kendisinin henüz işin püf noktasını öğrenmediğini söyler.

Kalfa ustasının bu sözlerine itiraz eder, ustasının bu sonu gelmez nasihatlerinden bıkip hırsa kapılan kalfa, ustasından icazet almadan bir dükkân açmaya karar verir. Gider bir testi imalathanesi açar, fırını kurar testi imalatına başlar. Bütün işlemleri ustasının yanındaki gibi yaptığı, testi toprağında aynı hamuru kullandığı halde hiç sağlam testi üretmez.

Bin bir emekle yaptığı testiler, küpler, vazolar, sürahiler onca titizliğe rağmen orasından burasından yarılp, çatlamaya başlar. Zavallı kalfa bir türlü bu çatlamanın önüne geçemeyince, çaresiz ve mahcup bir şekilde ustasına gidip durumu anlatır. İşinin uzmanı tecrübeli usta ne yapmış olabilir?

.....

Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım*(Sivas/Şarkışla-Aşık Veysel TRT)*

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yarım kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yarım kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne faydalandım
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yarım kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma İle dövmeyince kıt verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Ademden bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yarım kara topraktır

Karnın yardım kazma ile bel ile
Yüzün yırttı tırnak İle el ile
Yine beni karşıladı gül ile
Benim sadık yarım kara topraktır

Dileğin Varsa İste Allah'tan
Almak İçin Uzak Gitme Topraktan
Cömertlik Toprağa Verilmiş Haktan
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır

Hakikat Ararsan Açık Bir Nokta
Allah Kula Yakın Kul Da Allah'a
Hakkın Gizli Hazinesi Kara Toprakta
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır

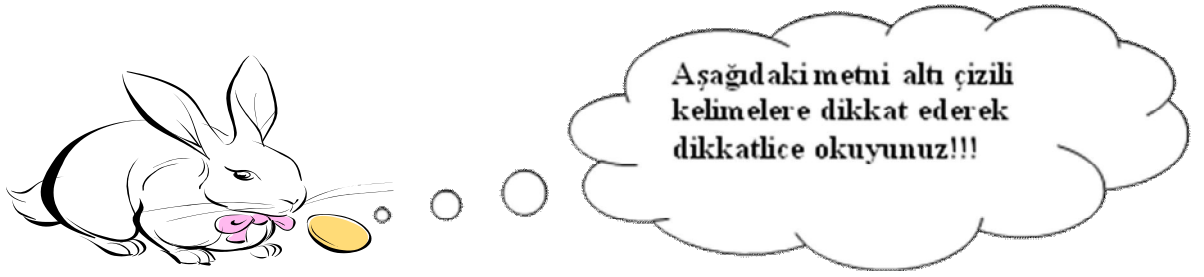
İşkence Yaptıkça Bana Gülerdi
Bunda Yalan Yoktur Herkesler Gördü
Bir Çekirdek Verdim Dört Bostan Verdi
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır

Havaya Bakarsam Hava Alırım
Toprağa Bakarsam Dua Alırım
Topraktan Ayrılısam Nerde Kalırım
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır

Bütün Kusurlarımı Toprak Gizliyor
Merhem Çalıp Yaralarım Düzlüyor
Kolun Açmış Yollarımı Gözlüyor
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır

Her Kim Ki Olursa Bu Sırta Mazhar
Dünyaya Bırakır Ölmez Bir Eser
Gün Gelir Veysel'in Bağrına Basar
Benim Sadık Yarım Kara Topraktır.

1. Şiirde nelere vurgu yapılıyor?**2. Şiirden yola çıkarak Türkiye'nin farklı bölgelerini göz önünde bulundurarak Türkiye'de yapılan tarım etkinlikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?****3. Yaşadığınız bölgede sizi en çok etkileyen doğal güzelliği tanıtan bir şiirde siz yazınız ve okuyunuz.**

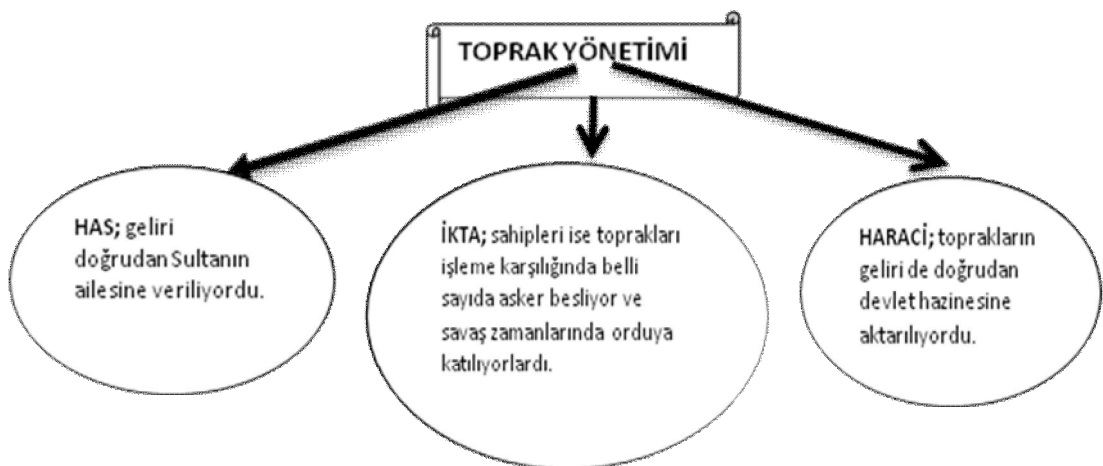

Tarihte Toprak Yönetimi,

Müzedede görmüş olduğunuz eserler toprağın insan hayatındaki önemini vurgulamaktadır. İnsanlık tarihinin farklı dönemlerine ait toprağın üretim ve yönetimindeki önemine ilişkin belge niteliğindeki bu eserler çok önemlidir.

Hititler ilk çağda 2000-1200 yılları arasında Anadolu'da yaşamışlardır. Hititlerde toprak devlete aittir. Kral bu toprakları ekilip üretim yapılmak üzere komutan ve valiler gibi görevlilere veriyordu. Savaş zamanında bu toprak verilmiş komutan ve valiler besledikleri askerlerle savaşa katılıyorlardı.

Selçuklularda tarım yapılan topraklar **ikta** denilen bölümlere ayrılmıştı. İktalar hizmet veya maaş karşılığında belirli süreler için askerlere, komutanlara ve devlet adamlarına verilirdi. Bu usulle verilen topraklar:

EK-7: Uygulama Sürecine Ait Fotoğraflar

EK -8: Özgeçmiş

Adı Soyadı : Sebahat ÇERKEZ
Doğum Yeri : Finike
Medeni Hali : Bekâr
Yabancı Dili : İngilizce
E- mail : sebahatcerkez@gmail.com/ sebahat_cerkez@yahoo.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl) :

Lise : İzmir Kız Lisesi, 1997- 2000
Lisans : Gazi Üniversitesi, 2003- 2007
Yüksek Lisans : Kastamonu Üniversitesi, 2008-2011